

**DOKTRINAT DHE
METODOLOGJIA E
INTERPRETIMIT TË
KONVENTËS
EVROPIANE PËR TË
DREJTAT E NJERIUT
NGA ANA E GJYKATËS
EVROPIANE PËR TË
DREJTA TË NJERIUT**

Përgatitur nga
Jeremy McBride

2021

DOKTRINAT DHE
METODOLOGJIA E
INTERPRETIMIT TË
KONVENTËS
EVROPIANE PËR TË
DREJTAT E NJERIUT
NGA ANA E GJYKATËS
EVROPIANE PËR TË
DREJTA TË NJERIUT

Përgatitur nga

Jeremy McBride

2021

Ky publikim është përgatitur në kuadër të Projektit për Përmirësimin e Mbrojtjes së Standardeve Evropiane të të Drejtave të Njeriut nga Gjykata Kushtetuese e Kosovës*	
Titulli origjinal: The Doctrines and Methodology of Interpretation of The European Convention on Human Rights by The European Court of Human Rights (Versioni anglisht)	
Teksti u përpilua dhe përdoret me lejen e Këshillit të Evropës. Ky dokument është botuar në marrëveshje me Këshillin e Evropës, por nën përgjegjësinë e vetme të përkthyesit.	
Mendimet e shprehura në këtë botim janë përgjegjësi e autorëve dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht politikën zyrtare të Këshillit të Evropës.	E gjithë korrespondenca tjetër në lidhje me këtë botim duhet t'i drejtohet Divizionit Nacional të Zbatimit të të Drejtave të Njeriut, Departamenti i Politikës dhe Bashkëpunimit për të Drejtat e Njeriut, Drejtoria e të Drejtave të Njeriut, Drejtoria e Përgjithshme e të Drejtave të Njeriut dhe Sundimi i Ligjit.
Riprodhimi i ekstrakteve (deri në 500 fjalë) është i autorizuar, përveç nëse përdoret për qëllime komerciale për sa kohë ruhet integriteti i tekstit, ekstrakti nuk përdoret jashtë konteksti, nuk ofron informacion jo të plotë ose ndryshe nuk e çorienton lexuesin për nga natyra, qëllimi ose përmbajtja e tekstit. Teksti burimor duhet të referohet si vijon "© Këshilli i Evropës, viti i botimit". Të gjitha kërkesat tjera në lidhje me riprodhimin / përkthimin e dokumentit të plotë ose një pjese të dokumentit, duhet t'i drejtohen Drejtorisë së Komunikimit, Këshilli i Evropës (F-67075 Strasbourg Cedex ose publishing@coe.int).	Faqosja dhe dizajni i kopertinës Ylber Cërvadiku Fotografitë © Shutterstock.com Council of Europe Publishing F-67075 Strasbourg Cedex http://book.coe.int © Këshilli i Evropës, 2021 Shtypur nga *Të gjitha referencat ndaj Kosovës në këtë tekst, qoftë në kuptim të territorit, institucioneve apo popullatës duhet të kuptohen në pajtim të plotë me Rezolutën 1244 të Këshillit të Sigurimit të Organizatës së Kombeve të Bashkuara dhe pa paragjykuar statusin e Kosovës.

Përmbajtja

HYRJE	4
I. ROLI I GJYKATËS	6
II. ÇËSHTJET QË KANË TË BËJNË ME TEKSTIN	10
III. LIGJI SI BAZË PËR KUFIZIMIN E TË DREJTAVE DHE LIRIVE	16
IV. NATYRA E TË DREJTAVE DHE DETYRIMEVE	24
V. QASJA NDAJ INTERPRETIMIT	34
VI. ÇËSHTJE BARASPESHE	48
VII. ÇËSHTJET E ZBATIMIT	58
VIII. FJALORTH	66

Hyrje

Pyetjet në lidhje me zbatimin e Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut ("Konventa") zakonisht ngrihen duke pasur parasysh situata shumë specifike, siç janë ndonjëra nga këto:

- A është ky lloj i trajtimit çnjerëzor?
- A mund të ketë një person i akuzuar tre avokatë në gjykatë?
- Çfarë duhet të pritët si veprim nga ofruesit e shërbimeve të internetit në lidhje me gjuhën e urrejtjes?
- Në ç'moment duhet të jetë e mundur që një i arrestuar të takohet me avokatin?

Përgjigjet ndaj shumë pyetjeve të këtij lloji shpesh mund të gjenden duke iu referuar praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut («Gjykata»), por edhe praktikës së ish-Komisionit Evropian për të Drejtat e Njeriut. Kjo praktikë gjyqësore është pak a shumë mishi mbi skeletin që ofrohet brenda tekstit të vetë Konventës. Qartësisht, pa këtë praktikë gjyqësore, mund të jetë vështirë të vlerësohet plotësisht ajo që kërkohet nga të drejtat dhe liritë e ndryshme në Konventë.

Sidoqoftë, jo gjithmonë do të ketë raste që trajtojnë saktësisht situatën e veçantë për të cilën bëhet fjalë, si dhe për të cilën mendohet apo sugjerohet që Konventa është relevante. Për më tepër, edhe nëse ka raste që duken relevante për atë situatë, pikat e caktuara brenda tyre mund të nënkuptojnë që nuk është e përshtatshme të ndiqet qasja e tyre, ose ndjekja e qasjes mund të bëhet vetëm në ndonjë mënyrë të modifikuar.

Kjo broshurë nuk mund të ofrojë përgjigje për problemet specifike të tilla. Në fakt, broshura mëton të hedhë dritë mbi përjasjet që ushqejnë interpretimin dhe zbatimin e dispozitave të Konventës nga Gjykata - doktrinat dhe metodologjia e saj - ashtu që të arrihet të nxirret mënyra e zgjidhjes së problemeve të tilla, në situatat kur nuk ka raste me fakte absolutisht identike e që mund të jenë të zbatueshme.

Kjo broshurë ka grupuar doktrinat dhe metodologjitë e ndryshme të përdorura nga Gjykata për interpretimin e Konventës në një numër fushash tematike më të gjera: (1) Roli i Gjykatës; (2) Çështjet në lidhje me tekstin; (3) Ligji si bazë për kufizimin e të drejtave dhe lirive; (4) Natyra e të drejtave dhe detyrimeve; (5) Qasja ndaj interpretimit; (6) Çështje baraspeshe; dhe (7) Çështjet e zbatimit.

Ky grupim bëhet për të ndihmuar në të kuptuarit e doktrinave dhe metodologjisë së Gjykatës. Sidoqoftë, duhet pasur parasysh që elementët e ndryshëm në këto fusha tematike përgjithësisht nuk janë plotësisht shteruese në vetvete. Përkundrazi, ato shpesh ndërthuren dhe bashkëveprojnë me njëra-tjetrën. Vlerësimi i ndërlidhjeve të tyre është qenësor për të kuptuar se si të drejtat dhe liritë e Konventës duhen zbatuar në një situatë të caktuar.

Elementet e ndryshme në fusha tematike ilustrohen përmes ekstrakteve të shkurtra nxjerrë nga praktika gjyqësore, e të cilët nënvizojnë qasjen e Gjykatës. Këto ekstrakte vijnë nga një spektër i gjerë rastesh që kanë të bëjnë me shumë të drejta e liri sipas Konventës, kryesisht aktgjykime të Dhomës së Madhe të Gjykatës ("[GC]") ose ish-Gjykatës Plenare ("[P]"), por edhe disa aktgjykime të Dhomës dhe disa vendime për pranueshmërinë e rasteve ("(ven.)"). Gjithsesi, ekstraktet nuk përqendrohen në dispozitivin faktik të vendimeve të Gjykatës në rastet në fjalë, pasi qëllimi është vetëm të theksohen aspekte kryesore të procesit të arsyetimit të saj.

Ekstraktet janë përmbledhur, pasi nuk ka referenca të kryqëzuara për paragrafë të tjerë, si dhe, me përjashtime tejet të pakta, nuk përmenden raste të tjera të cituara nga Gjykata. Kjo përmbledhje ka për qëllim ta bëjë arsyetimin më të qartë dhe më të përdorshëm. Pjesët e larguara theksohen me futjen e pikave (...) brenda ekstrakteve në fjalë.

Kurdo që ka nevojë për thellim të mëtutjeshëm në ato që Gjykata ka theksuar në ndonjë argument të caktuar, aktgjykimi i plotë qaset përmes databazës së saj HUDOC ([https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}))

I. Roli i gjykatës

Gjykata mund të thirret në bazë të Neneve 33 dhe 34 të Konventës me qëllim të gjykimin nëse ka pasur “shkelje të dispozitave të Konventës dhe Protokolleve të saj”, si dhe respektivisht, aplikuesi është “viktimë e shkeljes ... së të drejtave të përcaktuara në Konventë ose Protokollin e saj”.

Në ushtrimin e këtij roli, por veçanërisht në lidhje me kërkesat (aplikimet) sipas nenit 34, ka tri konsiderata që formësojnë qasjen e saj, domethënë, që nuk është **shkallë e katërt, parimi i subsidiaritetit dhe margjina e vlerësimit** që duhet t'i lihet Palëve të Larta Kontraktuese ndaj Konventës Evropiane.

Gjykata ka theksuar vazhdimisht se nuk është gjykatë e mëtutjeshme e apelit nga vendimet e gjykatave shtetërore, d.m.th. nuk është **shkallë e katërt**, që thjesht shqyrton nëse vendimet e atyre gjykatave janë marrë me shkelje në ndonjë farë mënyre.

Përkundrazi, roli i saj është të përcaktojë nëse vendimi i caktuar ka rezultuar me shkelje të të drejtave sipas Konventës.

Kjo e kufizon masën në të cilën ajo bën vlerësimin vetanak të provave, ose të pajtueshmërisë me ligjet shtetërore të një rasti.

47. Duke marrë parasysh kufijtë e mbikëqyrjes së saj ndërkombëtare, sidomos që nuk është gjykatë e shkallës së katërt me kompetencë për të vënë në pikëpyetje konstatimet e gjykatave shtetërore për sa i përket kryerjes së veprës penale në fjalë, Gjykata thekson që, në trajtimin e këtij rasti, duhet të udhëhiqet nga gjendja faktike përkatëse e vërtetuar në nivel shteti. Kështu, Gjykata do ta bazojë vlerësimin e saj mbi faktet - e vërtetuara nga gjykatat vendore - që aplikuesi me të vërtetë ka pranuar rryshfet nga Znj. K. në këmbim të premtimit për t'i ndihmuar asaj në zbatimin e një plani biznesi (...). E vetmja mangësi më madhore procedurale që me sa duket është lënë e hapur në nivel shteti - pavarësisht faktit që ishte vetë thelbi i çështjes nëse aplikuesi ka pasur gjykim të drejtë - është pretendimi i këtij të fundit që ai ishte viktimë e një shtytjeje (kurthi) nga policia, si dhe dështimi i gjykatave vendore në trajtimin e këtij pretendimi. Prandaj, Gjykata është e thirrur që të trajtojë këtë pretendim të veçantë procedural. ***Tchokhonelidze kundër Gjeorgjisë, nr. 31536/07, 28 qershor 2018***

47. Gjykata ka theksuar në shumë raste se nuk është e thirrur të merret me lëshimet e pretenduara të gjykatave vendore në vërtetim të gjendjes faktike apo zbatimit të së drejtës, pasi nuk është gjykatë e shkallës së katërt, si dhe që nuk mund të lëshohet në rishikimin e konstatimeve të gjykatave vendore, me kushtin që ato të jenë bazuar në një vlerësim të arsyeshëm të provave (...). Kështu, çështje të tilla si rëndësia që gjykatat vendore i japin provave të caktuara, ose konstatimeve apo vlerësimeve që i dorëzohen atyre për shqyrtim normalisht nuk i përkasin Gjykatës që të lëshohet në shqyrtimin e tyre (...).

48. Sidoqoftë, Gjykata mund të lëshohet në një vlerësim të ri të provave, ku vendimet e marra nga gjykatat shtetërore mund të konsiderohen të jenë arbitrare ose dukshëm të paarsyeshme (...). Kështu, për shembull, në rastin *Dulaurs kundër Francës* (...), Gjykata konstatoi shkelje të së drejtës për gjykim të drejtë sepse arsyeja e vetme pse Gjykata Franceze e Kasacionit kishte arritur në vendimin e saj të kontestuar, duke refuzuar ankesën e aplikuesit, me arsye të ligjit, si të papranueshme, ishte pasojë e “një lëshimi të dukshëm në vlerësim”. Në rastin *Anđelković kundër Serbisë* (...), Gjykata gjithashtu konstatoi se vendimi i gjykatës vendore, e cila në parim nuk kishte ndonjë bazë ligjore në të drejtën vendore, si dhe nuk kishte përcaktuar lidhjen ndërmjet fakteve, ligjit në fuqi dhe rezultatit të procedurës, ishte arbitrar. Në rastin *Bochan (nr. 2)* (...), Gjykata Supreme kishte “keqinterpretuar aq rëndë” tekstin ligjor (aktgjykim i mëparshëm i Gjykatës) sa që arsyetimi i saj nuk mund të shihej thjesht si një lexim ndryshe i atij teksti, por ishte “tepër arbitrar” ose që përbën “mohim të drejtësisë”. Në rastin *Carmel Saliba kundër Maltës* (...), Gjykata kritikoi gjykatat vendore se ishin mbështetur në dëshminë e paqëndrueshme të një dëshmitari dhe se nuk kishin arritur të trajtonin si duhet provat tjera; kombinuar këto me të meta të tjera më pak të rënda në procedurë civile, do të thotë që procedura nuk ishte e drejtë. ***Dimitar Yordanov kundër Bullgarisë, nr. 3401/09, 6 shtator 2018***

53. Gjykata rithekson që, sipas nenit 19 të Konventës, detyrimi i saj është të sigurojë zbatimin e zotimeve të marra përsipër nga Palët Kontraktuese të Konventës (...). Ajo nuk është kompetente të vendosë formalisht mbi pajtueshmërinë me ligjin vendor, instrumentet tjera ndërkombëtare apo të drejtën e BE-së. Detyra e interpretimit dhe zbatimit të dispozitave të së drejtës së BE-së bie së pari tek Gjykata Evropiane e Drejtësisë (GJDBE), në kontekstin e kërkesës për aktvendim paraprak, si dhe së dyti tek gjykatat vendore në cilësinë e tyre si gjykata të Bashkimit Evropian, që i bie, kur ato sigurojnë zbatimin e dispozitave të së drejtës së BE-së, ashtu siç interpretohet nga GJDBE-ja (...). Prandaj, i bie kryesisht autoriteteve shtetërore, veçanërisht gjykatave, të interpretojnë dhe zbatojnë ligjin vendor, sipas nevojës në përputhje me të drejtën e BE-së, ndërsa roli i Gjykatës kufizohet tek vërtetimi nëse efektet e gjykimit të tillë janë në përputhje me Konventën (...). Për më tepër, Gjykata nuk duhet të veprojë si shkallë e katërt, e për këtë arsye, nuk vë në pikëpyetje, sipas nenit 6 § 1, aktgjykimin e gjykatave vendore, përveç nëse konstatimet e tyre mund të konsiderohen arbitrare ose dukshëm të paarsyeshme (...). **Somorjai kundër Hungarisë, nr. 60934/13, 28 gusht 2018**

Parimi i **subsidiaritetit** dhe niveli i **margjinës së vlerësimit** që i lejohet autoriteteve shtetërore janë detyrimisht të ndërlidhura.

I pari (tashmë formalisht i njohur me Protokollin Nr. 15 që ndryshon/plotëson Konventën) i jep përparësi zbatimit të të drejtave të Konventës nga autoritetet shtetërore. Ky i fundit nënkupton një shkallë nënshtrimi ndaj vlerësimit të tyre, në kuptimin nëse masat e veçanta që prekin të drejtat që nuk janë absolute (shih **Natyrën e të drejtave dhe detyrimeve** më poshtë) janë në përputhje me ato të drejta.

174. Objekti dhe qëllimi që përshkon Konventën, siç edhe përcaktohet në nenin 1, është se të drejtat dhe liritë duhet të sigurohen nga Shteti Kontraktues në juridiksion të tij. Është qenësore për gjithë makinerinë mbrojtëse që vendoset nga Konventa që vetë sistemet shtetërore të ofrojnë mjete juridike për shkeljet e dispozitave të saj, ndërsa Gjykata ushtron rol mbikëqyrës që i nënshtrohet parimit të subsidiaritetit (...). Për më tepër, gjykatat vendore janë pjesë e "autoriteteve shtetërore" për të cilat Gjykata lejon një margjinë të gjerë vlerësimi sipas nenit 15. Në rrethanat e pazakonta të rastit në fjalë, kur gjykata më e lartë vendore ka shqyrtuar çështjet që kanë të bëjnë me derogimin nga Shteti dhe ka konstatuar që ka ekzistuar emergjenca publike që kërcënonte jetën e kombit, por që masat e marra si reagim ndaj saj nuk ishin përpikmërisht të domosdoshme për rrethanat e jashtëzakonshme të situatës, Gjykata konsideron se do të kishte arsye të arrinte në një përfundim të kundërt vetëm po të bindej që gjykata vendore kishte keqinterpretuar ose zbatuar gabimisht nenin 15 ose jurisprudencën e Gjykatës për atë nen, ose kishte arritur në një konstatim që ishte qartësisht i paarsyeshëm. **A. dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 3455/05, 19 shkurt 2009**

Kështu, parimi i **subsidiaritetit** shpesh shprehet në lidhje me kufizimet ndaj të cilëve Gjykata konsideron që i nënshtrohet në rolin e saj.

61. Gjykata e njeh interesin e Shtetit për të kontrolluar qasjen në gjykata kur bëhet fjalë për kategori të caktuara të stafit. Sidoqoftë, është rol kryesisht i Shteteve Kontraktuese, e posaçërisht legjislaturës kompetente shtetërore, e jo i Gjykatës, që të identifikojë shprehimisht ato fusha të shërbimit publik që përfshijnë ushtrimin e kompetencave diskrecionale, të pandashme nga sovraniteti i Shtetit, ku interesat e individit duhet të dalin në vend të dytë. Gjykata ushtron rolin e saj mbikëqyrës duke zbatuar parimin e subsidiaritetit (...). Nëse sistemi vendor pengon mundësinë e qasjes në gjykatë, Gjykata verifikon nëse kontesti është me të vërtetë i tillë që të arsyetojë zbatimin e përjashtimit të garancive të nenit 6. Nëse nuk është, atëherë nuk ka asnjë çështje, si dhe zbatohet neni 6 § 1. **Vilho Eskelinen dhe të tjerët kundër Finlandës [GC], nr. 63235/00, 19 prill 2007**

115. Prandaj Gjykata pranon që në rastet kur autoritetet vendore fillojnë dy procedura të ndara, por më vonë vërejnë shkeljen e parimit *non bis in idem*, si dhe ofrojnë mjetin e duhur juridik, për shembull përmes ndërprerjes apo anulimit të procedurës së dytë dhe shuarjes së efekteve të saj, Gjykata mund të konsiderojë që aplikuesi ka humbur statusin e tij si "viktimë". Po të ishte ndryshe, do të ishte e pamundur që autoritetet shtetërore të korrigjonin shkeljet e pretenduara të nenit 4 të Protokollit Nr. 7 në nivel vendor, ndërsa koncepti i subsidiaritetit do të humbiste shumë nga dobia e tij. **Sergey Zolotukhin kundër Rusisë [GC], nr. 14939/03, 10 shkurt 2009**

98. Duke marrë parasysh parimin e subsidiaritetit dhe formulimin e aktgjykimit të Gjykatës më 2011, Gjykata konsideron që refuzimi i Gjykatës Supreme për të rihapur procedurat, siç kërkohej nga aplikuesi, nuk ishte arbitrar. Vendimi i Gjykatës Supreme i 21 marsit 2012 jep pasqyrë të mjaftueshme të arsyeve mbi të cilat ishte bazuar. Këto baza janë brenda margjinës së vlerësimit të autoriteteve vendore si dhe nuk kanë shtrembëruar konstatimet në aktgjykimin e Gjykatës. **Moreira Ferreira kundër Portugalisë (nr. 2) [GC], nr. 19867/12, 11 korrik 2017**

Njëkohësisht, ky parim nuk e pengon Gjykatën të theksojë para autoriteteve shtetërore detyrimin e tyre për t'u dhënë efekt kritereve të përcaktuara qartë e të cilat rrjedhin nga Konventa.

72. Në lidhje me këtë, Gjykata vë në dyshim vendimin e gjykatës vendore, në vitin 2007 - vite pas aktgjyimeve për *Marckx* dhe *Mazurek* të cituara më lart - për zbatimin e parimit të sigurisë juridike ndryshe varësisht nëse kërkohet për një fëmijë të ligjshëm apo për një fëmijë "të lindur nga tradhëtia bashkëshortore". Gjykata gjithashtu vëren se Gjykata e Kasacionit nuk ka adresuar bazën kryesore të apelit të aplikuesit, lidhur me shkëlqen e parimit të mosdiskriminimit, siç garantohet me nenin 14 të Konventës. Gjykata më parë ka theksuar se kur kërkesat e një aplikuesi kanë të bëjnë me "të drejtat dhe liritë" të garantuara nga Konventa, gjykatave u kërkohej t'i shqyrtojnë ato me rigorozitet dhe kujdes të veçantë, si dhe që kjo është rrjedhojë e parimit të subsidiaritetit (...). **Fabris kundër Francës [GC], nr. 16574/08, 7 shkurt 2013**

Margjina e vlerësimit zbatohet si parim nga Gjykata për të theksuar që autoritetet kombëtare kanë pozitë më të mirë për të gjykuar nëse kufizimi i një të drejte - d.m.th. E drejtë që nuk është absolute (shih **Roli i Gjykatës** më lart) - është i domosdoshëm për shkak të interesave të kundërt publikë e privatë.

60. Sidoqoftë, të drejtat e parapara me nenin 3 të Protokollit Nr. 1 nuk janë absolute. Ka hapësirë për kufizime të nënkuptuara dhe Shteteve Kontraktuese duhet t'u lejohej një margjinë vlerësimi në këtë sferë.

61. Është diskutuar shumë për shkallën e kësaj margjine në rastin konkret. Gjykata rithekson që margjina e vlerësimit në këtë fushë është e gjerë (...). Ekzistojnë mënyra të shumta për të organizuar e mbajtur sisteme zgjedhore dhe një sërë dallimesh, *mes tjerash*, në zhvillimin historik, diversitetin kulturor dhe mendimin politik brenda Evropës, të cilat ekzistojnë ashtu që secili Shtet Kontraktues t'i formësojnë brenda vizionit të tyre demokratik. **Hirst kundër Mbretërisë së Bashkuar (nr. 2) [GC], nr. 74025/01, 6 tetor 2005**

Përmasat e margjinës së vlerësimit mund të dallojnë në varësi të mungesës së pajtueshmërisë evropiane (shih **Qasja në interpretim** më poshtë) për zgjidhjen e ndonjë çështjeje të veçantë, qëllimin që ndiqet, domethënia që Gjykata konsideron se duhet t'i mvishet një aspekti të veçantë të një të drejte, si dhe ekzistenca e konfliktit midis dy të drejtave të mbrojtura nga Konventa.

78. Rrjedhimisht, në rastet kur bëhet fjalë për një aspekt veçanërisht të rëndësishëm i ekzistencës ose identitetit të një individi (siç është zgjedhja për t'u bërë prind gjenetik), margjina e vlerësimit që i lihet Shtetit përgjithësisht do të jetë e tkurrur.

Sidoqoftë, kur nuk ka konsensus midis Shteteve anëtare të Këshillit të Evropës, për sa i përket rëndësisë relative të interesit në fjalë ose për mënyrën më të mirë për ta mbrojtur, margjina do të jetë më e gjerë. Kjo ka edhe më shumë kuptim kur çështja ngre çështje komplekse dhe zgjedhje në strategji sociale: njohja e drejtpërdrejtë e shoqërisë dhe nevojave të saj nga autoritetet vendore do të thotë se në parim, ato janë në pozitë shumë më të mirë sesa një gjykatë ndërkombëtare për të vlerësuar atë që është në interes publik. Në rast të tillë, Gjykata në përgjithësi do të respektojë zgjedhjen e politikave nga legjislatura, përveç nëse kjo është "dukshëm pa ndonjë themel të arsyeshëm". Zakonisht duhet të ketë margjinë të gjerë vlerësimi nëse Shtetit i duhet të gjejë baraspeshën ndërmjet interesave të kundërt privatë e publikë, apo të drejtave sipas Konventës (...). **Dickson kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 44362/04, 4 dhjetor 2007**

44. Duke pasur parasysh rolin thelbësor që kanë partitë politike në funksionimin e mirëfillt të demokracisë (...), përjashtimet e parapara me nenin 11, kur bëhet fjalë për partitë politike, duhen interpretuar ngushtësisht; vetëm arsyet bindëse dhe detyruese mund të arsyetojnë kufizimet e lirisë së asociimit të atyre partive. Në përcaktimin nëse ekziston domosdoshmëria në kuptimin e nenit 11 § 2, Shtetet Kontraktuese kanë margjinë të kufizuar vlerësimi, e cila shkon krah për krah me mbikëqyrjen rigoroze evropiane, që përqafon edhe ligjin por edhe vendimet në zbatim të tij, duke përfshirë edhe ato që merren nga gjykatat e pavarura (...). **Partia për Liri e Demokraci (ÖZDEP) kundër Turqisë [GC], nr. 23885/94, 8 dhjetor 1999**

61. Gjerësia e hapësirës së tillë të vlerësimit ndryshon në varësi të një numri faktorësh, midis të cilëve edhe lloji i gjuhës në fjalë është me rëndësi të veçantë. Derisa ka pak hapësirë në kuadër të nenit 10 § 2 të Konventës për kufizime në gjuhën (të folurit) politik (...), një margjinë më e gjerë vlerësimi i akordohet përgjithësisht Shteteve Kontraktuese kur rregullojnë lirinë e shprehjes në lidhje me çështjet që mund të ofendojnë bindjet personale e intime brenda sferës së moralit ose posaçërisht fesë (...). Ngjashëm, Shtetet kanë margjinë të gjerë vlerësimi në rregullimin e gjuhës së të folurit në çështje tregtie apo në reklamim (...).

62. Në rastin konkret, Gjykata vëren se mund të argumentohet arsyeshëm që fushata me posterë në fjalë ka mëtuar kryesisht të tërheqë vëmendjen e publikut ndaj ideve dhe aktiviteteve të një grupi, me konotacion gjoja fetar, që po përçonte një mesazh që pretendohet të ishte transmetuar nga jashtëtokësorët, duke iu referuar për këtë qëllim një adrese në internet. Faqja e internetit e aplikuesit i referohet vetëm në mënyrë rastësore ideve sociale ose politike. Gjykata arrin në konstatimin që lloji i gjuhës në fjalë nuk është politik, sepse qëllimi kryesor i faqes në fjalë është të tërheqë njerëzit kah kauza e shoqatës aplikuese, e jo të trajtojë çështje të debatit politik në Zvicër. Edhe nëse gjuha e shoqatës aplikuese del jashtë kontekstit të reklamave komerciale - nuk ka ndonjë cytje për të blerë ndonjë produkt të veçantë - ajo është megjithatë më afër gjuhës komerciale sesa gjuhës politike *per se*, pasi që ka një lloj funksioni prozelitizmi (ndërrimit të mendjes). Kështu, margjina e vlerësimit në anën e Shtetit është më e gjerë. ***Mouvement raëlien suisse kundër Zvicrës [GC], nr. 16354/06, 13 korrik 2012***

102. Për sa i përket gjerësisë së margjinës së vlerësimit që duhet të lejohet, duhet theksuar që kjo varet nga një numër faktorësh. Ajo definohet nga lloji i shprehjes në fjalë, e në këtë drejtim, duhet përkujtuar që ka pak hapësirë në kuadër të Nenit 10 § 2 për kufizime të debateve për çështje të interesit publik (...). Çështjet e tilla përfshijnë edhe mbrojtjen e kafshëve (...). Margjina këtu tkurret edhe për shkak të interesit të fuqishëm të një shoqërie demokratike për mediat që të luajnë rolin e tyre vital të vrojtuesit publik (...): liria e shtypit dhe mediave tjera informative i ofrojnë publikut një prej mjeteve më të mira të shpalosjes dhe formimit të mendimit mbi idetë dhe qëndrimeve të liderëve politikë. I mbetet detyrim shtypit që të shpalosë informata dhe ide për temat e interesit publik, ndërsa publiku po ashtu ka të drejtë t'i pranojë ato (...).

103. Rrjedhimisht, Gjykata shqyrton me përpikëri proporcionalitetin e një kufizimi të shprehjes nga shtypi në një program televiziv për një temë me interes të përgjithshëm (...). Në kontekstin aktual, duhet të theksohet se, kur një OJQ tërheq vëmendjen për çështje me interes publik, ajo ushtron rol mbikëqyrës publik me rëndësi të ngjashme me atë të shtypit (...).

104. Për këto arsye, margjina e vlerësimit që i akordohet Shtetit në kontekstin aktual është në parim e ngushtë.

105. Gjykata, duke hedhur dritë mbi gjithë faktorët e mësipërm, do të vlerësojë nëse arsyet e paraqitura për të arsyetuar ndalimin kanë qenë edhe "relevante" edhe "të mjaftueshme", duke e bërë kështu ndërhyrjen t'i përgjigjej një "nevoje të ngutshme shoqërore" dhe proporcionale ndaj synimit legjitim të ndjekur. Në këtë drejtim, nuk është detyrë e Gjykatës të zërë vendin e autoriteteve shtetërore, por i duhet të shqyrtojë, pas trajtimit të çështjes në tërësi, vendimet e atyre autoriteteve të marra në bazë të margjinës së tyre të vlerësimit (...). ***Animal Defenders International kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 48876/08, 22 prill 2013***

123. Gjykata rithekson që kur i kërkohet të vendosë për një konflikt midis dy të drejtave që mbrohen në mënyrë të barabartë nga Konventa, ajo duhet të peshojë interesat në fjalë (...). Në rastin konkret, ky veprim barspeshues ka të bëjë me të drejtën e aplikuesit për jetë private dhe familjare, nga njëra anë, si dhe të drejtën e organizatave fetare për autonomi, nga ana tjetër. Shteti është i thirrur të garantojë të dy të drejtat dhe nëse mbrojtja e njërës çon në ndërhyrje tek tjetra, të zgjedhë mjetet e përshtatshme për ta bërë këtë ndërhyrje proporcionale për qëllimin e ndjekur. Në këtë kontekst, Gjykata pranon që Shteti ka një margjinë të gjerë vlerësimi (...). ***Fernández Martínez kundër Spanjës [GC], nr. 56030/07, 12 qershor 2014***

II. Çështjet që kanë të bëjnë me tekstin

Ekzistojnë tri çështje që lidhen me tekstin e Konventës, e që janë të rëndësishme për interpretimin e saj nga Gjykata. Këto janë që: termat e përdorur në Konventë duhet të kenë **kuptim autonom; natyra dygjuhëshe e tekstit** duhet të kihet parasysh; si dhe nevoja që zbatimi i një dispozite të caktuar të bëhet nën prizmin e Konventës, të **lexuar si të tërë**.

Konventa është tekst që është shkruar për të gjitha sistemet juridike të Evropës. Ndërsa modeli i saj mund të jetë ndikuar posaçërisht nga disa prej tyre, Gjykata i trajton konceptet e përdorura në Konventë si **kuptime autonome**.

Kështu, konceptet që gjenden në Konventë jo detyrimisht kuptohen në të njëjtën mënyrë siç do të kuptoheshin në disa apo në të gjitha sistemet juridike të Palëve të Larta Kontraktuese.

Për më tepër, mënyra në të cilën ndonjëri prej atyre sistemeve juridike e klasifikon një veprim ose subjekt nuk do të jetë vendimtare kur Gjykata thirret të përcaktojë nëse një dispozitë në Konventë është e zbatueshme në një situatë të veçantë.

63. Koncepti i “pasurive” të përmendura në pjesën e parë të nenit 1 të Protokollit nr. 1 ka kuptim autonom, i cili nuk kufizohet në pronësi të të mirave fizike, si dhe është i pavarur nga klasifikimi formal në ligjin vendor: disa të drejta dhe interesa të tjera që përbëjnë asete po ashtu mund të konsiderohen si “të drejta pronësore”, e kështu edhe si “pasuri” për qëllimet e kësaj dispozite. Çështja që duhet trajtuar në secilin rast është nëse rrethanat e rastit, të shqyrtuara si një e tërë, e bëjnë aplikuesin titullar mbi një interes substancial të mbrojtur nga neni 1 i Protokollit Nr. 1 (...). **Anheuser-Busch Inc. kundër Portugalisë [GC], nr. 73049/01, 11 janar 2007**

100. Sidoqoftë, nuk është çështja aq shumë nëse në ligjin francez ACCA-të (shoqatat e kontabilistëve) janë shoqata private, shoqata publike ose para-publike, ose shoqata të përziera, por nëse ato janë shoqata për qëllimet e nenit 11 të Konventës.

Nëse Shtetet Kontraktuese do të ishin në gjendje, në lirinë e vet të veprimit, që me klasifikimin e një shoqate si “publike” ose “para-administrative”, ta largonin nga qëllimi i nenit 11, kjo do t’u jepte atyre një fuqi të tillë që mund të çojë në rezultate të papajtueshme me objektin dhe qëllimin e Konventës,

e që është mbrojtja e të drejtave që nuk janë teorike ose iluzore, por praktike dhe efektive (...).

Liria e mendimit dhe opinionit, si dhe liria e shprehjes, të garantuara me nenin 9, respektivisht nenin 10 të Konventës, do të kishin shtrirje shumë të kufizuar po të mos shoqëroheshin me garancinë e të qenit e mundur të ndahen besimet ose idetë e një personi në komunitet me të tjerët, veçanërisht përmes shoqatave të individëve që kanë të njëjtët besime, ide ose interesa.

Prandaj, termi "shoqatë" ka kuptim autonom; klasifikimi i tij në ligjin vendor ka vetëm vlerë relative dhe nuk përbën më shumë se një pikë fillestare. **Chassagnou dhe të Tjerët kundër Francës [GC], nr. 25088/94, 29 prill 1999**

216. Sipas mendimit të Gjykatës, nëse natyra kriminale e një mase do të përcaktohej, për qëllimet e Konventës, thjesht mbi bazën që individi në fjalë ka kryer një akt që karakterizohet si shkelje në ligjin vendor dhe që është shpallur fajtor për atë vepër penale nga një gjykatë penale, kjo do të ishte në kundërshtim me kuptimin autonom të "dënimit" (...). Pa një koncept autonom të dënimit, Shtetet do të kishin lirinë të vendosnin dënime pa i klasifikuar ato si të tilla, ndërsa individët në fjalë më pas do të privoheshin nga masat mbrojtëse sipas nenit 7 § 1. Kështu, dispozitës do t'i zhishej çdo efekt praktik. Është me rëndësi thelbësore që Konventa të interpretohet dhe zbatohet në atë mënyrë që i bën të drejtat e saj praktike dhe efektive, e jo teorike dhe iluzore, pra ky parim zbatohet vlen edhe për nenin 7 (...).

217. Rrjedhimisht, ndërsa dënimi nga gjykatat penale vendore mund të përbëjë një kriter, ndër të tjerë, për përcaktimin nëse një masë përbën "dënim" apo jo në kuptimin e nenit 7, mungesa e vendimit dënues nuk mjafton për të përjashtuar zbatueshmërinë e asaj dispozite. **G.I.E.M. S.r.l. Dhe të Tjerët kundër Italisë [GC], nr. 1828/06, 28 qershor 2018**

Për më tepër, edhe përdorimi i zakonshëm i një termi që gjendet në Konventë nuk do të shihet nga Gjykata si vendimtar për zbatimin e tij.

60. Gjykata vëren se fjala "alkoolist", në përdorimin e saj të zakonshëm, nënkupton persona që janë të varur nga alkooli. Nga ana tjetër, në nenin 5 § 1 të Konventës, ky term gjendet në një kontekst që përfshin referencën ndaj disa kategorive të tjera të individëve, d.m.th., persona që përhapin sëmundje infektive, persona me mendje të paqëndrueshme, të varur nga droga dhe endacakë. Ekziston një ndërlidhje midis të gjithë këtyre personave në kuptimin që ata mund të privohen nga liria ose për t'u ofruar trajtim mjekësor ose për shkak të çështjeve që diktohen nga politikat sociale, ose në baza mjekësore dhe sociale. Prandaj, është e ligjshme të konstatohet nga ky kontekst që një arsye mbizotëruese pse Konventa lejon që personat e përmendur në paragrafin 1 (e) të nenit 5 të privohen nga liria e tyre nuk është vetëm se janë të rrezikshëm për rendin publik, por edhe sepse është në vetë interesin e tyre t'i nënshtrohen ndalimit (...).

61. Kjo *ratio legis* (arsye juridike) tregon se si duhet kuptuar termi "alkoolist" në dritën e objektit dhe qëllimit të nenit 5 § 1 (e) të Konventës. Këtu theksohet që objekti dhe qëllimi i kësaj dispozite nuk mund të interpretohet vetëm si lejim i ndalimit të "alkoolistëve" në kuptimin e kufizuar të personave në gjendje klinike të "alkoolizmit". Gjykata konsideron që, sipas nenit 5 § 1 (e) të Konventës, personat të cilët nuk diagnostikohen në aspektin mjekësor si "alkoolistë", por sjellja dhe veprimet e të cilëve nën ndikimin e alkoolit përbëjnë kërcënim për rendin publik apo vetë ata, mund të merren në mbajtje për mbrojtjen e publikut ose interesave të tyre, siç mund të jenë shëndeti ose siguria personale e tyre.

62. Kjo nuk do të thotë që neni 5 § 1 (e) i Konventës mund të interpretohet të lejojë ndalimin apo mbajtjen e një individi thjesht për shkak të përdorimit të alkoolit. Sidoqoftë, Gjykata konsideron se në tekstin e nenit 5 nuk ka asgjë që sugjeron që kjo dispozitë e pengon masën që zbatohet nga Shteti për një individ që abuzon me alkoolin, me qëllim të kufizimit të dëmeve që alkooli shkakton ndaj tij apo publikut, ose për të parandaluar sjellje të

rrezikshme pas pirjes. Në këtë pikë, Gjykata vëren se nuk ka kurrfarë dyshimi se përdorimi i dëmshëm i alkoolit përbën rrezik për shoqërinë dhe se personi që është në gjendje të dehur mund të përbëjë rrezik për veten dhe të tjerët, pavarësisht nëse ai është i varur nga alkooli apo jo. *Witold Litwa kundër Polonisë*, nr. 26629/95, 4 prill 2000

Konventa është **tekst dygjuhësh**, duke qenë që është hartuar edhe në anglisht edhe frëngjisht. Të dy tekstet janë autentike. Kështu që, asnjëri prej tyre nuk mund të lihet anash kur bëhet përpjekje për të vendosur se çfarë kërkohet me të vërtetë në dispozitat e tyre.

6. Një pyetje tjetër lidhur me interpretimin e nenit 5 (3) (...) të ngritur gjatë seancës para Gjykatës është ajo e periudhës së mbajtjes që mbulohet me kriterin e “periudhës së arsyeshme”. Ndërsa Komisioni kishte shprehur mendimin në Raportin e tij se paraqitja e të akuzuarit para gjykatës, gjë që në këtë rast kishte ndodhur më 9 nëntor 1964, duhet të konsiderohet si përfundimi i mbajtjes, gjatësia e të cilës duhej vlerësuar nga ai, Kryetari i Komisionit, duke rikujtuar se paraburgimi i Wemhoff-it kishte vazhduar edhe pas paraqitjes së tij para Gjykatës Rajonale të Berlinit, si dhe duke iu referuar gjithashtu mendimit mospajtues të një pakice brenda Komisionit, i kërkoi Gjykatës gjatë procedurës verbale që të prononcohej mbi ligjshmërinë e mbajtjes nga 9 nëntori 1961 deri më 9 nëntor 1964, ose ndonjë datë të mëvonshme.

Përfaqësuesi i qeverisë gjermane shtjelloi arsyet që e shtynë atë të theksonte interpretimin, të pranuar në Raportin e Komisionit, se është momenti i paraqitjes para gjykatës që shënon përfundimin e periudhës me të cilën merret neni 5 (3) (...).

7. Gjykata nuk mund ta pranojë këtë interpretim të kufizuar. Është e vërtetë që teksti në anglisht i Konventës lejon një interpretim të tillë. Fjala “gjykim”, e cila shfaqet aty në dy raste, i referohet tërë procedurës përpara gjykatës, jo vetëm fillimin e saj; fjalët “e drejta për gjykim” jo detyrimisht mund të barazohet me “të drejtën për t’u sjellë në gjykim”, megjithëse në kontekstin e fjalëve “në pritje të gjykimit” duket se kërkohet lirimi para gjykimit të konsideruar si një e tërë, që domethënë, para hapjes së tij.

Por, ndërsa teksti në anglisht lejon dy interpretime, versioni frëngjisht, i cili ka autenticitet të barabartë, lejon vetëm një. Sipas tij, detyrimi për lirinë e një personi të akuzuar brenda një periudhe të arsyeshme vazhdon derisa ai person të jetë “gjykuar plotfuqishmërisht” (“jugée”), domethënë deri në ditën e aktgjykimit që përfundon gjykimin. Për më tepër, ai duhet të lirohet “pendant la procédure” (në pritje të procedurës), shprehje kjo shumë e gjerë që pa dyshim përfshin si gjykimin ashtu edhe hetimin.

8. Kështu, përballur me dy versione të një traktati, të cilët janë po aq autentikë, por jo saktësisht të njëjta, Gjykata duhet, duke ndjekur të drejtën precedenitale ndërkombëtare, t’i interpretojë ato në atë mënyrë që t’i përafrojë ato sa më shumë që të jetë e mundur. Duke qenë që ky është traktat ligjvënës, është gjithashtu e domosdoshme të kërkohet interpretimi që është më i përshtatshmi për të realizuar qëllimin dhe për të arritur objektin e traktatit, jo atë që do të kufizonte në shkallën më të madhe të mundshme detyrimet e marra përsipër nga palët. Është e pamundur të shihet pse mbrojtja nga paraburgimi paarsyeshmërisht i gjatë të cilën neni 5 (...) kërkon ta sigurojë për personat e dyshuar për shkelje të mos vazhdojë deri në dorëzimin e aktgjykimit, por të ndalet në momentin e hapjes së gjykimit. *Wemhoff kundër Republikës Federale të Gjermanisë*, nr. 2122/64, 27 qershor 1968

123. Nën-paragrafët (a) deri (f) të nenit 5 § 1 të Konventës përmbajnë një listë shtrëuese të arsyeve të lejuara për heqjen e lirisë, si dhe asnjë privim i lirisë nuk do të jetë i ligjshëm nëse nuk bie në njërin prej atyre bazave (...). Neni 5 § 1 (a) lejon “burgosjen e ligjshme të një personi pas një dënimi të dhënë nga një gjykatë kompetente”. Duke marrë parasysh tekstin në frëngjisht, fjala “dënim”, për qëllime të nenit 5 § 1 (a), duhet të kuptohet se nënkupton edhe konstatimin e fajësisë, pasi të jetë vendosur në përputhje me ligjin që ka pasur një vepër (...), si dhe shqiptimin e një dënimi ose mase tjetër që përfshin heqjen e lirisë (...). *Del Río Prada kundër Spanjës [GC]*, nr. 42750/09, 21 tetor 2013

146. Kur përcaktohen qëllimet e ndryshme legjitime që mund të justifikojnë ndërhyrjet në të drejtat e parashikuara me Konventë dhe Protokollin e saj, nenet e ndryshme në tekstin anglisht të Konventës dhe Protokollin e tij përdorin formulime të ndryshme. Neni 10 § 2 i Konventës, si dhe nenet 8 § 2 dhe 11 § 2, përmbajnë termin “parandalimin e trazirave” (KEDNJ: krimit, v.p.), ndërsa neni 6 § 1 i Konventës dhe neni 1 § 2 i Protokollit Nr. 7 flasin për “interesat e rendit publik”, neni 9 § 2 i Konventës përdor formulën “mbrojtje e rendit publik”, ndërsa neni 2 § 3 i Protokollit Nr. 4 i referohet “mbajtjes së rendit publik”. Derisa, (...), kur përdoret i njëjti term, Konventa dhe Protokollin e saj duhen kuptuar që në parim i referohen të njëjtit koncept, dallimet në termat e përdorur duhen normalisht të kihen parasysh që mund të përmbajnë edhe variacione në kuptim. Shikuar në këtë kontekst, formulat e fundit duket të kenë kuptim më të gjerë, bazuar në kuptimin e gjerë të nocionit të rendit publik (ordre public) të përdorur në vendet e të drejtës kontinentale (...) - ku shpesh kuptohet që i referohet tërësisë së parimeve politike, ekonomike e morale që janë thelbësore për ruajtjen e strukturës shoqërore, dhe në disa juridiksione, madje përfshijnë edhe dinjitetin njerëzor - ndërsa e para duket të përçojë një domethënie më të ngushtë, të kuptuar në thelb në rastet e këtij lloji si trazira ose forma të tjera të mosbindjes publike.

147. Nga ana tjetër, teksti në frëngjisht i nenit 10 § 2 të Konventës, por edhe të neneve 8 § 2 dhe 11 § 2, flasin për “*la défense de l'ordre*”, gjë që mund të perceptohet të ketë kuptim më të gjerë sesa termi “parandalimi i trazirave” në tekstin anglisht. Megjithatë, këtu ekziston dallimi në formulim, sepse teksti frëngjisht tek neni 6 § 1 të Konventës, por edhe tek neni 2 § 3 i Protokollit Nr. 4 dhe neni 1 § 2 i Protokollit Nr. 7, i referohen “*ordre public*” (rendit publik). (...)

149. Sipas nenit 31 § 1 të Konventës së Vjenës të vitit 1969 mbi të Drejtën e Traktateve, traktatet duhet të interpretohen “në mirëbesim në përputhje me kuptimin e zakonshëm që u jepet termave të traktatit në kontekstin e tyre dhe në dritën e objektit dhe qëllimit të tij”. Sipas nenit 33 § 3 të kësaj Konvente, i cili merret me interpretimin e traktateve, të cilët, ashtu si Konventa, janë autentike në dy ose më shumë gjuhë, termat e një traktati “presupozohet të kenë të njëjtin kuptim në secilin tekst autentik”. Neni 33 § 4 i kësaj Konvente thekson se kur krahasimi mes teksteve autentike shpalos një dallim në kuptim, e të cilin zbatimi i rregullave të tjera të interpretimit nuk e eliminon, kuptimi që duhet marrë është ai që “përputh më së miri tekstet, duke pasur parasysh objektin dhe qëllimin e traktatit”. Këto rregulla të fundit duhen kuptuar si elemente të rregullit të përgjithshëm të interpretimit të paraparë me nenin 31 § 1 të asaj Konvente (...).

150. Gjykata tashmë ka pasur rastin të theksojë se këto rregulla - të cilat pasqyrojnë përgjithësisht parimet përgjithësisht të pranura të së drejtës ndërkombëtare (...) që tashmë kanë fituar statusin e së drejtës zakonore (...) - e obligojnë atë që të interpretojë tekstet përkatëse në atë mënyrë që i përputh ato sa më shumë që është e mundur si dhe që është më e përshtatshme për të realizuar objektin dhe qëllimin e Konventës (...).

151. Duke pasur parasysh që konteksti në të cilin janë përdorur termat në fjalë është një traktat për mbrojtjen efektive të të drejtave individuale të njeriut (...), që klauzolat, të tilla si neni 10 § 2, që lejojnë ndërhyrjen në të drejtat e Konventës duhet të interpretohen në mënyrë të kufizuar (...), si dhe që, më përgjithësisht, përjashtimet nga rregulli i përgjithshëm nuk mund të marrin interpretim të gjerë (...), Gjykata konstaton se, meqenëse fjalët e përdorura në tekstin anglisht duket të kenë shtrirje vetëm për një kuptim më të ngushtë, shprehjet “parandalimi i trazirave” dhe “*la défense de l'ordre*” në tekstet në anglisht dhe frëngjisht të nenit 10 § 2 mund të përputhen më së miri duke u lexuar në kuptimin më të ngushtë. **Perinçek kundër Zvicrës [GC], nr. 27510/08, 15 tetor 2015**

Krejt në fund, Gjykata nuk interpreton dispozitat e veçanta si të izoluara, pasi pranon që dispozitat në Konventë - përfshirë ato në Protokollin e miratuar më pas - duhet të **lexohen si tërësi e vetme**.

37. Në parashtresën e qeverisë, mbajtja sipas ankesës po ashtu ishte arsyetuar sipas nën-paragrafit (c) (...), pasi kishte pasur “dyshim të arsyeshëm” se aplikuesi kishte “kryer një vepër” dhe si dhe që ishte konsideruar “me arsye e domosdoshme për ta parandaluar nga kryerja [e një vepre]”.

38. Gjykata thekson që nën-paragrafi (c) (...) lejon privimin e lirisë vetëm në ndërlidhje me procedurën penale. Kjo është e qartë nga formulimi i tij, i cili duhet të lexohet në lidhje me nën-paragrafin (a) dhe me paragrafin 3 (...), me të cilët formohet tërësia (...).

39. Qeveria pretendoi, fillimisht, se kishte afri midis procedurës penale dhe procedurës preventive të paraparë me Ligjin e vitit 1956 (...); qeveria e bazoi argumentin e saj mbi faktin - të mohuar nga z. Ciulla - se Gjykata e Qarkut në Milano kishte dhënë urdhrin e qëndrimit të detyrueshëm për shkak të sjelljes së llojit mafioz, që ishte një vepër penale në vetvete sipas nenit 416 bis të Kodit Penal. Masa e urdhëruar kështu mund të barazohej me dënim, dhe mbajtja e z. Ciulla nga 8 deri më 25 maj 1984 ishte për rrjedhojë reagim ndaj një personi që dyshohej për një vepër. Kështu, kjo i përgjigjet pikës së parë eventuale të përmendur në nënparagrafin (c) (...).

Sipas mendimit të Gjykatës, procedura preventive e paraparë me Ligjin e vitit 1956 ishte krijuar për qëllime të ndryshme nga ato të procedurës penale. Urdhri i qëndrimit të detyrueshëm, autorizuar sipas pikës 3, për dallim nga aktgjykimi dënues dhe burgimi, mund të bazohet në dyshim e jo në prova, ndërsa privimi i lirisë sipas pikës 6, i cili ndonjëherë i paraprin (si në rastin konkret) rrjedhimisht nuk mund të barazohet me paraburgimin që rregullohet me nenin 5, paragrafi 1 (c) (...) të Konventës. **Ciulla kundër Italisë** [P], nr. 11152/84, 22 shkurt 1989

48. Konventa gjithashtu duhet të lexohet si një tërësi, si dhe të interpretohet në atë mënyrë që të promovojë konsistencë e harmoni të brendshme midis dispozitave të ndryshme të saj (...). Në këtë aspekt vihet re që, në praktikën e tij gjyqësore për zbatueshmërinë e Nenit 6 § 1, Gjykata fillimisht theksonte që pretendimet në lidhje vetëm me beneficinet e mirëqenies sociale, të cilat ishin pjesë e skemave kontribuese, ishin, për shkak të ngjashmërisë me skemat e sigurimeve private, mjaftueshëm personale dhe ekonomike për të qenë objekt i kontesteve për “vendosjen e të drejtave civile” (...). Sidoqoftë, në rastin *Salesi kundër Italisë* (...), neni 6 § 1 u vendos të vlenë edhe për kontestet e të drejtave për beneficione të mirëqenies sociale pa kontribut, ku Gjykata theksoi që aplikuesi mund të kishte bazë për të kërkuar të drejtën, të një natyre individuale dhe ekonomike, për beneficione sociale. Kështu, gjykata braktisi krahasimin me skemat e sigurimeve private dhe kërkesën për një formë “kontrate” midis individit dhe Shtetit. Në rastin *Schuler-Zraggen kundër Zvicrës* (...), Gjykata theksoi që

“... zhvillimi i së drejtës ... si dhe parimi i barazisë në trajtim çojnë deri tek krijimi i bindjes që sot, rregulli i përgjithshëm është se neni 6 § 1 vlen edhe në fushën e sigurimeve sociale, përfshirë këtu edhe asistencën e mirëqenies sociale”.

49. Është në interes të koherencës së Konventës si tërësi që koncepti autonom i “pasurive” sipas nenit 1 të Protokollit Nr. 1 duhet të interpretohet në një mënyrë që është në përputhje me konceptin e të drejtave pasurore sipas nenit 6 § 1 të Konventës. Është edhe më e rëndësishme të përvetësohet një interpretim i nenit 1 të Protokollit Nr. 1 i cili shmanë pabarazitë e trajtimit bazuar në dallimet që, në ditët e sotme, duken jologjike ose të paqëndrueshme. **Stec dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar (ven.)** [GC], nr. 39692/09, 15 mars 2012

136. (...) Prandaj, dy fjalitë e nenit 2 të Protokollit Nr. 1 duhet të lexohen jo vetëm në ndërlidhje me njëri-tjetrin, por gjithashtu, në veçanti, në dritën e neneve 8, 9 dhe 10 të Konventës që proklamojnë të drejtën e secilit, përfshirë prindërit dhe fëmijët, “në respektim të të drejtës private dhe familjare”, “për liri të mendimit, ndërgjegjes dhe fesë” dhe për “liri ... për të pranuar e përhapur informata dhe ide”. **Catan dhe të tjerët kundër Republikës së Moldavisë dhe Rosisë [GC], nr. 43370/04, 19 tetor 2012**

90. Pasi që Zvicra nuk e ka ratifikuar Protokollin Nr. 1 të Konventës, aplikuesit në këtë rast mbështeten tek neni 9 i Konventës për të kundërshtuar refuzimin e autoriteteve për të përjashtuar vajzat e tyre nga mësimet e detyrueshme të përziera të notit. Janë pra parimet që rrjedhin nga kjo dispozitë e fundit për të cilat thirret Gjykata për t’i zbatuar. Për hir të plotënisë (...), Gjykata sidokoftë e konsideron të dobishme të përmbledhë parimet relevante të zbatueshme sipas nenit 2 të Protokollit Nr. 1, duke pasur parasysh që Konventa duhet të lexohet si e tërë dhe se kjo dispozitë e fundit, të paktën në lidhje me fjalinë e saj të dytë, është në parim *lex specialis* në raport me nenin 9 në fushën e arsimit dhe mësimdhënies, me të cilin ka të bëjë ky rast konkret (...).

91. Fjala e parë e nenit 2 të Protokollit Nr. 1 parasheh që të gjithë kanë të drejtë në arsim. E drejta e paraparë me fjalinë e dytë të nenit është një shtojcë plotësuese e së drejtës së arsimit të paraparë në fjalinë e parë. Prindërit kanë përgjegjësi primare për edukimin dhe mësimin e fëmijëve të tyre; mu në ushtrim të kësaj detyre, prindërit mund të kërkojnë nga Shteti të respektojë bindjet e tyre fetare dhe filozofike (...). Fjala e dytë e nenit 2 të Protokollit Nr. 1 synon të ruajë mundësinë e pluralizmit në arsim, mundësi kjo që është thelbësore për ruajtjen e “shoqërisë demokratike”, siç konceptohet nga Konventa. Këtu nënkuptohet që Shteti duhet të kujdeset që informatat e përfshira në kurrikulë të prezantohen në mënyrë objektive, kritike dhe pluraliste. Shtetit i ndalohej të ndjekë qëllime indoktrinimi, që mund të konsiderohen si mosrespektim i bindjeve fetare dhe filozofike të prindërve (...).

92. Fjala “respekt” në nenin 2 të Protokollit Nr. 1 do të thotë më shumë sesa “pranim” ose “marrje parasysh”; përveç përcaktimit kryesisht negativ, ajo nënkupton një masë detyrimi pozitiv në anën e Shtetit (...). Sidoqoftë, kërkesat e nocionit të “respektimit” nënkuptojnë që Shtetet gëzojnë një margjinë të gjerë vlerësimi në përcaktimin e hapave që duhen ndërmarrë për të siguruar pajtueshmërinë me Konventën, duke pasur parasysh mirëfilli edhe nevojat dhe resurset e komunitetit dhe të individëve. Në kontekstin e nenit 2 të Protokollit Nr. 1, ai koncept nënkupton posaçërisht që kjo dispozitë nuk mund të interpretohet për të nënkuptuar që prindërit mund të kërkojnë nga Shteti të ofrojë një formë të veçantë të mësimdhënies (...). **Osmanoğlu dhe Kocabaş kundër Zvicrës, nr. 29086/12, 10 janar 2017**

III. Ligji si bazë për kufizimin e të drejtave dhe lirive

Ligji është një term, që së bashku me mbiemrat “ligjshëm” dhe “paligjshëm”, përdoret në shumicën e të drejtave dhe lirive të garantuara nga Konventa, si dhe padyshim që nënkuptohet në pjesën tjetër.

Ligji është qenësor për zbatimin e Konventës, e kështu edhe për gëzimin e të drejtave dhe lirive të saj.

Për më tepër, për aq mund të vendoset çfarëdo kufizimi ndaj këtyre të drejtave dhe lirive, ato kufizime gjithmonë duhet të kenë bazën në ligj. Në mungesë të një baze të tillë, çdo kufizim i tillë do të konsiderohet nga Gjykata si shkelje e të drejtës apo lirisë në fjalë, edhe nëse interesi që synohet përndryshe do të konsiderohej i arsyeshëm.

Megjithatë, Gjykata ka kuptimin e vet “autonom” të asaj që nënkuptohet me “ligj”.

Ky kuptim është i bazuar në konceptin e “**sundimit të ligjit**” që gjendet në parathënie të Konventës dhe në disa **kritere të** caktuara të **cilësisë**.

Për më tepër, ai plotësohet me një theksim që respektimi i formalitetit nuk mjafton për pajtueshmëri me Konventën; mënyra në të cilën përdoret një rregull, ose qëllimi që i paraparin përdorimit të tij, po ashtu mund ta bëjnë një veprim apo mosveprim të papranueshëm. Kjo qasje buron nga nocioni i **arbitraritetit** që trajtohet nga

Gjykata si një kufi ndaj mbështetjes tek ligji, e që rrjedh nga sundimi i ligjit .

Për Gjykatën, **sundimi i ligjit** kërkon, posaçërisht:

- rregullat e zbatimit të

përgjithshëm (pra, ato që janë të zbatueshme për kategori personash dhe sjelljes, kundrejt atyre që janë të zbatueshme vetëm për individët)

117. Në të vërtetë, Gjykata do të theksonte që për të pasur një akt ligjor shtetëror që përjashton qasjen në gjykatë me efekt sipas nenit 6 § 1 në një rast të veçantë, ai duhet të jetë në përputhje me sundimin e ligjit . Ky koncept, i cili përmendet shprehimisht në Preambulën e Konventës dhe është i pandashëm në të gjithë nenet e Konventës, kërkon, *ndër të tjera* , që çdo ndërhyrje, në parim, duhet të bazohet në një instrument të zbatimit të përgjithshëm (...). **Baka kundër Hungarisë [GC], nr. 20261/12, 23 qershor 2016**

- respektimi i rregullave në praktikë

129. Gjykata rithekson që kufizimet e qasjes në avokat për “arsye bindëse” lejohen vetëm në rrethanë të jashtëzakonshme, duhet të kenë natyrë të përkohshme dhe duhet të bazohen në vlerësimin individual të rrethanave të veçanta të atij rasti (...).

130. Sidoqoftë, Qeveria nuk përmendi asnjë rrethanë të tillë të jashtëzakonshme, si dhe nuk është detyrë e Gjykatës të vlerësojë në vetë-iniciativë mocionin nëse kanë ekzistuar apo jo në rastin konkret. Prandaj, nuk sheh ndonjë “arsye bindëse” e cila do të mund të arsyetonte kufizimin e qasjes së aplikuesit në avokat gjatë kohës që ai ishte në mbajtje policore: nuk kishte ndonjë pretendim për rrezik të drejtpërdrejtë ndaj jetës, integritetit fizik apo sigurisë së personave të tjerë (...).

Për më tepër, legjislacioni vendor për qasjen në avokat gjatë mbajtjes policore nuk parashihte shprehimisht ndonjë përjashtim nga zbatimi i asaj të drejte (...). Duket se ngjarjet në rastin konkret korrespondojnë me një praktikë nga ana e autoriteteve, e cila është kritikuar ashpër edhe nga CPT (Komiteti për Parandalimin e Torturës, v.p.) (...).

131. Gjykata vëren në lidhje me këtë se praktika e tillë nga ana e autoriteteve do të ishte e vështirë të përputhej me sundimin e ligjit , i cili përmendet shprehimisht në Preambulën e Konventës dhe është i pandashëm në të gjithë nenet e saj (...). **Simeonovi kundër Bullgarisë [GC], nr. 21980/04, 12 maj 2017**

148. Sipas mendimit të Gjykatës, ka ardhur koha që të rishikojë praktikën e saj gjyqësore duke parë akumulimin e vazhdueshëm të kërkesave para saj, në të cilat pretendimi i vetëm, ose kryesor, është ai i dështimit për të siguruar seancë gjyqësore brenda një periudhe të arsyeshme, në kundërshtim me nenin 6 § 1.

Numri në rritje i rasteve me konstatime për shkelje në këtë drejtim ka shtyrë Gjykatën së fundmi të tërheqë vëmendjen te “rreziku i rëndësishëm” që ekziston për sundimin e ligjit në kuadër të urdhrave ligjorë shtetërorë kur ndodhin “vonesa të tepruara në ndarjen e drejtësisë” e “në lidhje me të cilat, palët ndërgjyqëse nuk kanë asnjë mjet juridik vendor” (...). **Kudla kundër Polonisë [GC], nr. 30210/96, 26 tetor 2000**

- mbikëqyrja efektive e zbatimit të rregullave .

59. Gjykata po ashtu duhet të bindet që ekzistojnë masa mbrojtëse të përshtatshme dhe efektive kundër keqpërdorimit, pasi që një sistem i përcjelljes (përgjimit) sekret të krijuar për të mbrojtur sigurinë kombëtare përfshin edhe rrezikun e dëmtimit, apo edhe shkatërrimit të demokracisë me qëllimin e mbrojtjes së saj (...).

Për të qenë në pajtim me nenin 8 të Konventës, sistemet e përcjelljes apo përgjimit sekret duhet të përmbajnë masa mbrojtëse të përcaktuara

me ligj, të cilat vlejnë për mbikëqyrjen e veprimtarive të shërbimeve përkatëse. Procedurat e mbikëqyrjes duhet të ndjekin vlerat e shoqërisë demokratike sa më besnikërisht të jetë e mundur, veçanërisht sundimin e ligjit, i cili përmendet shprehimisht në Preambulën e Konventës. Sundimi i ligjit nënkupton, *ndër të tjera*, që ndërhyrja nga autoritetet ekzekutive në të drejtat e një individi duhet t'i nënshtrohet mbikëqyrjes efektive, e cila normalisht duhet të ushtrohet nga gjyqësori, së paku si masë e fundit, pasi kontrolli gjyqësor ofron garancitë më të mira të pavarësisë, paanshmërisë dhe procedurës së mirëfilltë (...). **Rotaru kundër Rumanisë [GC], nr. 28341/95, 4 maj 2000**

Për më tepër, Gjykata nuk e konsideron një rregull që të jetë ligj për qëllimet e Konventës nëse nuk i plotëson disa **kërkesa të caktuara të cilësisë**.

87. Një parim i dytë është se "ligji duhet të jetë i qasshëm mirëfilli: qytetari duhet të jetë në gjendje të ketë një indikacion që është adekuat, në kuadër të rrethanave, të rregullave ligjore që zbatohen në një rast të caktuar" (...). Qartësisht, Ligji për Burgjet dhe Rregullat e plotësojnë këtë kriter, por Urdhëresat dhe Udhëzimet nuk ishin publikuar. **Silver kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 5947/72, 25 mars 1983**

E para nga këto ka të bëjë me **qasshmërinë**, pra, aftësinë për të përcaktuar përmbajtjen e rregullave

239. Nuk ka kontest mes palëve që pothuajse të gjitha dispozitat ligjore që rregullojnë përcjelljen (përgjimin) sekrete - përfshirë CCRP, OSAA, Ligjin e Komunikimeve dhe pjesën më të madhe të Urdhëresave të lëshuara nga Ministria e Komunikimeve - janë publikuar zyrtarisht dhe janë të arritshme për publikun. Megjithatë, palët kontestojnë faktin nëse shtojcat ndaj Urdhëresës Nr. 70 nga Ministria e Komunikacionit plotësojnë kriteret e qasshmërisë.

240. Gjykata vëren se shtojcat ndaj Urdhëresës Nr. 70 asnjëherë nuk janë publikuar në ndonjë botim zyrtar përgjithësisht të qasshëm, pasi konsideroheshin të ishin teknike nga natyra (...).

241. Gjykata pranon që shtojcat në Urdhëresën Nr. 70 kryesisht përshkruajnë kriteret teknike për pajisjet përgjuese që instalohen nga ofruesit e shërbimeve të komunikimit. Në të njëjtën kohë, me kërkesën që pajisjet në fjalë duhet të sigurojnë që autoritetet e zbatimit të ligjit të kenë qasje të drejtpërdrejtë në të gjitha komunikimet telefonike mobile të të gjithë përdoruesve, si dhe që nuk duhet të regjistrojnë ose ruajnë informata rreth përgjimeve të iniciuara nga autoritetet e zbatimit të ligjit (...), shtojcat në Urdhëresën Nr. 70 kanë gjasë të ndikojnë në të drejtën e përdoruesve për respektim të jetës dhe korrespondencës së tyre private. Prandaj, Gjykata konsideron se ato duhet të jenë të qasshme për publikun.

242. Publikimi i Urdhëresës së Ministrisë së Komunikimeve në gazetën zyrtare *SvyazInform*, që shpërndahet me abonime, e ka vënë atë në dispozicion vetëm për specialistët e komunikimit, e jo për publikun e gjerë. Në të njëjtën kohë, Gjykata vëren se teksti i Urdhëresës, me shtojcat e saj, mund të qaset përmes një databaze ligjore elektronike të mbajtur privatisht, e cila e ka riprodhuar atë nga publikimi në *SvyazInform* (...). Gjykata konstaton me keqardhje mungesën e publikimit zyrtar përgjithësisht të qasshëm të Urdhëresës Nr. 70. Sidoqoftë, duke marrë parasysh faktin se është publikuar në një gazetë zyrtare ministrore, kombinuar kjo me faktin se mund të qaset nga publiku i gjerë përmes një databaze ligjore elektronike, Gjykata nuk e sheh të nevojshme të shtjellojë më tej çështjen e qasshmërisë së të drejtës vendore. **Roman Zakharov kundër Rusisë [GC], nr. 47143/06, 4 dhjetor 2015**

E dyta është **parashikueshmëria**, pra mundësia për të përcaktuar pasojat që rrjedhin nga rregulli

34. Sipas praktikës gjyqësore të vendosur me bazë nga Gjykata, një prej kriterëve që rrjedhin nga shprehja "e përshkruar me ligj" është parashikueshmëria. Kështu, një normë nuk mund të konsiderohet si "ligj" përveç nëse është formuluar me përpikëri të mjaftueshme që i mundëson qytetarit të rregullojë sjelljen e tij: ai duhet të jetë në gjendje - sipas nevojës

edhe me këshilla të përshtatshme - të parashikojë, në shkallë të arsyeshme në rrethana, pasojat që mund të sjellë një veprim i caktuar. Këto pasoja nuk duhet të jenë të parashikueshme me siguri absolute: përvoja tregon se kjo është e paarritshme. Përsëri, ndërsa siguria është shumë e dëshirueshme, ajo mund të sjellë me vete ngurtësi të tepër, ndërsa ligji duhet të jetë në gjendje të mbajë hapin me ndryshimin e rrethanave. Rrjedhimisht, shumë ligje pashmangshmërisht do të formulohen në terma që, në masë më të madhe ose më të vogël, janë të mjegullta, si dhe interpretimi dhe zbatimi i të cilëve është çështje praktike (...). Roli i të gjykuarit që i mvishet gjykatave është pikërisht të tretë dyshimet e tilla në interpretim që mbeten (...). Niveli i saktësisë që kërkohet nga legjislati vendor - e që në asnjë rast nuk mund të parashohë çdo ndodhi eventuale - varet në masë të madhe nga përmbajtja e instrumentit në fjalë, fusha të cilën është hartuar për ta mbuluar, si dhe numri dhe statusi i atyre të cilëve iu referohet (...). Për shkak të natyrës së përgjithshme të dispozitave kushtetuese, niveli i saktësisë që kërkohet nga to mund të jetë më i ulët sesa për akte të tjera ligjore. (...)

36. Sa i përket formulimit të këtyre dispozitave, është e pashmangshme, sipas mendimit të Gjykatës, që sjelljet që mund të nënkuptojnë përfshirje në veprimtari politike nuk mund të përcaktohen me përpikëri absolute. Prandaj, duket se është e pranueshme për Rregulloret e vitit 1990 (...) - si Ligji i Policisë 1994 dhe Rregulloret e vitit 1995 (...) - që të përshkruajnë kushtet për ushtrimin e llojeve të sjelljes dhe aktiviteteve me aspekte potenciale politike, siç është pjesëmarrja në tubime paqësore, dhënia e deklaratave të shtypit, pjesëmarrja në programe në radio ose televizion, publikimi ose anëtarësimi në sindikata, shoqata apo organizata të tjera që përfaqësojnë dhe mbrojnë interesat e zyrtarëve policorë.

37. Gjykata është e bindur që në këto rrethana, këto dispozita ishin mjaftueshëm të qarta që t'i mundësonin aplikuesit që të rregullonte përkatësisht sjelljen e tij. Edhe nëse pranohet që mund të mos jetë e mundur, në raste, që zyrtarët policorë të përcaktojnë me siguri nëse një veprim i caktuar - me Rregulloret e vitit 1990 në sfond - DO TË ISHTE SHKELJE E NENIT 40/B § 4 të Kushtetutës, ka qenë gjithsesi e mundur për ta që të kërkonin paraprakisht këshilla nga eprorët e tyre, ose sqarim të ligjit me anë të një aktgjykimi. ***Rekvényi kundër Hungarisë [GC], nr. 25390/94, 20 maj 1999***

37. Sa i përket periudhës së parë, Gjykata konsideron se neni 18 i dekretit nuk përmbante informata të mjaftueshme sa për të plotësuar kushtin e parashikueshmërisë. Fakti që Italia ka miratuar një ligj, në vitin 1982, për të drejtën e asociimit (anëtarësimit) - i cili po ashtu urdhëroi shpërbërjen e lozhës sekrete P2 (...) si dhe ndaloi anëtarësimin në shoqata sekrete - nuk do të arrinte t'i mundësonte aplikuesit të parashihte që anëtarësia e një gjyqtari në një lozhë të ligjshme Masonësh do të mund të ishte shkak për procedurë disiplinore.

38. Sa i përket periudhës së dytë, Gjykata duhet të përcaktojë nëse neni 18, kombinuar me direktivën e vitit 1990 (...), mbështet pretendimin që sanksioni në fjalë ishte i parashikueshëm.

39. Gjykata vë në dukje, në këtë aspekt, që direktiva në fjalë ishte nxjerrë në kontekstin e trajtimit të çështjes specifike të anëtarësisë së gjyqtarëve në lozhën e Frimasonëve.

Për më tepër, titulli i raportit ishte i qartë: "Raport mbi papajtueshmërinë e pozitës gjyqësore me anëtarësinë në lozhën e Frimasonëve".

Sidoqoftë, megjithëse titulli ishte i qartë, ndërsa direktiva merrej kryesisht me anëtarësinë në lozhën e Frimasonëve, debati i mbajtur më 22 mars 1990 përpara Këshillit Gjyqësor Kombëtar mëtonte të formulonte një problem, e jo ta zgjidhte atë.

Kjo dëshmohet me faktin se direktiva është miratuar pas debatit të madh në Itali mbi paligjshmërinë e lozhës sekrete P2. Për më tepër, direktiva

thoshte thjesht: “Natyrish, pjesëtarëve të gjyqësorit u ndalohej me ligj të anëtarësohen në shoqatat e parapara me Ligjin Nr. 17 të vitit 1982.” Sa i përket shoqatave tjera, direktiva përmbante këtë paragraf: “Këshilli [Gjyqësor Kombëtar] e konsideron të domosdoshme t’i sugjerojë Ministrin të Drejtësisë që t’i kushtohet vëmendje këshillueshmërisë së propozimit të kufizimeve ndaj lirisë së asociimit për gjyqtarë, të përfshijë një referencë për të gjitha shoqatat të cilat - për shkak të organizimit dhe synimeve të tyre - kërkojnë për anëtarët e tyre hallka posaçërisht të forta të hierarkisë dhe solidaritetit” (...).

40. Së fundmi, Gjykata e konsideron të rëndësishme të theksojë se debati i 22 marsit 1990 nuk u zhvillua në kontekstin e mbikëqyrjes disiplinore të gjyqtarëve, siç ishte rasti për direktivën e 14 korrikut 1993, por në kontekstin e përparimit të tyre në karrierë (...). Prandaj është e qartë nga shqyrtimi i përgjithshëm i debatit që Këshilli Gjyqësor Kombëtar po vinte në pikëpyetje nëse ishte e këshillueshme që një gjyqtar të jetë Frimason, por nuk kishte ndonjë indikacion brenda debatit që anëtarësimi në lozhën Frimason do të mund të përbënte shkelje disiplinore në cilindo rast.

41. Vijimisht, formulimi i direktivës së 22 marsit 1990 nuk ishte mjaftueshëm i qartë për t’i mundur aplikuesit, i cili, duke qenë gjykatës, megjithëkëtë ishte i informuar dhe i mjaft i ditur për ligjin, që ta përceptonte - edhe duke pasur parasysh debatin paraprak dhe zhvillimet që nga viti 1982 - që anëtarësimi i tij në një lozhë masonësh do të mund të çonte në sanksione ndaj tij. ***Maestri kundër Italisë [GC], nr. 39748/98, 17 shkurt 2004***

E treta është **saktësia në fushëveprimin e kompetencave**, që do të thotë, mungesa e ndonjë lirie të papenguar veprimi (diskrecioni) që mundëson ndërhyrje arbitrare në të drejtat dhe liritë.

57. Në këtë drejtim, Gjykata vëren që neni 8 i ligjit nr. 14/1992 parasheh që informatat që ndikojnë në siguri kombëtare mund të mbliidhen, regjistrohen dhe arkivohen në dosje sekrete.

Megjithatë, asnjë dispozitë e ligjit vendor nuk përcakton ndonjë kufizim në ushtrimin e këtyre kompetencave. Kështu, për shembull, Ligji i lartpërmendur nuk përcakton llojin e informatave që mund të regjistrohen, kategoritë e personave ndaj të cilëve mund të merren masa të përcjelljes, si mbledhja dhe mbajtja e informacionit, rrethanat në të cilat mund të merren masa të tilla, ose procedura që ndiqet. Ngjashëm, Ligji nuk përcakton kufijtë e vjetërsisë së informacionit që mbahet, e as kohëzgjatjen e mbajtjes së tij.

Neni 45 i Ligjit e autorizon RIS-në të marrë përsipër, për ruajtje, si dhe të përdorë arkivat që i përkisnin ish-shërbimeve të inteligjencës që vepronin në territorin rumun, si dhe mundëson inspektimin e dokumenteve të RIS-së me pëlqimin e Drejtorit.

Gjykata vëren që ky nen nuk përmban ndonjë dispozitë të qartë, të hollësishme në lidhje me personat e autorizuar për të shikuar dosjet, natyrën e dosjeve, procedurën që duhet të ndiqet e as mënyrën e përdorimit të informatave të nxjerra nga to.

58. Gjykata gjithashtu vëren se megjithëse neni 2 i Ligjit autorizon autoritetet relevante të lejojnë ndërhyrjet e nevojshme për të parandaluar dhe luftuar kërcënimet ndaj sigurisë kombëtare, baza që mundëson ndërhyrjet e tilla nuk përcaktohet me saktësi të mjaftueshme.

59. Gjykata po ashtu duhet të bindet që ekzistojnë masa mbrojtëse të përshtatshme dhe efektive kundër keqpërdorimit, pasi që një sistem i përcjelljes (përgjimit) sekret të krijuar për të mbrojtur sigurinë kombëtare përfshin edhe rrezikun e dëmtimit, apo edhe shkatërrimit të demokracisë me qëllimin e mbrojtjes së saj (...).

Për të qenë në pajtim me nenin 8 të Konventës, sistemet e përcjelljes apo përgjimit sekret duhet të përmbajnë masa mbrojtëse të përcaktuara me ligj, të cilat vlejnë për mbikëqyrjen e veprimtarive të shërbimeve përkatëse. Procedurat e mbikëqyrjes duhet të ndjekin vlerat e shoqërisë demokratike sa më besnikërisht të jetë e mundur, veçanërisht sundimin e ligjit, i cili përmendet shprehimisht në Preambulën e Konventës. Sundimi

i ligjit nënkupton, ndër të tjera, që ndërhyrja nga autoritetet ekzekutive në të drejtat e një individi duhet t'i nënshtrohet mbikëqyrjes efektive, e cila normalisht duhet të ushtrohet nga gjyqësori, së paku si masë e fundit, pasi kontrolli gjyqësor ofron garancitë më të mira të pavarësisë, paanshmërisë dhe procedurës së mirëfilltë (...).

60. Në rastin aktual, Gjykata vëren se sistemi rumun për mbledhjen dhe arkivimin e informacionit nuk ofron masa të tilla mbrojtëse, nuk ka ndonjë procedurë të mbikëqyrjes që parashihet me Ligjin Nr. 14/1992, qoftë kur masa e urdhëruar është në fuqi apo më pas.

61. Duke qenë kështu, Gjykata konsideron se e drejta vendore nuk paraqet me qartësi të arsyeshme fushëveprimin dhe mënyrën e ushtrimit të diskrecionit përkatës që u është besuar autoriteteve publike.

62. Gjykata konstaton se mbajtja dhe përdorimi i informatave për jetën private të aplikuesit nga ana e RIS-së nuk ishin "në përputhje me ligjin", fakt ky që mjafton për të konstatuar shkeljen e nenit 8 (...). **Rotaru kundër Rumanisë [GC], nr. 28341/95, 4 maj 2000**

Sidoqoftë, trajtimi nga ana e Gjykatës të ushtrimit arbitrar të pushtetit nuk kufizohet tek parashikimi me ligj i diskrecionit të papenguar.

Ajo po ashtu ka shtjelluar, deri në një masë, faktorët tjerë që mund ta shtyjnë atë ta konsiderojë një veprim apo një mosveprim, që mund të jetë formalisht i ligjshëm, të ndërmarrë me **arbitraritet**.

145. (...) Një prej komponentëve themelorë të rendit publik evropian është parimi isundimit të ligjit, ndërsa arbitraritetipërbën mohimin e këtij parimi. Edhe në kontekstin e interpretimit dhe zbatimit të ligjit vendor, kur Gjykata u lejon autoriteteve kombëtare diskrecion shumë të gjerë, gjithmonë e bën këtë, shprehimisht apo në mënyrë të nënkuptuar, me kushtin e ndalimit të arbitraritetit. **Al-Dulimi dhe Montana Management Inc. kundër Zvicrës [GC], nr. 5809/08, 21 qershor 2016**

67. Është tashmë mirë e vërtetuar në praktikën gjyqësore të Gjykatës sipas nën-paragrafëve të nenit 5 § 1 se çdo privim i lirisë duhet që, përveç se të jetë brenda përjashtimeve të parapara me nënparagrafët (a) deri në (f), të jetë "i ligjshëm". (...) Megjithatë, pajtueshmëria me ligjin vendor nuk është e mjaftueshme: Neni 5 § 1 kërkon gjithashtu që çdo privim i lirisë të jetë në përputhje me qëllimin e mbrojtjes së individit nga arbitrariteti (...). Është parim themelor që mbajtja që është arbitrare nuk mund të jetë në përputhje me nenin 5 § 1 dhe nocioni i "arbitraritetit" në nenin 5 § 1 shkon përtej mungesës së pajtueshmërisë me ligjin vendor, ashtu që heqja e lirisë mund të jetë e ligjshme në kuptimin e ligjit vendor, por prapë arbitrare dhe kështu në kundërshtim me Konventën.

69. Një parim i përgjithshëm i vendosur në praktikën gjyqësore është se mbajtja e tillë do të jetë "arbitrare" kur, përkundër respektimit të tekstit ligjor vendor, ka pasur elemente të mungesës së mirëbesimit ose lajthitjes nga ana e autoriteteve (...). Kushti që të mos ketë arbitraritet kërkon më tej që urdhri për mbajtje dhe ekzekutimi i mbajtjes duhet të përputhen vërtet me qëllimin e kufizimeve të lejuara nga nën-paragrafi përkatës i nenit 5 § 1 (...). Për më tepër, duhet të ketë një marrëdhënie midis bazës së privimit të lejuar të lirisë siç pretendohet dhe vendit dhe kushteve të mbajtjes (...).

70. Nocioni i arbitraritetit në kontekstet e nën-paragrafëve (b), (d) dhe (e) po ashtu përfshin vlerësimin nëse mbajtja ka qenë e nevojshme për të arritur synimin e deklaruar. Mbajtja e një individi është masë aq e rëndë sa që arsyetohet vetëm si mjet i fundit, kur masat tjera, më pak restriktive, janë shqyrtuar dhe janë konstatuar si të pamjaftueshme për të mbrojtur interesin individual ose publik, e që mund të kërkojë që personi i interesuar të ndalohet apo mbahet (...). Parimi i proporcionalitetit më tej dikton se kur mbajtja bëhet për të siguruar përmbushjen e një detyrimi të parashikuar me ligj, duhet të bëhet baraspeshimi midis rëndësisë në një shoqëri demokratike të sigurimit të përmbushjes së drejtpërdrejtë të detyrimit në fjalë, si dhe rëndësisë së të drejtës për liri (...). **Saadi kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 13229/03, 29 janar 2008**

92. Në fund, në kontekstin e nën-paragrafit (c) të nenit 5 § 1, arsyetimi i vendimit për mbajtjen e një personi është faktor relevant për të përcaktuar nëse paraburgimi duhet të konsiderohet arbitrar. Në lidhje me gjymtyrën

e parë të nën-paragrafit (c), Gjykata ka konstatuar se mungesa e bazave në vendimet e autoriteteve gjyqësore që autorizojnë mbajtjen e personit për një periudhë të zgjatur kohore ishte e papajtueshme me parimin e mbrojtjes nga arbitrariteti parashikuar me nenin 5 § 1 (...). Në të kundërtën, ajo ka zbuluar se paraburgimi i një aplikuesi nuk mund të thuhet se ka qenë arbitrar nëse gjykata vendore do të jepte arsye të caktuara që arsyetojnë mbajtjen e vazhdueshme, përveç nëse arsyet e dhëna janë jashtëzakonisht lakonike dhe nuk referohen ndonjë dispozite ligjore e cila do të lejonte mbajtjen e aplikuesit (...). **S., V. Dhe A. kundër Danimarkës [G], nr. 35553/12, 22 tetor 2018**

Edhe pse trajtimi i përdorimit arbitrar të kompetencave të dhëna me ligj ka qenë veçanërisht në kontekstin e ndërhyrjes në të drejtën e lirisë dhe sigurisë së personit sipas nenit 5, është e qartë se edhe qasja është e rëndësishme në kuptimin e veprimit të ndërmarrë e që prek të drejtat dhe liritë tjera.

86. Më tej Gjykata vëren se as paralajmërimi i tretë i Ministrisë së Drejtësisë, në të cilin janë renditur pretendimet e mësipërme, e as parashtresat e Ministrisë në gjykatat vendore në lidhje me kërkesën e saj për shpërbërjen e Asociacionit nuk përmbanin ndonjë provë specifike që vërtetonte ato pretendime. Për më tepër, vetë pretendimet ishin jashtëzakonisht të mjegullta, të formuluar shkurtimisht dhe ofronin pasqyrë tejet të dobët të hollësive të aktiviteteve që pretendoheshin të ishin të paligjshme.

87. Gjykatat vendore i pranuan pretendimet e mësipërme si të vërteta, pa ndonjë hetim gjyqësor të pavarur dhe pa shqyrtuar ndonjë provë të drejtpërdrejtë të kundërvajtjes së pretenduar. Gjykata e Qarkut Yasamal kishte shqyrtuar vetëm përmbajtjen e letrës së tretë paralajmëruese të Ministrisë, kishte trajtuar provat nga kreu i Departamentit të Ministrisë për Regjistrimin e Subjekteve Juridike (i cili thjesht përsëriti përmbajtjen e letrës së tretë paralajmëruese), si dhe kishte shqyrtuar një raport të inspektimit të brendshëm nga një zyrtar i Ministrisë së Drejtësisë, i cili përmendte, në përshkrim shumë të shkurtër, se dega e Asociacionit në rajonin Tovuz ishte marrë me disa aktivitete të paligjshme (...).

88. Megjithatë, as në parashtresat e zyrtarëve të Ministrisë së Drejtësisë e as në vetë aktgjykimin e Gjykatës së Qarkut Yasamal nuk është përmendur asnjëherë se kush konkretisht (pra, cili person i lidhur me Asociacionin) kishte tentuar të mbledhte paligjshëm gjoja në emër të tarifës së anëtarësisë. Nuk ishte thënë asnjëherë se kur janë kryer këto tentime, e as nga cili organ shtetëror apo organizatë komerciale konkrete ishin mbledhur para në mënyrë të paligjshme. Asnjë viktimë e drejtpërdrejtë e as dëshmitarë të tjerë të kësaj kundërvajtjeje nuk ishin marrë në pyetje në gjykatë, nuk ishin shqyrtuar ankesa me shkrim, e as nuk ishin prezantuar prova të tjera direkte. Ngjashëm, asnjë provë nuk ishte prezantuar e as shqyrtuar lidhur me faktin se kur saktësisht, nga cilët individë drejtpërdrejt përgjegjës, si dhe në cilat organizata konkrete ishin kryer "inspektimet e paligjshme" të pretenduara. Në fund fare, nuk kishte kurrfarë sqarimi në lidhje me atë që konkretisht nënkuptohej me fjalët "vepra të tjera të paligjshme që ndërhyjnë në të drejtat e sipërmarrësve".

89. Thënë thjesht, fakti i angazhimit të pretenduar të Asociacionit "në aktivitete të ndaluara me ligj" nuk ishte provuar. Në rrethana të tilla, vendimi i gjykatave vendore për shpërbërjen e Asociacionit mbi këtë bazë, sipas mendimit të Gjykatës, është hiç më pak se arbitrar. **Tebieti Mühafize Cemiyeti dhe Israfilov kundër Azerbajxhanit, nr. 37083/03, 8 tetor 2009**

IV. Natyra e të drejtave dhe detyrimeve

Për të kuptuar natyrën e të drejtave dhe detyrimeve sipas Konventës, është e rëndësishme të theksohet se ato bëjnë pjesë në katër kategori të gjera.^a

Për më tepër, disa i nënshtrohen edhe kufizimeve të nënkuptuara. Ekzistojnë edhe të drejta dhe detyrime të nënkuptuara, si detyrime negative ashtu edhe pozitive, por edhe disa obligime procedurale. Disa të drejta mund të shmangen në raste emergjente, por nuk ka reciprocitet në zbatimin e të drejtave dhe lirive. Konventa nuk ka fuqi prapavepruese, por ngjarjet që kanë ndodhur para hyrjes në fuqi të saj ndonjëherë mund të jenë relevante për zbatimin e dispozitave të saj.

Ekzistojnë katër kategori në të cilat të drejtat dhe liritë e përcaktuara në tekstin e Konventës mund të grupohen gjerësisht:

- ato që janë **absolute**

127. Neni 3, i cili ndalon në mënyrë absolute torturën dhe trajtimin ose dënimin çnjerëzor ose poshtërues, mishëron një nga vlerat themelore të shoqërive demokratike. Për dallim nga shumica e klauzolave substanciale të Konventës dhe të Protokolleve Nr. 1 dhe 4, neni 3 nuk parashikon përjashtime dhe nuk lejohet asnjë shmangie nga ai sipas nenit 15, as në rast të ndonjë emergjence publike që kërcënon jetën e shtetit (...). Meqenëse ndalimi i torturës dhe i trajtimit ose dënimit çnjerëzor ose poshtërues është absolut, pavarësisht sjelljes së viktimës (...), natyra e veprës penale që pretendohet të jetë kryer nga aplikuesi është pra e parëndësishme për qëllimet e nenit 3 (...). **Saadi kundër Italisë [GC], nr. 37201/06, 28 shkurt 2008**

- ato që i nënshtrohen një sërë **interesash konkurrues të shprehura** më gjerësisht, siç janë siguria kombëtare, parandalimi i krimit dhe mbrojtja e shëndetit ose moralit (p.sh., Nenet 8-11)

55. Gjykata konsideron se këto parime vlejné pa marrë parasysh nëse një i huaj hyn në vendin pranues si i rritur ose në moshë shumë të re, apo edhe nëse është lindur atje. Në këtë kontekst, Gjykata i referohet Rekomandimit 1504 (2001) për mos-dëbimin e imigrantëve afatgjatë, në të cilin Asambleja Parlamentare e Këshillit të Evropës rekomandoi që Komiteti i Ministrave të ftojë Shtetet anëtare, *ndër të tjera*, të garantojnë që migruesit afatgjatë që kanë lindur ose janë rritur në vendin pranues të mos mund të dëbohen në asnjë rrethanë (...). Ndërsa një numër i Shteteve Kontraktuese kanë miratuar legjislacion ose kanë miratuar rregulla të politikave me efektin imigrantët afatgjatë që kanë lindur në ato Shtete ose që kanë mbërritur atje gjatë fëmijërisë së hershme të mos mund të dëbohen në bazë të dosjes së tyre penale (...), një e drejtë e tillë absolute për të mos u dëbuar, sidoqoftë, nuk mund të nxirret nga neni 8 i Konventës, si shprehje, ashtu siç është formuluar paragrafi 2 i asaj dispozite, në terma që qartësisht lejojnë që të bëhen përjashtime ndaj të drejtave të përgjithshme të garantuara në paragrafin e parë. **Üner kundër Holandës [GC], nr. 46410/99, 18 tetor 2006**

- ato që i nënshtrohen **kufizimeve** shumë **specifike** (p.sh., Nenet 2, 4, 5 dhe 6); dhe

- ato për të cilat **nuk specifikohen kufizimet** (p.sh., neni 12 dhe 13).

Gjykata ka pranuar që dy kategoritë e fundit mund t'i nënshtrohen disa **kufizimeve të nënkuptuara**

80. Nga ky rikapitullim i praktikës gjyqësore rrjedh se në rrethanat e shqyrtuara deri më tani nga institucionet e Konventës - domethënë në ligjet e ndryshme për abortin - fëmija i palindur nuk shihet si "person" i mbrojtur drejtpërdrejt nga neni 2 i Konventës dhe që nëse të palindurit kanë "të drejtë" për "jetën", ajo kufizohet në mënyrë implicite nga të drejtat dhe interesat e nënës. Sidoqoftë, institucionet e Konventës nuk e kanë përjashtuar mundësinë që në rrethana të caktuara masat mbrojtëse të shtrihen edhe tek fëmija i palindur. Kjo është ajo që duket se është menduar nga Komisioni që ka konsideruar se "neni 8 § 1 nuk mund të interpretohet në kuptimin që shtatzënia dhe ndërprerja e saj, në parim, janë vetëm çështje e jetës private të nënës" (...) dhe nga Gjykata në vendimin e lartpërmendur *Boso*. Është gjithashtu e qartë nga shqyrtimi i këtyre rasteve se çështja gjithmonë është përcaktuar duke peshuar të drejta ose liri të ndryshme, e nganjëherë edhe konfliktuozë, të gëzuara nga gruaja, nëna ose babai në lidhje me njëra-tjetrën ose kundrejt një fëmije të palindur. **Vo kundër Francës [GC], nr. 53924/00, 8 korrik 2004**

37. Meqenëse pengimi i qasjes në gjykatë, përmendur në paragrafin 26 më lart, ka prekur një të drejtë të garantuar me nenin 6 para. 1 (...), mbetet të përcaktohet nëse ka qenë megjithatë i arsyetueshëm për shkak të ndonjë kufizimi legjitim ndaj gëzimit apo ushtrimit të asaj të drejte.

38. Gjykata konsideron, duke pranuar pikëpamjet e Komisionit dhe parashtrësën alternative të Qeverisë, se e drejta e qasjes në gjykatë nuk është absolute. Meqenëse kjo është një e drejtë që Konventa e parasheh (shih nenet 13, 14, 17 dhe 25) (...) pa definuar, në kuptimin më të ngushtë të fjalës, ka hapësirë, përveç kufijve që përcaktojnë vetë përmbajtjen e cilësdo të drejtë, për kufizimet e lejuara me nënkuptim.

Fjala e parë e nenit 2 të Protokollit (...) të 20 Marsit 1952, e cila është e kufizuar në parashikimin se "asnjë personi nuk do t'i mohohet e drejta e arsimit", shtron një problem të krahasueshëm. Në aktgjykimin e saj të 23 korrikut 1968 mbi meritat e rastit në lidhje me aspekte të caktuara të ligjeve për përdorimin e gjuhëve në arsim në Belgjikë, Gjykata kishte vendosur që:

"E drejta për arsim ... nga vetë natyra e saj kërkon rregullim nga Shteti, rregullim ky që mund të ndryshojë në kohë dhe vend, në përputhje me nevojat dhe resurset e komunitetit dhe të individëve. Nuk ka nevojë të thuhet që rregullimi i tillë asnjëherë nuk mund të dëmtojë substancën e së drejtës në arsim e as të bie ndesh me të drejtat e tjera të përcaktuara në Konventë." (Seria A nr. 6, f. 32, para. 5).

Këto konsiderata fitojnë edhe më shumë vlefshmëri për sa i përket një të drejte, e cila, për dallim nga e drejta për arsim, nuk trajtohet shprehimisht. **Golder kundër Mbretërisë së Bashkuar [P], nr. 4451/70, 21 shkurt 1975**

61. Gjithsesi, siç kanë pranuar aplikuesit (...), e drejta për shpalosjen e provave relevante nuk është absolute. Në çdo procedurë penale mund të ketë interesa të kundërt, të tilla si siguria kombëtare ose nevoja për të mbrojtur dëshmitarët në rrezik të hakmarrjes ose ruajtja e sekrecisë së metodave policore të hetimit, të cilat duhen peshuar kundrejt të drejtave të të akuzuarit (...). Në disa raste, mund të jetë e nevojshme që prova të caktuara të mos i shpalosen mbrojtjes, ashtu që të ruhen të drejtat themelore të një individi tjetër apo të mbrohet një interes i rëndësishëm publik. Sidoqoftë, vetëm masat e tilla kufizuese të të drejtave të mbrojtjes të cilat janë saktësisht të domosdoshme janë të lejueshme në bazë të nenit 6 § 1 (...). Për më tepër, për të siguruar që i akuzuari të ketë gjykim të drejtë, çdo vështirësi që i shkaktohet mbrojtjes nga kufizimi i të drejtave të saj duhet të kundërpeshohet mjaftueshëm me procedurat e ndjekura nga autoritetet gjyqësore (...). **Rowe dhe Davis kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 28901/95, 16 shkurt 2000**

32. Gjykata (...) vëren se kur një shkelje e Konventës pretendohet të jetë kryer nga gjykata ose autoriteti më i lartë, zbatimi i nenit 13 i nënshtrohet një kufizimi të nënkuptuar, pasi nuk mund të interpretohet se kërkon që të krijohen organe speciale me qëllim të shqyrtimit të ankesave kundër vendimeve nga gjykatat më të larta (...). **Stoyanova/Sakova kundër Bullgarisë, nr. 17967/03, 25 qershor 2009**

75. Gjykata rikujton se neni 3 i Protokollit Nr. 1 nënkupton të drejta subjektive për të votuar dhe për të kandiduar për zgjedhje. Sado të rëndësishme të jenë ato të drejta, ato nuk janë, sidoqoftë, absolute. Meqenëse neni 3 i njeh ato pa i përcaktuar ato më shprehimisht, e lëre më t'i definojë, ka hapësirë për kufizime të nënkuptuara. Në rendet e tyre juridike, Shtetet Kontraktuese i vënë të drejtën për të votuar dhe për t'u votuar në zgjedhje nën kushtëzime të cilat parimisht nuk janë të ndaluara sipas nenit 3. Gjykata konsideron se kufizimet e vendosura ndaj të drejtës e aplikuesve për të garuar në zgjedhje duhen parë në kontekstin e qëllimit që synohet nga legjislatura në miratimin e Rregulloreve, gjegjësisht, për të siguruar paanshmërinë e tyre politike. Ky qëllim duhet të konsiderohet i ligjshëm për qëllime të kufizimit të ushtrimit të së drejtës subjektive të aplikantëve për të garuar në zgjedhje sipas nenit 3 të Protokollit Nr. 1; dhe as nuk mund të pohohet se kufizimet kufizojnë vetë thelbin e të drejtave të tyre në bazë të asaj dispozite, duke marrë parasysh faktin se ato veprojnë vetëm për aq kohë sa aplikuesit mbajnë poste politikisht të kufizuara; për më tepër, secili prej aplikuesve që dëshiron të kandidojë për një pozitë të zgjedhur politike ka lirinë të heqë dorë nga pozita e tij. **Ahmed dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 22954/93, 2 shtator 1998**

Njëloj, Gjykata ka pranuar gjithashtu se mund të ketë të **drejta të nënkuptuara** përveç atyre që theksohen shprehimisht në dispozita të veçanta të Konventës.

36. Duke marrë parasysh të gjitha konsideratat e mësipërme, rrjedh se e drejta e qasjes përbën një element i cili është i pandashëm në të drejtën e përcaktuar në nenin 6 para. 1 (...). Ky nuk është një interpretim i gjerë që imponon detyrime të reja ndaj Shteteve Kontraktuese: bazohet në vetë termat e fjalisë së parë të nenit 6 para. 1 (...), lexuar në kontekstin e saj dhe duke pasur parasysh objektin dhe qëllimin e Konventës, një traktat ligjvënës (...) si dhe parimet e përgjithshme të së drejtës.

Kështu, Gjykata arrin në konstatim, pa pasur nevojë të përdorë "mjetet plotësuese të interpretimit" siç parashihet me nenin 32 të Konventës së Vjenës, që neni 6 para. 1 (...) i siguron secilit të drejtën të ketë çfarëdo prestimi në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tij civile të parashtruar në gjykatë apo tribunal. Në këtë mënyrë, neni mishëron "të drejtën për gjykatë", në të cilën, e drejta e qasjes, që është e drejta për të iniciuar procedurë në gjykatë për rast civil, përbën vetëm një aspekt. Kësaj i shtohen garancitë e përcaktuara në nenin 6 para. 1 (...) sa i përket organizimit dhe përbërjes së gjykatës, si dhe zbatimit të procedurave. Si përmbledhje, tërësia përbën të drejtën për gjykim të drejtë. Gjykata nuk ka nevojë të vërtetojë, në rastin konkret, nëse dhe në çfarë mase neni 6 para. 1 (...) kërkon më tej një vendim mbi vetë substancën e kontestit (anglisht: "determination", frëngjisht "décidera"). **Golder kundër Mbretërisë së Bashkuar [P], nr. 4451/70, 21 shkurt 1975**

68. Gjykata kujton se, megjithëse nuk përmendet në mënyrë specifike në nenin 6 të Konventës (...), e drejta për të heshtur dhe e drejta për të mos inkriminuar veten përgjithësisht njihen si standarde ndërkombëtare, të cilat qëndrojnë në zemër të nocionit të një procedure të drejtë sipas nenit 6 (...). Arsyeshmëria e tyre qëndron, ndër të tjera, në mbrojtjen e të akuzuarve kundër detyrimit të pabazë nga autoritetet duke kontribuar kështu në shmangien e dështimeve të drejtësisë dhe në përmbushjen e qëllimeve të nenit 6 (...). E drejta për të mos inkriminuar veten, në mënyrë të veçantë presupozon që prokuroria në një çështje penale mëton të dëshmojë rastin kundër të akuzuarit pa përdorur prova të siguruara përmes metodave të shtrëngimit ose shtypjes në kundërshtim me vullnetin e të akuzuarit. Në këtë kuptim e drejta është e lidhur ngushtë me prezumimin e pafajësisë që përshkruhet në nenin 6, para. 2 të Konventës (...). **Saunders kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 19187/91, 17 dhjetor 1996**

Për më tepër, ajo mund të konstatojë se një e drejtë mund të shkaktojë një **detyrim të nënkuptuar**.

Për më tepër, Gjykata pranon që natyra e të drejtave dhe lirive të garantuara me Konventën Evropiane mund të shkojë përtej **detyrimit negativ** për të mos ndërhyrë në ushtrimin e tyre. Për më tepër, të drejtat dhe liritë mund të përmbajnë edhe **detyrime pozitive** për Shtetin (p.sh., të sigurojë mbrojtje kundër trajtimit çnjerëzor ose degradues nga individë privatë).

50. Shqyrtimi i praktikës gjyqësore të Gjykatës tregon se neni 3 është aplikuar më së shpeshti në kontekstet në të cilat rreziku që individit t'i nënshtrohet ndonjë prej formave të përshkruara të trajtimit rrjedh nga veprimet qëllimisht të ushtruara nga agjentët e shtetit ose autoritetet publike (...). Mund të përshkruhet në terma të përgjithshëm si imponim i një detyrimi kryesisht negativ ndaj Shteteve, që të përmbahen nga dëmtimi serioz ndaj personave që janë nën juridiksionin e tyre. Sidoqoftë, duke parë rëndësinë themelore të nenit 3, Gjykata i ka rezervuar vetes fleksibilitet të mjaftueshëm për të adresuar zbatimin e këtij neni në situata të tjera që mund të lindin (...).

51. Në veçanti, Gjykata ka theksuar që detyrimi mbi Palët e Larta Kontraktuese sipas nenit 1 të Konventës për t'i siguruar secilit brenda juridiksionit të tyre të drejtat dhe liritë e përcaktuara në Konventë, të lexuara në lidhje me nenin 3, i kërkon Shteteve të marrin masa të dizajnuara për të siguruar që individët brenda juridiksionit të tyre të mos i nënshtrohen torturës, trajtimit ose dënimit çnjerëzor dhe poshtëruar, përfshirë trajtimin e tillë që administrohet nga individë privatë (...). Një detyrim pozitiv i Shtetit për të siguruar mbrojtje kundër trajtimit çnjerëzor ose degradues është gjetur të fitojë rëndësi në një numër rastesh: (...) shih, për shembull, *A. kundër Mbretërisë së Bashkuar* (...) ku aplikuesi fëmijë ishte rrahur me shkop nga njerku i tij, dhe *Z dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar* (...), ku katër aplikues fëmijë ishin abuzuar rëndë dhe neglizhuar nga prindërit e tyre. Neni 3 gjithashtu imponon kërkesa për autoritetet shtetërore për të mbrojtur shëndetin e personave të privuar nga liria (...). **Pretty kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 2346/02, 29 prill 2002**

Ekzistojnë edhe trajtime të tjera të ndryshme që janë relevante për konstatimin që **obligimet pozitive** ekzistojnë.

66. Nocioni i "respektimit" nuk është i qartë, sidomos për sa i përket detyrimeve pozitive : duke pasur parasysh larminë e praktikave të ndjekura dhe situatat që ngjajnë në Shtetet Kontraktuese, kriteret e nocionit do të ndryshojnë në mënyrë të konsiderueshme nga një rast në tjetrin (...). Megjithatë, disa faktorë janë konsideruar të rëndësishëm për vlerësimin e përmbajtjes së atyre detyrimeve pozitive mbi shtetet. Disa prej tyre kanë të bëjnë me aplikuesin. Ata kanë të bëjnë me rëndësinë e interesit në fjalë dhe nëse "vlerat themelore" ose "aspektet thelbësore" të jetës private janë në diskutim (...), ose ndikimin tek një aplikues i mospërputhjes midis realitetit shoqëror dhe ligjit, koherencën e praktikave administrative dhe juridike brenda sistemit vendor që shihen si faktor i rëndësishëm në vlerësimin e bërë në bazë të nenit 8 (...). Faktorë të tjerë kanë të bëjnë me ndikimin e detyrimit të pretenduar pozitiv në fjalë mbi atë Shtet. Çështja këtu është nëse detyrimi që pretendohet është i ngushtë dhe i saktë apo i gjerë dhe i papërcaktuar (...), apo për përmasat e barrës që ai detyrim do t'i vinte Shtetit (...). **Hämäläinen kundër Finlandës [GC], nr. 37359/09, 16 korrik 2014**

Për më tepër, ato mund të lindin në një shumëllojshmëri të gjerë të situatave, duke përfshirë ato ku personat janë në rrezik të lëndimit, prona mund të dëmtohet apo pluralizmi duhet të mbrohet.

148. Sa i përket përmbajtjes së detyrimit pozitiv që duhet mbrojtur, Gjykata vëren se masat efektive të shmangies ndaj veprimeve të rënda, siç janë ato në rastin konkret, mund të arrihen vetëm me ekzistencën e dispozitave efektive të të drejtës penale të mbështetura me makinerinë ligj-zbatuese (...). Po aq e rëndësishme, natyra e abuzimit seksual të fëmijëve është e tillë, veçanërisht kur abuzuesi është në pozitë autoriteti ndaj fëmijës, që ekzistenca e mekanizmave të dobishëm të zbulimit dhe raportimit janë esenciale për zbatimin efektiv të ligjeve përkatëse penale (...). **O'Keefe kundër Irlandës [GC], nr. 35810/09, 28 janar 2014**

107. (...) Gjykata do të theksonte që nuk do të mund të kishte rast sipas nenit 3 nëse, për shembull, një i burgosur i përjetshëm do të kishte të drejtën sipas ligjit vendor të merrej parasysh për lirim, por të refuzohej me arsyetimin se ai ose ajo vazhdon të përbëjë rrezik për shoqërinë. Kjo për faktin se Shtetet kanë detyrimin, sipas Konventës, të marrin masa për mbrojtjen e publikut nga krimet e dhunshme dhe Konventa nuk i ndalon Shteteve që t'i vendosin personit të dënuar për një krim të rëndë dënime të papërcaktuara, duke mundësuar mbajtjen e vazhdueshme të kryerësit të krimit, kur është e domosdoshme për mbrojtjen e publikut (...). Në të vërtetë, parandalimi i përsëritjes së veprës nga një kriminel është një nga "funksionet thelbësore" të një dënimi me burg (...). Kjo është sidomos e vërtetë për ata që dënohen për vrasje ose vepra të tjera të rënda ndaj personit. Fakti i thjeshtë që të burgosur të tillë mund të kenë vuajtur tashmë një periudhë të gjatë burgimi nuk dobëson detyrimin pozitiv të Shtetit për të mbrojtur publikun; Shtetet mund të përmbushin atë detyrim duke vazhduar të mbajnë të burgosurit e dënuar me burg të përjetshëm për aq kohë sa ata mbeten të rrezikshëm (...). **Vinter dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 66069/09, 9 korrik 2013**

63. Gjykata ka vendosur më parë se neni 8 u imponon Shteteve detyrimin pozitiv për t'u siguruar qytetarëve të tyre të drejtën e respektimit efektiv të integritetit të tyre fizik dhe psikologjik (...). Përveç kësaj, ky detyrim mund të përfshijë edhe miratimin e masave specifike, duke përfshirë sigurimin e një mjeti efektiv dhe të qasshëm të mbrojtjes së të drejtës për respektim të jetës private (...). Masat e tilla mund të përfshijnë sigurimin e një kornize rregullative të makinerisë gjyqësore dhe ligj-zbatuese që mbrojnë të drejtat e individëve dhe zbatimin, sipas rastit, të këtyre masave në kontekste të ndryshme (...). **Hämäläinen kundër Finlandës [GC], nr. 37359/09, 16 korrik 2014**

143. Objekti themelor i nenit 1 të Protokollit Nr. 1 është mbrojtja e personit nga ndërhyrjet e paarsyetuara nga Shteti në gëzimin paqësor të pasurive të tij ose të saj.

Sidoqoftë, në bazë të nenit 1 të Konventës, Palët Kontraktuese "i sigurojnë çdokujt brenda do t'i sigurojë secilit brenda juridiksionit të tyre të drejtat dhe liritë e përcaktuara në Titullin I të kësaj [Konvente]". Ushtrimi i këtij detyrimi të përgjithshëm mund të përfshijë detyrime pozitive të pandashme nga të siguruarit të ushtrimit efektiv të të drejtave të garantuara nga Konventa. Në kontekstin e nenit 1 të Protokollit Nr. 1, këto detyrime pozitive mund ta obligojnë Shtetin të marrë masat e nevojshme për të mbrojtur të drejtën e pronës (...). **Broniowski kundër Polonisë [GC], nr. 31443/96, 22 qershor 2004**

61. Fjala "respektim" në nenin 2 të Protokollit Nr. 1 do të thotë më shumë sesa "pranim" ose "marrje parasysh"; përveç veprimit kryesisht negativ, ajo nënkupton një masë detyrimi pozitiv në anën e Shtetit (...).

Sidoqoftë, kriteret e nocionit të "respektimit", që po ashtu paraqitet në nenin 8 të Konventës, dallojnë në masë të konsiderueshme nga rasti në rast, duke pasur parasysh larminë e praktikave të ndjekura dhe situatat që ngjajnë në Shtetet Kontraktuese. Si pasojë, Shtetet Kontraktuese gëzojnë një margjinë të gjerë vlerësimi në përcaktimin e hapave që duhen ndërmarrë për të siguruar pajtueshmërinë me Konventën, duke pasur parasysh mirëfilli edhe nevojat dhe resurset e komunitetit dhe të individëve. Në kontekstin e nenit

2 të Protokollit Nr. 1, ai koncept nënkupton posaçërisht që kjo dispozitë nuk mund të interpretohet për të nënkuptuar që prindërit mund të kërkojnë nga Shteti të ofrojë një formë të veçantë të mësimdhënies (...).

62. (...) vendosja dhe planifikimi i kurrikulës janë në kompetencën e Shteteve Kontraktuese. Në parim, nuk i përket Gjykatës të vendosë për çështje të tilla, pasi zgjidhjet munden me arsye legjitime të dallojnë, në varësi të vendit dhe epokës.

Në veçanti, fjalia e dytë e nenit 2 të Protokollit Nr. 1 nuk i pengon shtetet të përhapin, përmes mësimdhënies apo arsimimit, informata apo njohuri edukative të llojit drejtpërdrejt apo tërthorazi fetar ose filozofik. Madje, as nuk i lejon prindërit të kundërshtojnë integrimin e mësimdhënies ose arsimimit të tillë në kurrikulën shkollore.

Në anën tjetër, pasi qëllimi i tij është të ruajë mundësinë e pluralizmit në arsim, ai kërkon që Shteti, në ushtrimin e funksioneve të tij në lidhje me arsimimin dhe mësimdhënien, të kujdeset që informatat apo njohuritë e përfshira në kurrikulë të përhapen në mënyrë objektive, kritike dhe pluraliste, duke i mundësuar nxënësve të zhvillojnë mendje kritike, sidomos lidhur me fenë, në atmosferë të qetë pa proselitizëm. Shtetit i ndalohet të ndjekë qëllime indoktrinimi, që mund të konsiderohen si mosrespektim i bindjeve fetare dhe filozofike të prindërve. Ky është kufiri që Shtetet nuk duhet ta kalojnë (...). **Lautsi dhe të Tjerët kundër Italisë [GC], nr. 30814/06, 18 mars 2011**

Për më tepër, Gjykata ka konstatuar se ekzistojnë disa **detyrime procedurale** të përfshira brenda të drejtave dhe lirive të veçanta, përkatësisht, në lidhje me hetimin efektiv të ankesave në lidhje me shkeljet e pretenduara të tyre.

86. Duke parë sa më sipër, Gjykata konsideron se kategoria e parë e ankesave të aplikuesit ka të bëjë me të drejtat e tij procedurale dhe/ose detyrimet procedurale që i ngarkohen autoriteteve shtetërore në kontekstin e veprimeve neglizhente që rezultojnë në pasoja shumë të rënda fizike ose kërcënuese për jetën. Për më tepër, duke pasur parasysh kontekstin e veçantë të rastit, Gjykata konsideron se të drejtat e tilla procedurale dhe detyrimet përkatëse shtetërore, në rrethana të caktuara, mund të jenë përligjur jo vetëm në nenet 3, 6 § 1 dhe 13, të cilave i është referuar aplikuesi, por edhe në Nenet 2 dhe 8 të Konventës. Edhe pse ai nuk është thirrur shprehimisht në dy dispozitat e fundit, Gjykata, duke pasur parasysh bazën faktike të ankesave të tij (...), e gjykon të përshtatshme që ta trajtojë rastin në fjalë edhe në këndvështrimin e neneve 2 dhe 8.

87. Vijimisht, Gjykata merr qëndrimin që duhet të vlerësojë ankesat e aplikuesit në lidhje me kryerjen e hetimit penal nga këndvështrimi i të drejtave procedurale dhe detyrimeve përkatëse të përligjura në secilën nga dispozitat e mësipërme. Gjykata gjithashtu konsideron se duhet të shfrytëzojë mundësinë e ofruar nga rasti konkret për të hedhur dritë mbi fushëveprimin e garancive procedurale të mishëruara në secilën nga këto dispozita në fushën në shqyrtim.

88. Në lidhje me kategorinë e dytë të ankesave të aplikuesit, Gjykata vëren se kjo kategori ka të bëjë me pretendimet e tij se i është nënshtruar poshtërimit dhe keqtrajtimit nga autoritetet e përfshira në hetim.

89. Duke pasur parasysh natyrën specifike të pretendimeve të aplikuesit në këtë drejtim, Gjykata nuk mund të pranojë argumentin e Qeverisë që kjo ankesë do të mund të trajtohej mjaftueshëm duke e vlerësuar në kontekstin e lartpërmendur të detyrimeve procedurale (...) të Shtetit të paditur. Rrjedhimisht, Gjykata merr qëndrimin se ankesa lidhur me trajtimin e aplikuesit nga autoritetet e përfshira në hetim kërkon vlerësim të posaçëm, që do të bëhej në kuadër të gjymtyrës substanciale të nenit 3 të Konventës.

90. Në dritën e konsideratave të mësipërme, Gjykata do të vazhdojë të shqyrtojë, së pari, ankesat e aplikuesit lidhur me kryerjen e hetimit penal, e më pas ankesën për trajtimin e tij nga autoritetet e përfshira në hetim. **Nicolae Virgiliu Tănase kundër Rumanisë [GC], nr. 41720/13, 25 qershor 2019**

56. Gjykata më parë ka shqyrtuar ankesa që ngrenë pyetje të nxitjes nga ana e policisë, në kuadër të gjymtyrëve substanciale dhe procedurale të nenit 6 (...). Në kuadër të gjymtyrës substanciale, Gjykata ka vlerësuar nëse veprimtaria hetimore e zyrtarëve policorë ka shkuar përtej asaj të agjentëve të fshehtë (...), me fjalë të tjera, nëse vepra penale do të ishte kryer pa ndërhyrjen e autoriteteve. Në këtë drejtim, Gjykata në çështjet e mëparshme ka shqyrtuar, *ndër të tjera*, nëse autoritetet hetimore kanë pasur arsye të bazuara për të dyshuar që aplikuesi ishte përfshirje më parë në veprime të caktuara të kundërligjshme (...), në cilën fazë të veprës penale kanë kryer operacionin e fshehtë agjentët e fshehtë (...), si dhe nëse sjellja e agjentit të fshehtë ka qenë thelbësisht pasive (...).

57. Në kuadër të gjymtyrës procedurale, Gjykata ka vlerësuar procedurën me të cilën në rastin konkret është përcaktuar prestimi i nxitjes nga ana e gjykatave vendore, për të siguruar që të drejtat e mbrojtjes gjyqësore janë mbrojtur në mënyrë adekuate (...). Gjykata gjithashtu ka vërejtur se kur kontestohet besueshmëria e provave, ekzistimi i procedurave të drejta për shqyrtimin e pranueshmërisë së provave fiton rëndësi edhe më të madhe (...). Në këtë drejtim, Gjykata ka theksuar se barra i bie prokurorisë të dëshmojë se nuk ka pasur nxitje, me kusht që pretendimet e të pandehurit nuk janë plotësisht të paprovueshme. Nëse në këtë drejtim parashtrohet një pretendim i arsyeshem, Gjykata duhet të vërtetojë nëse aplikuesi ka qenë në gjendje të argumentojë efektivisht pretendimin e nxitjes, si dhe nëse gjykatat vendore kanë ndërmarrë hapat e domosdoshëm për të vërtetuar se nuk ka pasur nxitje nga policia (...). Për gjykatat shtetërore, kjo nënkupton përcaktimin, *ndër të tjera*, të arsyeve pse është organizuar operacioni, shkallën e përfshirjes së policisë në këtë vepër, si dhe natyrën e aktiviteteve të cilave iu është nënshtruar aplikuesi (...). ***Baltiņš kundër Letonisë, nr. 25282/07, 8 janar 2013***

Gjykata duhet të marrë parasysh mundësinë që shumë të drejta dhe liri mund t'i nënshtrohen kufizimeve plotësuese nëse është parashtuar **derogimi** në përputhje me nenin 15 të Konventës, në reagim ndaj një gjendjeje emergjente.

Sidoqoftë, ekzistojnë edhe disa të drejta që **nuk mund të derogohen**, domethënë, e drejta për jetë, ndalimi i torturës dhe trajtimi apo dënimi çnjerëzor dhe poshtërues, ndalimi i skllavërisë dhe robërisë dhe dënimit pa ligj, heqja e dënimit me vdekje dhe e drejta për të mos u gjykuar apo dënuar dy herë.

126. Gjykata është qartësisht e vetëdijshme për vështirësitë e përballura nga Shtetet në mbrojtjen e popullatës së tyre nga dhuna terroriste. Kjo i jep po aq shumë rëndësi të theksuarit që neni 3 përligj një nga vlerat më themelore të shoqërive demokratike. Për dallim nga shumica e klauzolave substanciale të Konventës dhe të Protokolleve Nr. 1 dhe 4, neni 3 nuk parashikon përjashtime dhe nuk lejohet asnjë derogim nga ai sipas nenit 15§ 2 në rast të ndonjë emergjence publike që kërcënon jetën e shtetit. Edhe në rrethanat më të vështira, të tilla si lufta kundër terrorizmit, dhe pavarësisht nga sjellja e personit në fjalë, Konventa ndalon në terma absolutë torturimin, trajtimin dhe dënimin çnjerëzor ose poshtërues (...). A. ***Dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 3455/05, 19 shkurt 2009***

99. Gjykata thekson që në fillim se neni 5 parasheh një të drejtë themelore të njeriut, përkatësisht mbrojtjen e individit nga ndërhyrjet arbitrare të Shtetit në të drejtën e tij ose të saj për liri. Teksti i nenit 5 e bën të qartë se garancitë që përmban vlejné për "secilin". Nën-paragrafët (a) deri (f) të nenit 5 § 1 përmbajnë një listë shteruese të bazave të lejueshme mbi të cilat personat mund të privohen nga liria. Nuk mund të ketë privim nga liria në përputhje me nenin 5 § 1 përveç nëse përfshihet në njërën nga ato baza ose nëse nuk parashihet me derogim të ligjshëm sipas nenit 15 të Konventës, gjë që lejon Shtetin "në kohë lufte ose ndonjë emergjencë tjetër publike që kërcënon jetën e kombit" të ndërmarrë masa që shmangin detyrimet e tij në bazë të nenit 5 "në masën që kërkohet përpikmërisht nga rrethanat e jashtëzakonshme të situatës" (...). ***Al-Jedda kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 27021/08, 7 korrik 2011***

202. Gjykata rithekson që garancia e paraparë në nenin 7, e cila është element thelbësor i sundimit të ligjit, zë vend të spikatur në sistemin e mbrojtjes së Konventës, siç nënvizohet nga fakti se nuk lejohet asnjë shmangie (derogim) nga ajo sipas nenit 15 të Konventës, në kohë lufte apo ndonjë emergjencë tjetër publike. ***Ilseher kundër Gjermanisë [GC], nr. 10211/12, 4 dhjetor 2018***

73. Gjykata rithekson se i takon secilit Shtet Kontraktues, me përgjegjësinë e tij për "jetën e kombit", që të përcaktojë nëse kjo jetë kërcënohet nga një "emergjencë publike", si dhe nëse po, sa larg është e domosdoshme të shkohet në përpjekjen për të tejkaluar atë emergjencë. Për shkak të kontaktit të tyre të drejtpërdrejtë dhe të vazhdueshëm me nevojat e ngutshme të momentit, autoritetet shtetërore janë në parim në pozitë më të mirë sesa një gjyqtar ndërkombëtar që të vendosin si për praninë e një emergjence të tillë, ashtu edhe për natyrën dhe fushëveprimin e derogimeve të domosdoshme për ta kapërcyer atë. Rrjedhimisht, në këtë rast, një hapësirë e gjerë vlerësimi i duhet lënë autoriteteve shtetërore.

Sidoqoftë, Palët Kontraktuese nuk gëzojnë diskrecion të pakufizuar. I bie Gjykatës të vendosë nëse, *ndër të tjera*, Shtetet kanë tejkaluar "masën që kërkohet rreptësisht sipas rrethanave të jashtëzakonshme" të krizës. Kështu, margjina vendore e vlerësimit përcillet me mbikëqyrje evropiane. Në ushtrimin e kësaj mbikëqyrjeje, Gjykata duhet t'i kushtojë rëndësi faktorëve relevantë, siç janë natyra e të drejtave të prekura nga derogimi si dhe rrethanat që kanë shpër deri tek situata emergjente, si dhe kohëzgjatja e saj (...).

174. Objekti dhe qëllimi që përshkon Konventën, siç edhe përcaktohet në nenin 1, është se të drejtat dhe liritë duhet të sigurohen nga Shteti Kontraktues në kuadër të juridiksionit të tij. Është qenësore për gjithë makinerinë mbrojtëse që vendoset nga Konventa që vetë sistemet shtetërore të ofrojnë mjete juridike për shkeljet e dispozitave të saj, ndërsa Gjykata ushtron rol mbikëqyrës që i nënshtrohet parimit të subsidiaritetit (...). Për më tepër, gjykatat vendore janë pjesë e "autoriteteve shtetërore" për të cilat Gjykata lejon një margjinë të gjerë vlerësimi sipas nenit 15. Në rrethanat e pazakonta të rastit në fjalë, kur gjykata më e lartë vendore ka shqyrtuar çështjet që kanë të bëjnë me derogimin nga Shteti dhe ka konstatuar që ka ekzistuar emergjenca publike që kërcënonte jetën e kombit, por që masat e marra si reagim ndaj saj nuk ishin përpikmërisht të domosdoshme për rrethanat e jashtëzakonshme të situatës, Gjykata konsideron se do të kishte arsye të arrinte në një përfundim të kundërt vetëm do të bindej që gjykata vendore kishte keqinterpretuar ose zbatuar gabimisht nenin 15 ose jurisprudencën e Gjykatës për atë nen, ose kishte arritur në një konstatim që ishte qartësisht i paarsyeshëm. **A. dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 3455/05, 19 shkurt 2009**

88. Më në fund, Gjykata duhet të adresojë argumentin e qeverisë që me urdhërimin e liritë të aplikuesit do të kishte shkelur detyrimet e saj pozitive sipas nenit 3 të Konventës për mbrojtjen e viktimave të mundshme nga veprat e mëtutjeshme të dhunshme seksuale që aplikuesi me shumë gjasë do të kryente. Gjykata pranon që qeveria ka vepruar kështu për të mbrojtur publikun nga dëmtimet fizike dhe psikologjike që shkojnë deri në trajtim çnjerëzor ose degradues, që do të mund të ishte shkaktuar nga aplikuesi. Sidoqoftë, Gjykata nuk mund të qëndrojë pa ritheksuar që Konventa as nuk detyron e as autorizon autoritetet e Shtetit që të mbrojnë individët nga veprimet kriminale të një personi, me masa të tilla që janë me shkelje të të drejtës së atij personi sipas nenit 7 § 1, që të mos i shqiptojë dënim më të rëndë sesa ai që ka qenë në fuqi në kohën kur ai ka kryer veprën e tij penale. Nuk lejohet asnjë derogim nga ajo dispozitë, as gjatë emergjencave publike që kërcënojnë jetën e kombit (neni 15 § 1 dhe 2 i Konventës) (...). **K. kundër Gjermanisë, nr. 61827/09, 7 qershor 2012**

Gjykata ka vendosur tashmë që të drejtat dhe liritë nuk i nënshtrohen ndonjë parimi të **reciprocitetit**.

239. (...) Për dallim nga traktatet ndërkombëtare të llojit klasik, Konventa përfshin në vete më shumë se angazhime reciproke ndërmjet Shteteve Kontraktuese. Ajo krijon, përtej këtyre, një rrjet të sipërmarrjeve reciproke, bilaterale, detyrime objektive, të cilat sipas fjalëve të Preambulës, përfitojnë nga "zbatimi i përbashkët". Në bazë të nenit 24 (...), Konventa lejon që Shtetet Kontraktuese të kërkojnë respektimin e atyre detyrimeve pa pasur nevojë të arsyetojnë ndonjë interes që rrjedh, për shembull, nga fakti se një masë për të cilën ankohen ka dëmtuar ndonjë prej shtetasve të tyre. **Irlanda kundër Mbretërisë së Bashkuar [P], nr. 5310/71, 18 janar 1978**

Për më tepër, Konventa **nuk ka efekt retrospektiv**kështu që të drejtat dhe liritë e saj nuk mund të pretendohen për sa i përket akteve apo situatave që kanë ndodhur para ratifikimit të saj.

38. (...) Gjykata rithekson që Konventa nuk vendos detyrim specifik për Shtetet Kontraktuese që të ofrojnë korrigjime për të këqijat apo dëmet e shkaktuara para ratifikimit të Konventës nga Shtetet. ***Kopecký kundër Sllovakisë* [GC], nr. 44912/98, 28 shtator 2004**

Sidoqoftë, ato do të vlejné për:

- *Vazhdimësi të një situate që ka ekzistuar para hyrjes në fuqi të Konventës dhe Protokolleve në lidhje me Palën në fjalë*

195. (...) Gjykata konsideroi se mungesa e qasjes së aplikuesit në pronën e tij të pretenduar, shtëpinë dhe varret e të afërmeve të tij në Gylistan duhej të konsiderohej si një situatë e vazhdueshme të cilën Gjykata pati kompetencë ta vlerësonte që nga 15 prilli 2002. Sidoqoftë, (...), gjykatës gjithsesi i duhet të përcaktojë nëse shtëpia është shkatërruar para hyrjes në fuqi të Konventës apo jo, e rrjedhimisht, nëse ekziston baza faktike për kundërshtimin *ratione temporis* të qeverisë për sa i përket shtëpisë. Nëse shtëpia do të ishte shkatërruar para hyrjes në fuqi të Konventës, kjo me të vërtetë do të përbënte një veprim të njëhershëm që bie jashtë kompetencës së gjykatës *ratione temporis* (...)

197. Duke marrë parasysh provat para Gjykatës, (...) Gjykata vëren se Gylistani është braktisur që nga mesi i vitit 1992, ndërsa shumica e ndërtesave në fshat janë të rrënuara, që do të thotë se muret e jashtme dhe të brendshme janë ende në këmbë, ndërsa çatitë kanë rënë përbrenda. Në mungesë të provave përfundimtare se shtëpia e aplikuesit ishte shkatërruar plotësisht para hyrjes në fuqi të Konventës, Gjykata vazhdon trajtimin nga supozimi se ajo ende ekziston, megjithëse në një gjendje të dëmtuar rëndë. Si përfundim, nuk ka bazë faktike për kundërshtimin *ratione temporis* të Qeverisë (...) ***Sargsyan kundër Azerbajxhanit* [GC], nr. 40167/06, 16 qershor 2015**

- *Sanksioni i vendosur pas datës së hyrjes në fuqi për sa i përket sjelljeve para asaj date*

42. Gjykata thekson se Turqia ka pranuar juridiksionin e saj vetëm për sa i përket fakteve dhe ngjarjeve pas 22 janarit 1990, kur ka depozituar deklarin e saj ... Sidoqoftë, në rastin aktual, Gjykata konsideron, si Delegati i Komisionit, se fakti kryesor nuk qëndron tek deklaratat e Z. Zana për gazetarë, por në aktgjykimin e Gjykatës së Sigurisë Kombëtare të Diarbakirit, më 26 mars 1991, me të cilin aplikuesi ishte dënuar me dymbëdhjetë muaj burgim për "mbrojtjen e një akti të dënueshëm me ligj si krim i rëndë" sipas legjislacionit turk ..., aktgjykim ky që u mbështet nga Gjykata e Kasacionit në 26 qershor 1991 ... Ishte ky aktgjykim fajësues dhe dënimi, në vijim të njohjes nga Turqia të juridiksionit detyrues të Gjykatës, që përbënte "ndërhyrjen" në kuptimin e nenit 10 të Konventës, si dhe arsyetimi i të cilit në kuadër të atij neni që duhet të trajtohet nga Gjykata. Rrjedhimisht, ky prapësim preliminar duhet të hidhet poshtë. ***Zana kundër Turqisë* [GC], nr. 18954/91, 25 nëntor 1997**

- *mund të kuptohet vetëm duke marrë parasysh faktet që kanë ndodhur para datës së hyrjes në fuqi (përfshirë arsyeshmërinë e kohëzgjatjes së procedurave ose paraburgimit)*

96. Në rastin konkret, Gjykata vëren se aplikuesi është mbajtur në qendrën e paraburgimit Magadan IZ47/1 nga 29 qershori 1995 deri më 20 tetor 1999, si dhe nga 9 dhjetori 1999 e deri më 26 qershor 2000. Ajo rikujton se, sipas parimeve të njohura përgjithësisht të së drejtës ndërkombëtare, Konventa është detyruese për Shtetet Kontraktuese vetëm për sa i përket fakteve që kanë ndodhin pas hyrjes së saj në fuqi. Konventa, për sa i përket Rusisë, ka hyrë në fuqi më 5 maj 1998. Sidoqoftë, në vlerësimin e efektit të kushteve të mbajtjes mbi aplikuesin, të cilat ishin përgjithësisht të njëjta gjatë gjithë periudhës së mbajtjes të tij, si në paraburgim ashtu edhe pas dënimit të tij, Gjykata mund të ketë parasysh edhe periudhën e përgjithshme gjatë së cilës ai ka qenë në mbajtje, përfshirë periudhën para 5 majit 1998. ***Kalashnikov kundër Rusisë*, nr. 47095/99, 15 korrik 2002**

- lidhet me mospërbushjen - pas datës së hyrjes në fuqi - të detyrimit procedural për të dhënë llogari për vdekjen e një personi (nëse është e paligjshme ose e dyshimtë) ose zhdukjes kur ajo vdekje ose zhdukje ka ndodhur para kësaj date

141. Kriteret e renditura tek (...) rasti i aktgjykimit *Šilih* (...) mund të përmbliidhen si vijon. Së pari, në rastin kur vdekja ka ndodhur para datës kritike, juridiksioni kohor i Gjykatës do të shtrihet vetëm mbi veprimet ose mosveprimet në periudhën pas kësaj date. Së dyti, detyrimi procedural fiton efekt vetëm nëse ekziston një "lidhje e vërtetë" midis vdekjes si ngjarje nxitëse dhe hyrjes në fuqi të Konventës. Së treti, lidhja që mund të mos jetë "e vërtetë" mundet prapëseprapë të jetë e mjaftueshme për të vendosur juridiksionin e Gjykatës nëse është e nevojshme për të siguruar që garancitë dhe vlerat themelore të Konventës mbrohen në mënyrë reale dhe efektive. **Janowiec dhe të tjerët kundër Ruisë [GC], nr. 55508/07, 21 tetor 2013** [ky aktgjykim ka dhënë udhëzime për zbatimin e këtyre kriterëve]

- përfshin vetëm fazën e procedurave gjyqësore të mbajtura pas datës së hyrjes në fuqi dhe jo ato që ndodhin para kësaj date

Gjykata vëren se procedurat në Gjykatën e Qarkut Yasamal dhe Gjykatën e Apelit ishin përfunduar para hyrjes në fuqi të Konventës, për sa i përket Azerbajxhanit, më 15 prill 2002. Prandaj, Gjykata konstaton se pjesa e ankesës që ka të bëjë me procedurat e shkallës së parë dhe të apelit është jashtë sferës së kompetencës së saj ratione temporis.

Nga ana tjetër, Gjykata ka kompetencë të shqyrtojë pjesën e ankesës që ka të bëjë me procedurat e kasacionit në Gjykatën Supreme, të cilat u iniciuan pas 15 prillit 2002 si dhe përfunduan me vendimin përfundimtar të 31 korrikut 2002. **Kerimov kundër Azerbajxhanit (ven.), nr. 151/03, 28 shtator 2006**

- përfshin refuzimin e kompensimit kur një aktgjykim dënues i gabueshëm është anuluar pas datës së hyrjes në fuqi

38. Gjykata së pari do të përcaktojë nëse ka juridiksionkohor të shqyrtojë rrethanat që kanë të bëjnë me ankesën e aplikuesit sipas nenit 3 të Protokollit nr. 7. Gjykata vëren se qëllimi i kësaj dispozite është që të ofrojë të drejtën e kompensimit për personat e dënuar si pasojë e një keqadministrimi të drejtësisë, ku aktgjykimi i tillë dënues është kthyer mbrapsht nga gjykatat vendore. Prandaj, neni 3 i Protokollit Nr. 7 nuk vlen për kohën para se të jetë anuluar aktgjykimi dënues. Në rastin konkret, për aq sa aktgjykimi dënues i aplikuesit është anuluar pas datës 1 gusht 1998, data e hyrjes në fuqi e Protokollit Nr. 7 për sa i përket Ruisë, kushtet për juridiksionin ratione temporis janë përmbushur. **Matveyev kundër Ruisë, nr. 26601/02, 3 korrik 2008**

V. Qasja ndaj interpretimit

Në interpretimin e Konventës, Gjykata kërkon kuptimin e rregullt të fjalëve në kontekstin e tyre dhe nën prizmin e objektit dhe qëllimit të një dispozite, ndërsa kërkon të sigurojë që interpretimi i saj të jetë praktik dhe efektiv.

Njëkohësisht, Gjykata do të ofrojë një **interpretim dinamik** ndaj dispozitave, ushqyer nga ekzistenca ose mungesa e një **konsensusi evropian**. Për më tepër, Gjykata do të ketë parasysh punët përgatitore që kanë çuar drejt miratimit të Konventës dhe instrumenteve, aktgjykimeve dhe vendimeve të tjera ndërkombëtare. Gjykata në përgjithësi ndjek praktikën e saj gjyqësore, por nuk ka zbatim të ngurtë të precedenteve.

Pika fillestare për interpretimin e Konventës është **kuptimi i rregullt** i fjalëve të përdorura në të

119. Kështu, në pajtim me Konventën e Vjenës, Gjykata është e detyruar të përcaktojë kuptimin e rregullt që i duhet dhënë fjalëve në kontekstin e tyre dhe nën prizmin e objektit dhe qëllimit të dispozitës nga e cila nxirren ato (...). *Magyar Helsinki Bizottság kundër Hungarisë [GC], nr. 18030/11, 8 nëntor 2016*

Sidoqoftë, kjo gjë nuk është gjithmonë aq e thjeshtë.

172. Qeveria pohoi se ekzistonte një pengesë logjike ndaj zbatueshmërisë së nenit 4 të Protokollit Nr. 4 në rastin aktual, gjegjësisht faktin që aplikuesit nuk ishin në territorin italian në kohën e transferimit të tyre në Libi, kështu që masa, në këndvështrimin e qeverisë, nuk mund të konsiderohet si “dëbim” në kuadër të kuptimit të rregullt të këtij termi.

173. Gjykata nuk e ndan mendimin e qeverisë për këtë pikë. Ajo vë në dukje, së pari, që derisa rastet e trajtuara deri më tani kanë të bëjnë me individë që, në forma të ndryshme, kanë qenë tashmë në territorin e vendit në fjalë, formulimi i nenit 4 të Protokollit Nr. 4 nuk përbën në vetvete pengesë për zbatimin e tij ekstra-territorial. Duhet të theksohet se neni 4

i Protokollit Nr. 4 nuk përmban asnjë referencë për nocionin e “territorit”, ndërsa formulimi i nenit 3 të të njëjtit Protokoll, përkundrazi, i referohet në mënyrë specifike fushëveprimit territorial të ndalimit të dëbimit të shtetasve. Po kështu, neni 1 i Protokollit Nr. 7 i referohet shprehimisht nocionit të territorit në lidhje me masat mbrojtëse procedurale në lidhje me dëbimin e të huajve që me banim të ligjshëm në territorin e një Shteti. Sipas mendimit të Gjykatës, ky formulim nuk mund të injorohet. *Hirsi Jamaa dhe të tjerët kundër Italisë [GC], nr. 27765/09, 23 shkurt 2012*

Në shqyrtimin e **objektit dhe qëllimit** të Konventës, pika fillestare e Gjykatës është njohja që përgjegjësia kryesore për zbatimin e të drejtave dhe lirive që garanton i takon Palëve të Larta Kontraktuese.

174. Objekti dhe qëllimi që përshkon Konventën, siç edhe përcaktohet në nenin 1, është se të drejtat dhe liritë duhet të sigurohen nga Shteti Kontraktues në kuadër të juridiksionit të tij. Është qenësore për gjithë makësinë mbrojtëse që vendoset nga Konventa që vetë sistemet shtetërore të ofrojnë mjete juridike për shkeljet e dispozitave të saj, ndërsa Gjykata ushtron rol mbikëqyrës që i nënshtrohet parimit të subsidiaritetit. *A. dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 3455/05, 19 shkurt 2009*

Në të njëjtën kohë, duke marrë parasysh objektin dhe qëllimin e Konventës, Gjykata ka nënvizuar rolin e saj në **mbrojtjen e qenieve njerëzore**

87. (...) Objekti dhe qëllimi i Konventës, si instrument për mbrojtjen e qenieve njerëzore individuale, kërkojnë që dispozitat e saj të interpretohen dhe të zbatohen në atë mënyrë që masat mbrojtëse të saj të jenë praktike dhe efektive. *Soering kundër Mbretërisë së Bashkuar [P], nr. 14038/88, 7 korrik 1989*

dhe në **ruajtjen dhe promovimin e demokracisë**

53. (...) Fjalja e dytë e nenit 2 (...) nënkupton nga ana tjetër që Shteti, në përmbushjen e funksioneve të marra përsipër prej tij në lidhje me arsimin dhe mësimdhënien, duhet të kujdeset që informatat ose njohuritë e përfshira në kurrikulë të transmetohen në mënyrë objektive, kritike dhe pluraliste. Shtetit i ndalohet të ndjekë qëllime indoktrinimi, që mund të konsiderohen si mosrespektim i bindjeve fetare dhe filozofike të prindërve. Ky është kufiri që Shtetet nuk duhet ta kalojnë.

Interpretimi i tillë është konsistent njëkohësisht me fjalinë e parë të nenit 2 të Protokollit (...), me nenet 8 deri 10 (...) të Konventës dhe me frymën e përgjithshme të vetë Konventës, instrument ky i krijuar për të ruajtur e promovuar idealet dhe vlerat e një shoqërie demokratike. *Kjeldsen, Busk Madsen dhe Pedersen , nr. 5095/71, 7 dhjetor 1976*

Theksi mbi të drejtat dhe liritë që duhet të jetë **praktike dhe efektive** është vënë për të siguruar që **objekti dhe qëllimi i tyre** të realizohet

100. Nëse Shtetet Kontraktuese do të ishin në gjendje, në lirinë e vet të veprimit, që me klasifikimin e një shoqate si “publike” ose “para-administrative”, ta largonin nga qëllimi i nenit 11, kjo do t’u jepte atyre një fuqi të tillë që mund të çojë në rezultate të papajtueshme me objektin dhe qëllimin e Konventës, e që është mbrojtja e të drejtave që nuk janë teorike ose iluzore, por praktike dhe efektive (...). *Chassagnou dhe të tjerët kundër Francës [GC], nr. 25088/94, 29 prill 1999*

138. Pavarësisht nga rrethanat konkrete në rastin konkret, Gjykata rithekson që vetë thelbi i Konventës është respektimi i dinjitetit njerëzor dhe se objekti dhe qëllimi i Konventës, si instrument për mbrojtjen e qenieve njerëzore individuale, kërkojnë që dispozitat e saj të interpretohen dhe zbatohen ashtu që masat mbrojtëse të saj të jenë praktike dhe efektive. Prandaj, Gjykata është e mendimit që mbajtja e një personi në kafaz metalik gjatë gjyimit përbën në vetvete - duke pasur parasysh natyrën objektivisht degraduese të mbajtjes, gjë që është e papajtueshme me standardet e sjelljes së qytetëruar që janë shenjë dalluese e shoqërisë demokratike - fyerje ndaj dinjitetit të njeriut, në shkelje të nenit 3. *Svinarenko dhe Slyadnev kundër Rusisë [GC], nr. 32541/08, 17 korrik 2014*

155. Objekti dhe qëllimi i Konventës, si instrument për mbrojtjen e të drejtave të njeriut, kërkojnë që dispozitat e saj të interpretohen dhe

zbatohen në mënyrë që i bën të drejtat e saj praktike dhe efektive, e jo teorike dhe iluzore (...). Siç ilustron qartë nga praktika gjyqësore e kohëve të fundit e Gjykatës dhe aktvendimet e organeve të tjera për të drejta të njeriut, të mendohet se e drejta e qasjes në informata në asnjë rrethanë nuk mund të trajtohet brenda fushëveprimit të nenit 10 të Konventës do të çonte në situata kur liria për të "marrë dhe shpërndarë" informata pengohet në atë mënyrë e në atë masë sa të jetë goditje për vetë thelbin e lirisë së shprehjes. Për Gjykatën, në rrethanat kur qasja në informata është qenësore për ushtrimin e së drejtës së aplikuesit për të marrë dhe shpërndarë informata, mohimi i saj mund të përbëjë ndërhyrje në atë të drejtë. Parimi i sigurimit të të drejtave të Konventës në mënyrë praktike dhe efektive kërkon që aplikuesi në një situatë të tillë të jetë në gjendje të mbështetet në mbrojtjen e nenit 10 të Konventës. **Magyar Helsinki Bizottság kundër Hungarisë [GC], nr. 18030/11, 8 nëntor 2016**

dhe kjo mund të shpjegjë tek situata ku është qenësore gatishmëria të shohim **përtej tekstit** të dispozitave individuale ashtu që të përcaktohet kuptimi i tyre.

35. (...) Po qe se neni 6 para. 1 (...) do të kuptohej si trajtim ekskluzivisht i ndërmarrjes së një veprimi që tashmë është iniciuar para gjykatës, Shteti Kontraktues, pa vepruar në shkelje të atij teksti, të linte anash gjykatat e tij, ose të hiqte juridiksionin e tyre për të vendosur kategori të caktuara të padive civile dhe t'ia besonin ato organeve që varen nga Qeveria. Supozime të tilla, të pamundura të ndahen nga rreziku i pushtetit arbitrar, do të kishin pasoja të rënda të cilat që janë të neveritshme kundrejt parimeve të lartpërmendura, e që Gjykata nuk mund t'i anashkalojë (...).

Do të ishte e pamendueshme, për mendimin e Gjykatës, që neni 6 para. 1 (...) të përshkruante hollësisht garancitë procedurale që u ofrohen palëve në një proces gjyqësor në vazhdim, si dhe që së pari të mos mbronte atë që si e vetme në fakt e bën të mundur përfitimin nga garancitë e tilla, e që është qasja në gjykata. Karakteristikat e procedurës gjyqësore që është e drejtë, publike dhe ekspeditive nuk kanë vlerë fare nëse nuk ka procedura gjyqësore.

36. Duke marrë parasysh të gjitha konsideratat e mësipërme, rrjedh se e drejta e qasjes përbën një element i cili është i pandashëm në të drejtën e përcaktuar në nenin 6 para. 1 (...). Ky nuk është një interpretim i gjerë që imponon detyrime të reja ndaj Shteteve Kontraktuese: bazohet në vetë termit e fjalisë së parë të nenit 6 para. 1 (...), lexuar në kontekstin e saj dhe duke pasur parasysh objektin dhe qëllimin e Konventës, një traktat ligjvënës (...) si dhe parimet e përgjithshme të së drejtës. **Golder kundër Mbretërisë së Bashkuar [P], nr. 4451/70, 21 shkurt 1975**

61. Kjo *ratio legis* (arsye juridike) tregon se si duhet kuptuar termi "alkoolist" në dritën e objektit dhe qëllimit të nenit 5 § 1 (e) të Konventës. Këtu theksohet që objekti dhe qëllimi i kësaj dispozite nuk mund të interpretohet vetëm si lejim i ndalimit të "alkoolistëve" në kuptimin e kufizuar të personave në gjendje klinike të "alkoolizmit". Gjykata konsideron që, sipas nenit 5 § 1 (e) të Konventës, personat të cilët nuk diagnostikohen në aspektin mjekësor si "alkoolistë", por sjellja dhe veprimet e të cilëve nën ndikimin e alkoolit përbëjnë kërcënim për rendin publik apo vetë ata, mund të merren në mbajtje për mbrojtjen e publikut ose interesave të tyre, siç mund të jenë shëndeti ose siguria personale e tyre. **Witold Litwa kundër Polonisë, nr. 26629/95, 4 prill 2000**

Për më tepër, vënia e theksit tek objekti dhe qëllimi i një dispozite mund ta shpjegjë Gjykatën të mos pranojë t'i japë tekstit të saj një interpretim tekstual.

25. Shprehjet e përdorura në fjalinë e dytë të nenit 6 § 1 (...) - "aktgjykimi shqiptohet publikisht" (...) mund të sugjerojnë që kërkohet një lexim me zë i aktgjykimit. (...)

26. Sidoqoftë, shumë shtete anëtare të Këshillit të Evropës kanë traditë të gjatë të përdorimit të mjeteve të tjera, përtej leximit me zë, për publikimin e vendimeve të gjitha ose disa gjykatave të tyre, e sidomos të gjykatave të kasacionit, për shembull regjistrimi në ndonjë regjistër që është i qasshëm për publikun. (...)

Kështu, Gjykata nuk ndihet e detyruar të lëshohet në interpretim tekstual. Ajo konsideron se në secilin rast, forma e publicitetit që duhet t'i jepet "aktgjykimit" sipas ligjit vendor të Shtetit të paditur duhet të vlerësohet nën dritën e tipareve të veçanta të procedurave në fjalë dhe duke i referuar objektit dhe qëllimit të nenit 6 § 1 (...). **Pretto kundër Italisë [P], nr. 7984/77, 8 dhjetor 1983**

107. Padyshim që neni 7 i Konventës nuk përmend shprehimisht detyrimin për Shtetet Kontraktuese që t'i japin një të akuzuari mundësinë e një ndryshimi në ligj, pas kryerjes së veprës penale. (...) ajo vëren se tek ndalimi i shqiptimit të "dënimit më të rëndë ... sesa ai që ka qenë i zbatueshëm në kohën kur është kryer vepra penale", paragrafi 1 *in fine* (me pak fjalë, v.p.) i nenit 7 nuk përjashton ofrimin për të akuzuarin të një mundësie për dënim më të butë, të përshkruar me legjislacion pas kryerjes së veprës.

108. Sipas mendimit të Gjykatës, është në përputhje me parimin e sundimit të ligjit, brenda të cilit neni 7 përbën një pjesë thelbësore, që të pritët nga gjykata që gjykon që të zbatohet, për secilën vepër të dënueshme, dënimin që ligjvënësi e konsideron proporcional. Vendosja e një dënimi më të rëndë për arsyen e vetme se ishte paraparë në kohën e kryerjes së veprës penale do të nënkuptonte zbatimin e rregullave për vendosjen e të drejtës penale në kohë në dëm të të pandehurit. Për më tepër, do të përbënte edhe anashkalim të ndryshimeve të mundshme legjislative që janë të favorshme për të akuzuarit, që mund të ketë ndodhur para aktgjykimit dënues, si dhe që vazhdojnë të përcaktojnë ndëshkime që Shteti - si dhe komuniteti që ai përfaqëson - tashmë i konsideron të tepërta. Gjykata vëren se detyrimi për të zbatuar, mes radhëve të disa ligjeve penale, atë dispozitat e të cilit janë më të favorshmit për të akuzuarit është sqarim i rregullave mbi vazhdimësinë e ligjeve penale, gjë që është në përputhje me një element tjetër thelbësor të nenit 7, gjegjësisht parashikueshmërinë e ndëshkimeve. **Scoppola kundër Italisë [GC], nr. 10249/03, 17 shtator 2009**

Rëndësia që i kushtohet **ruajtjes dhe promovimit të demokracisë** detyrimisht o të ndikojë në pikëpamjet mbi atë se si duhen interpretuar të drejtat dhe liritë specifike.

89. Gjykata konsideron se nuk mund të ketë demokraci pa pluralizëm. Për këtë arsye, liria e shprehjes, siç është parashikuar në nenin 10 është e zbatueshme, duke iu nënshtruar paragrafit 2, jo vetëm për "informata" ose "ide" që pranohen ose vlerësohen në mënyrë të favorshme ose si çështje indiference, por edhe për ato që ofendojnë, tronditin apo shqetësojnë (...). Përdërisa aktivitetet e tyre janë pjesë e një ushtrimi kolektiv të lirisë së shprehjes, partitë politike kanë po aq të drejtë të kërkojnë mbrojtjen e nenit 10 të Konventës (...).

90. (...) Ajo rithekson që, ashtu siç mbrohet nga neni 9, liria e mendimit, ndërgjegjes dhe fesë është një nga themelet e një "shoqërie demokratike" në kuptimin e Konventës. Ky është, në dimensionin e tij fetar, një nga elementët më jetikë që duhen për të krijuar identitetin e besimtarëve dhe konceptimin e tyre për jetën, por është edhe pasuri e çmuar për ateistët, agnostikët, skeptikët dhe të paintegruarit. Pluralizmi i pandashëm nga shoqëria demokratike, që është paguar shtrenjtë ndër shekuj, varet nga kjo. Kjo liri përfshin, mes të tjerash, lirinë për të pasur ose jo besim fetar dhe për të praktikuar apo jo një fe (...).

91. Për më tepër, në shoqëritë demokratike, në të cilat disa fe bashkëjetojnë brenda një popullsie të njëjtë, mund të jetë e nevojshme të vendosen kufizime të kësaj lirie, ashtu që të baraspeshohen interesat e grupeve të ndryshme dhe të sigurohet që besimi i secilit të respektohet (...). Gjykata ka theksuar shpesh rolin e Shtetit si organizator neutral dhe i paanshëm i ushtrimit të feve, përkatësive dhe besimeve të ndryshme, si dhe ka deklaruar që ky rol është i favorshëm për rendin publik, harmoninë dhe tolerancën fetare në një shoqëri demokratike. Ajo po ashtu konsideron se detyrimi i shtetit për asnjësi dhe paanshmëri është i papajtueshëm me çdo lloj pushteti në anën e Shtetit për vlerësimin e legjitimitetit të besimeve fetare (...).

98. (...) Gjykata konsideron që një parti politike mund të promovojë ndryshime në ligj ose strukturat ligjore dhe kushtetuese të Shtetit me dy kushte: së pari, mjetet e përdorura për këtë qëllim duhet të jenë të ligjshme dhe demokratike; së dyti, vetë ndryshimi i propozuar duhet të jetë në përputhje me parimet themelore demokratike. Detyrimisht rrjedh që një parti politike, liderët e së cilës nxisin dhunë ose parashtrojnë dokument politikash që nuk respekton demokracinë ose ka për qëllim shkatërrimin e demokracisë dhe përqeshjen e të drejtave dhe lirive të njohura në një demokraci nuk mund të ngrejë pretendime për mbrojtjen e Konventës kundrejt gjobave të shqiptuara në ato baza (...).

99. Nuk mund të përjashtohet mundësia që një parti politike, në kërkimin e të drejtave të parapara me nenin 11, si dhe gjithashtu në nenet 9 dhe 10 të Konventës, të përpiqet të nxjerrë prej tyre të drejtën për të kryer atë që në praktikë përbën veprimtari të destinuara për të shkatërruar të drejtat ose liritë e përcaktuara në Konventë, e kështu të sjellë edhe shkatërrimin e demokracisë (...). Duke parë lidhjen shumë të qartë midis Konventës dhe demokracisë (...), askush nuk duhet të autorizohet të mbështetet në dispozitat e Konventës për të dobësuar ose shkatërruar idealet dhe vlerat e një shoqërie demokratike. Pluralizmi dhe demokracia bazohen në një kompromis që kërkon koncesione të ndryshme nga individë ose grupe individësh, të cilët ndonjëherë duhet dakordohen për të kufizuar disa nga liritë që gëzojnë për të garantuar stabilitet më të madh të vendit në tërësi (...).

Në atë kontekst, Gjykata konsideron se nuk është fare e pamundur që lëvizjet totalitare, të organizuara në formën e partive politike, të nxjerrin nga loja demokracinë, pasi të kenë përparuar brenda një regjimi demokratik, duke parë shembuj të tillë në historinë moderne evropiane.

Refah Partisi (Partia e Mirëqenies) dhe të tjerët kundër Turqisë [GC], nr. 41340/98, 13 shkurt 2003

Gjykata e sheh Konventën si një **instrument të gjallë**, e vijimisht, e konsideron të përshtatshme t'i bëjë asaj një **interpretim dinamik**, që merr parasysh ndryshimin e rrethanave dhe qëndrimeve, d.m.th, nën prizmin e kushteve të ditëve të sotme.

39. Qëndrimi që Konventa është instrument i gjallë i cili duhet të interpretohet nën dritën e kushteve të sotme është i rrënjësor fort në praktikën gjyqësore të Gjykatës (...). Fakti i thjeshtë që një organ nuk është paraparë nga hartuesit e Konventës nuk mund ta pengojë atë organ që të jetë brenda fushëveprimit të Konventës. Deri në masën që Shtetet Kontraktuese organizojnë struktura të përbashkëta kushtetuese ose parlamentare me traktate ndërkombëtare, Gjykata duhet t'i marrë parasysh këto ndryshime strukturore me dakordim reciprok në interpretimin e Konventës dhe Protokolleve të saj.

Mbetet pyetja nëse një organ si Parlamenti Evropian megjithatë bie jashtë shtrirjes së nenit 3 të Protokollit Nr. 1. ***Matthews kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 24833/94, 18 shkurt 1999***

26. Konventa, sidoqoftë, është instrument i gjallë që duhet interpretuar nën dritën e kushteve të sotme (...), si dhe i bie Gjykatës të shqyrtojë nëse, nën dritën e ndryshimit të qëndrimeve në shoqëri për sa i përket mbrojtjes ligjore që i duhet ofruar individëve në marrëdhëniet e tyre me shtetin, fushëveprimi i nenit 6 § 1 nuk duhet të zgjerohet për të përfshirë kontestet midis qytetarëve dhe autoriteteve publike për sa i përket ligjshmërisë, sipas ligjit vendor, të vendimeve të autoriteteve tatimore.

27. Marrëdhëniet midis individit dhe Shtetit qartësisht kanë evoluar në shumë sfera gjatë pesëdhjetë viteve që kanë kaluar që nga miratimi i Konventës, ku tashmë Shteti gjithnjë e më shumë ndërhyr në marrëdhëniet e të drejtës private. Kjo ka shtyrë Gjykatën të konstatojë se procedurat e klasifikuara sipas ligjit shtetëror të jenë pjesë e "të drejtës publike" mund të futen nën fushëveprimin e nenit 6, tek pjesa e tij "civile", nëse rezultati ka qenë vendimtar për të drejtat dhe detyrimet private, për sa i përket çështjeve, për të dhënë disa shembuj, si shitblerja e tokës, mbajtja e një klinike private, interesat pronësorë, dhënia e autorizimeve administrative lidhur me kushtet e praktikës profesionale ose të ndonjë licence për të shërbyer pije alkoolike (...). Për më tepër, ndërhyrja në rritje e Shtetit në

jetën e përditshme të individit, për sa i përket mbrojtjes së mirëqenies si shembull, e ka detyruar Gjykatën të vlerësojë tiparet e së drejtës publike dhe të drejtës private para se të konstatojë se e drejta e pohuar mund të klasifikohet si “civile” (...). **Ferrazzini kundër Italisë [GC], nr. 44759/98, 12 korrik 2001**

102. Gjykata rithekson në këtë drejtim se Konventa është instrument i gjallë i cili duhet të interpretohet nën dritën e kushteve të sotme dhe të ideve që mbizotërojnë në shtetet demokratike sot (...). **Bayatyan kundër Armenisë [GC], nr. 23459/03, 7 korrik 2011**

139. Gjykata rithekson parimet e shtjelluara në praktikën gjyqësore. Synimi i mbrojtjes së familjes në kuptimin tradicional është mjaft abstrakt, ndërsa për ta zbatuar atë, mund të përdoret një gamë e gjerë e masave konkrete (...). Gjithashtu, duke pasur parasysh që Konventa është instrument i gjallë, i interpretuar në kushtet e ditëve të sotme, Shteti, në zgjedhjen e mjeteve të dizajnuara për të mbrojtur familjen dhe për të siguruar respektimin e jetës familjare, siç kërkohet nga neni 8, duhet që detyrimisht të marrë parasysh zhvillimet në shoqëri dhe ndryshimet në perceptimin e çështjeve sociale, të statusit civil dhe të marrëdhënieve, përfshirë faktin se nuk ka vetëm një mënyrë ose një zgjedhje kur bëhet fjalë për drejtimin e familjes ose jetës private të një personi (...). **X dhe të tjerët kundër Austrisë [GC], nr. 19010/07, 10 shkurt 2013**

115. Gjykata tashmë ka pasur rastin të vërejtë se, deri sa dënimi mbetet një nga qëllimet e burgimit, theksi në politikën penale evropiane është tashmë tek synimi rehabilitues i burgosjes, sidomos kah përfundimi i dënimit me burg afatgjatë (...).

119. Për arsytet e mësipërme, Gjykata konsideron se, në kontekstin e një dënimi të përgjithshëm, neni 3 duhet të interpretohet se kërkon zbatim të dënimit, në kuptimin e një shqyrtimi që i mundëson autoriteteve vendore të shqyrtojnë nëse ndryshimet në të burgosurin e përgjithshëm janë aq domethënëse, ndërsa përparimi në aspektin e rehabilitimit është arritur gjatë dënimit deri në masën sa të nënkuptojë që mbajtja e mëtutjeshme nuk mund të arsyetohet më në baza legjitime penologjike. **Vinter dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 66069/09, 9 korrik 2013**

Megjithatë, shprehjet specifike të tekstit të Konventës nuk mund të injorohen

30. Parimi sipas të cilit konceptet autonome të përfshira në Konventë duhet të interpretohen në dritën e kushteve të ditëve të sotme në shoqëritë demokratike nuk i jep Gjykatës fuqi për të interpretuar nenin 6 § 1 sikur që mbiemri “civil” (me kufizimin që ky mbiemër imponon detyrimisht mbi kategorinë e “të drejtave dhe detyrimeve” për të cilat vlen neni) të mos ishte i pranishëm në tekst.

31. Rrjedhimisht, neni 6 § 1 i Konventës nuk vlen në rastin aktual. **Ferrazzini kundër Italisë [GC], nr. 44759/98, 12 korrik 2001**

Si dhe duhet të kihet parasysh lëshimet e qëllimshme nga fushëveprimi i tij.

53. Aplikuesit vënë theks të konsiderueshëm tek zhvillimet sociale që kanë ngjarë që nga momenti kur është hartuar Konventa, e posaçërisht tek rritja gjoja substanciale e prishjes së martesave.

Është e vërtetë që Konventa dhe Protokollet e saj duhet të interpretohen në dritën e kushteve të ditëve të sotme (...). Megjithatë, Gjykata nuk mundet, me anë të interpretimi evolutiv, të nxjerrë nga këto instrumente një të drejtë që nuk është përfshirë aty që në fillim. Kjo sidomos vlen në këtë rast, ku lëshimi ishte i qëllimshëm.

Duhet përmendur gjithashtu se e drejta për divorc nuk është përfshirë në Protokollin Nr. 7 (... të Konventës, që është hapur për nënshkrime më 22 nëntor 1984). Nuk u shfrytëzua mundësia për t'u marrë me këtë çështje në nenin 5 të Protokollit (...), i cili garanton disa të drejta plotësuese për bashkëshortët, sidomos në rast të zgjidhjes së martesës. Në fakt, paragrafi 39 i raportit shpjegues të Protokollit thotë se fjalët “në rast të zgjidhjes

së saj” që gjenden në nenin 5 (...) “nuk nënkuptojnë ndonjë detyrim për Shtetin që të parashohë zgjidhjen e martesës ose të sigurojë ndonjë formë të posaçme të zgjidhjes së martesës”.

54. Kështu, Gjykata konstaton se aplikuesit nuk mund të përfitojnë të drejtën e divorcit nga neni 12 (...). Prandaj, kjo dispozitë është e pazbatueshme në rastin konkret, as si e vetme e as në lidhje me nenin 14 (...). **Johnston dhe të tjerët kundër Irlandës [GC], nr. 9697/82, 18 dhjetor 1986**

Njëkohësisht, Gjykata gjithashtu do të jetë e vëmendshme për ndonjë mundësi të ndërrimit të qasjes që mund të bëhet e domosdoshme.

56. Vitet e fundit ka pasur një ndërgjegjësim në rritje për gamën e problemeve që shkaktohen nga keqtrajtimi i fëmijëve dhe efektet psikologjike të tij tek viktimat, si dhe është e mundur që rregullat për kufizimin e veprimeve që vlejné në shtetet anëtare të Këshillit të Evropës të kenë nevojë të ndryshohen për të ofruar rregullim të posaçëm për këtë grup të paditësve në të ardhmen e afërt. **Stubbings dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 22083/93, 22 tetor 1996**

118. (...), Gjykata rithekson që Konventa gjithmonë është interpretuar dhe zbatuar në dritën e rrethanave aktuale (...). Edhe nëse nuk gjen shkelje të nenit 8 në rastin konkret, Gjykata konsideron se kjo fushë, në të cilën e drejta duket të ketë evoluim të vazhdueshëm, si dhe e cila i nënshtrohet një zhvillimi veçanërisht dinamik në shkencë dhe ligj, duhet të mbahet në shqyrtim nga Shtetet Kontraktuese (...). **S.H. dhe të tjerët kundër Austrisë [GC], nr. 57813/00, 3 nëntor 2011**

Lindja e një qasjeje të përbashkët në trajtimin e një çështjeje të caktuar nga shumica e Palëve të Larta Kontraktuese - një **konsensusi evropian** - mund të kontribuojë në evoluimin e mënyrës se si kuptohet një e drejtë ose liri e veçantë nga Gjykata.

60. (...) Në krahasim me epokën kur është miratuar ai legjisllacion, tani ekziston një pasqyrë më e mirë, dhe si pasojë e tolerancës në rritje, të sjelljes homoseksuale, në atë masë sa në shumicën dërmuese të Shteteve anëtare të Këshillit të Evropës nuk konsiderohet më e nevojshme apo e përshtatshme të trajtohen praktikat homoseksuale të llojit të rastit në fjalë, si një çështje në vetvete për të cilën do të vlenin sanksionet penale; Gjykata nuk mund të anashkalojë ndryshimet e dukshme që kanë ndodhur në lidhje me këtë në të drejtën vendore të Shteteve anëtare (...). Në vetë Irlandën Veriore, në vitet e fundit autoritetet janë përmbyajtur nga zbatimi i ligjit në lidhje me aktet private homoseksuale me pëlqim midis meshkujve mbi moshën 21 vjeç, me zotësi të dhënies së pëlqimit valid (...). Nuk është parashtruar asnjë provë për të dëshmuar që kjo ka qenë dëmtuese e standardeve morale në Irlandën Veriore, e as që ka pasur ndonjë kërkesë publike për zbatim më të rreptë të ligjit.

Nuk mund të argumentohet në këto rrethana që ekziston ndonjë “nevojë e ngutshme shoqërore” për t’i kriminalizuar veprat e tilla, duke mos pasur ndonjë arsytim të mjaftueshëm që nxirret nga rreziku i lëndimit të shtresave të cënueshme të shoqërisë që kërkojnë mbrojtje ose nga efektet mbi publikun. Për sa i përket proporcionalitetit, Gjykata konsideron se arsytimet të tilla siç ekzistojnë për ruajtjen e ligjit në fuqi të pandryshuar tejkalohen nga efektet e dëmshme të cilat vetë ekzistenca e dispozitave ligjore në fjalë mund të ketë mbi jetën e një personi me orientim homoseksual, si aplikuesi. Edhe pse pjesëtarët e publikut që e konsiderojnë homoseksualitetin imoral mund të tronditen, ofendohen apo shqetësohen nga kryerja e akteve homoseksuale private nga të tjerët, kjo nuk mundet në vetvete të imponojë zbatimin e sanksioneve penale kur bëhet fjalë për të rritur që mund të japin pëlqim. **Dudgeon kundër Mbretërisë së Bashkuar [P], nr. 7525/76, 22 tetor 1981**

108. Prandaj, Gjykata konkludon se që nga vendimi i Komisionit në rastin *Grandrath* (...), dhe vendimet vijuese të tij, e drejta vendore e shumicës dërmuese të Shteteve anëtare të Këshillit të Evropës, së bashku me instrumentet ndërkombëtare përkatëse, kanë evoluuar deri në masën që në kohën konkrete kishte një konsensus praktikisht gjithëpërfshirës të përgjithshëm për çështjen, në Evropë dhe përtej. Në dritën e këtyre zhvillimeve, nuk mund të thuhet se ndërrimet në interpretimin e nenit 9 në lidhje me ngjarjet e viteve 2002-03 nuk ishin të parashikueshme. Kjo fiton edhe më shumë vërtetësi kur merret parasysh që vetë Armenia ishte palë e

ICCPR-së, si dhe për më tepër, ishte zotuar kur ishte bërë anëtare e Këshillit të Evropës që të miratonte një ligj që të njihte të drejtën e kundërshtimit për shkak të ndërgjegjes.

109. Nën dritën e mësipërme të pikave të mësipërme dhe në përputhje me qasjen e “instrumentit të gjallë”, Gjykata, pra, merr qëndrimin që nuk është e mundur të konfirmohet praktika gjyqësore e vendosur nga Komisioni, si dhe që neni 9 nuk duhet të lexohet më në lidhje me nenin 4 § 3 (b). Si rrjedhim, ankesa e aplikuesit duhet të vlerësohet vetëm në bazë të nenit 9.

110. Në këtë drejtim, Gjykata vëren se neni 9 nuk i referohet shprehimisht të drejtës së kundërshtimit për shkak të ndërgjegjes. Sidoqoftë, ajo konsideron se kundërshtimi i shërbimit ushtarak, kur motivohet nga një konflikt serioz dhe i pakapërcyeshëm midis detyrimit të shërbimit ushtarak dhe ndërgjegjes së një personi ose besimeve të tij të thella dhe të vërteta, fetare ose të tjera, përbën bindje ose besim të një force, serioziteti, kohezioni e rëndësia të mjaftueshme për t’u thirrur tek garancitë e nenit 9 (...). Se a bie dhe në ç’masë bie brenda shtrirjes së kësaj dispozite kundërshtimi i shërbimit ushtarak duhet të vlerësohet në dritën e rrethanave të veçanta të rastit. ***Bayatyan kundër Armenisë [GC], nr. 23459/03, 7 korrik 2011***

Në të njëjtën kohë, qasja e përgjithshme e Palëve të Larta Kontraktuese për të trajtuar një çështje të veçantë mund të përforcojë pikëpamjen e Gjykatës se nuk ka shkelje të Konventës kur ajo ndiqet nga cildo prej tyre.

47. (...) Për më tepër, ndonëse aplikuesi kishte kërkuar të parashtronte ankesën e tij nën bazën (b), Gjykata vëren se, megjithëse Gjykata e Lartë nuk mund të kishte zëvendësuar gjetjet e veta të faktit me ato të inspektorit, ajo do të kishte fuqinë për t’u bindur se gjendja faktike e vërtetuar nga inspektori ose konstatimet e bazuara në to nuk ishin as të shpërfytyruara e as iracionale (...).

Një qasje e tillë nga një gjykatë apeli për gjendjen faktike mund të pritët arsyeshëm në fusha të specializuara të së drejtës, siç është rasti në fjalë, veçanërisht kur faktet tashmë janë vërtetuar gjatë një procesi kuazi-gjyqësor të rregulluar me shumë prej masave mbrojtëse që kërkohen nga neni 6 para. 1 (...). Është gjithashtu një tipar i shpeshtë në sistemin e kontrollit gjyqësor të ketë vendime administrative që gjenden në të gjitha vendet anëtare të Këshillit të Evropës. Në të vërtetë, në rastin konkret, lënda e vendimit të kontestuar nga inspektori ishte shembull tipik i ushtrimit të gjykimit diskrecional në rregullimin e sjelljes së qytetarëve në sferën e planifikimit të qytezave dhe fshatrave.

Kështu, fushëveprimi shqyrtues i Gjykatës së Lartë ishte i mjaftueshëm për të qenë në përputhje me nenin 6 para. 1 (...). ***Bryan kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 19178/91, 22 nëntor 1995***

Sidoqoftë, një **konsensus** i tillë jo detyrimisht është i mjaftueshëm për të ndërruar zgjidhjen e dhënë nga Pala e Lartë Kontraktuese për një çështje të caktuar që përfshin të drejta konkurruese, ku Gjykata konsideron se margjina e gjerë e vlerësimit gjithsesi është e përshtatshme.

35. Në rastin konkret, dhe në të kundërtën e parashtrës së Qeverisë, Gjykata konsideron se me të vërtetë ekziston konsensusi midis shumicës substanciale të Shteteve Kontraktuese të Këshillit të Evropës kah lejimi i abortit në baza më të gjera sesa që mundësohet në të drejtën irlandeze (...)

236. Sidoqoftë, Gjykata nuk konsideron që ky konsensus ngushton margjinën e gjerë të vlerësimit të Shtetit.

237. (...) Meqenëse të drejtat e pretenduara në emër të fetusit dhe ato të nënës janë të ndërlidhura në mënyrë të pandashme (...), margjina e vlerësimit që i lejohej Shtetit në mbrojtje të të palindurve domosdoshmërisht përkthehet në një margjinë vlerësimi për atë Shtet, në mënyrën se si ai baraspeshon të drejtat kundërtëne në nënës. Nga kjo rrjedh se, edhe nëse rrjedh nga ligjet vendore të cilat janë referuar që shumica e Palëve Kontraktuese në legjisllacionin e tyre mund të kenë zgjidhur ato të drejta dhe interesa kundërtëne në favor të një qasjeje më të gjerë ligjore në abort, ky konsensus nuk mund të jetë faktor vendimtar në shqyrtimin e Gjykatës nëse ndalesa e kundërshtuar e abortit në Irlandë, për arsye shëndetësore dhe mirëqenieje, ka arritur në një baraspeshë të drejtë midis të drejtave dhe interesave kundërtëne, pa anashkaluar interpretimin evolutiv të Konventës (...).

239. Nga debati i gjatë, kompleks dhe i ndjeshëm në Irlandë (...) për sa i përket përmbajtjes së ligjeve të tij për abortin, ka lindur një zgjedhje. Ligji irlandez ndalon abortin në Irlandë për arsye shëndetësore dhe të mirëqenies, por i lejon grave, në pozicionin e aplikuesit të parë dhe të dytë, që duan të kryejnë abortin për ato arsye (...), mundësinë e udhëtimit të ligjshëm në një shtet tjetër për ta bërë këtë.

241. (...), duke marrë parasysh të drejtën për të udhëtuar jashtë shtetit në mënyrë të ligjshme për një abort, me qasje në informatat dhe kujdesin mjekësor të duhur në Irlandë, Gjykata nuk konsideron se ndalimi i abortit në Irlandë për arsye shëndetësore dhe mirëqenieje, bazuar ashtu siç është, në pikëpamjet e thella morale të popullit irlandez sa i përket natyrës së jetës (...) dhe për sa i përket mbrojtjes pasuese që i jepet të drejtës për jetën e të palindurve, tejkalon margjinën e vlerësimit që lejohet në atë kuptim për shtetin irlandez. Në rrethana të tilla, Gjykata konstaton se ndalimi i kundërshtuar në Irlandë ka arritur një baraspeshë të drejtë midis të drejtës së aplikuesve të parë dhe të dytë për respektim të jetës së tyre private dhe të drejtave të pretenduara në emër të të palindurve. **A., B. Dhe C. Kundër Irlandës [GC], nr. 25579/05, 16 nëntor 2010**

Për më tepër, kur akoma nuk ekziston **konsensusi i tillë evropian**, Gjykata nuk do të ketë vullnetin të konstatojë se Konventa kërkon qasje të veçantë.

74. Gjykata nuk konsideron se ka, në këtë fazë, ndonjë standard të qartë të përbashkët midis shteteve anëtare të Këshillit të Evropës sa i përket moshës minimale të përgjegjësisë penale. Edhe nëse Anglia dhe Uells janë ndër të paktat juridiksione evropiane që mbajnë moshë të ulët të përgjegjësisë penale, moshë dhjetëvjeçare nuk mund të thuhet se është aq e re sa të dallojë në mënyrë disproporcionale nga kufiri i moshës që ndiqet nga shtetet tjera evropiane. Gjykata konkludon se vendimi për përgjegjësinë penale të aplikuesit si i tillë nuk shkakton shkelje të nenit 3 të Konventës. **V. kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 24888/94, 16 dhjetor 1999**

82. (...) Rrjedh pra se çështja e asaj se kur fillon e drejta për jetën hyn brenda kufijve të vlerësimit, që Gjykata përgjithësisht konsideron se Shtetet duhet t'i gëzojnë në këtë sferë, pavarësisht interpretimit evolutiv të Konventës, "instrument i gjallë që duhet interpretuar në dritën e kushteve të ditëve të sotme" (...). Arsyet e këtij përfundimi janë, së pari, se çështja e mbrojtjes së tillë nuk është zgjidhur brenda shumicës së vetë Shteteve Kontraktuese, në Francë në veçanti, ku është objekt debati (...) dhe, së dyti, se nuk ka ndonjë konsensus evropian për përcaktimin shkencor dhe juridik të fillimit të jetës (...). **Vo kundër Francës [GC], nr. 53924/00, 8 korrik 2004**

96. Gjykata do të konstatonte që tani ka një prirje të qartë në legjislacionin e Shteteve Kontraktuese drejt lejimit të dhurimit të gameteve (farës) për qëllimin e fekondimit *in vitro*, gjë që pasqyron një konsensus evropian në zhvillim. Ky konsensus në zhvillim nuk është, megjithatë, i bazuar në parime të vendosura dhe afatgjata të përcaktuara në të drejtën e shteteve anëtare, por në fakt reflekton një fazë zhvillimi brenda një fushe veçanërisht dinamike të së drejtës, si dhe nuk tkurr në masë vendimtare margjinën e vlerësimit të Shtetit. (...)

106. Gjykata pranon që legjislatura austriake mund të kishte hartuar një kornizë tjetër ligjore për rregullimin e procesit të shumimit artificial, që do ta bënte dhurimin e vezoreve të lejueshme. Në këtë drejtim, gjykata vëren se kjo zgjidhje e fundit është zbatuar në një numër të shteteve anëtare të Këshillit të Evropës. Sidoqoftë, çështja kryesore për sa i përket nenit 8 të Konventës nuk është nëse ndonjë zgjidhje tjetër do të mund të ishte miratuar nga legjislatura, e që do të arrinte, me gjasë, një baraspeshë më të drejtë, por nëse, në gjetjen e baraspeshës në atë pikë, legjislatura austriake tejkaloi margjinën e vlerësimit që i është dhënë sipas atij neni (...). Në trajtimin e kësaj çështjeje, Gjykata i kushton një masë vëmendjeje faktit që, siç theksohet më lart, nuk ka konsensus evropian të mjaftueshëm të vendosur mbi atë nëse dhurimi i vezoreve për fertilizimin *in vitro* duhet të lejohet. **S.H. dhe të tjerët kundër Austrisë [GC], nr. 57813/00, 3 nëntor 2011**

74. Kështu që, nuk mund të thuhet se ekziston ndonjë konsensus evropian për lejimin e martesave të të njëjtës gjini. Nuk ka as konsensus në ato Shtete që nuk lejojnë martesa të të njëjtës gjini, se si të merren me njohjen e gjinisë në rastin e një martese ekzistuese paraprakisht. Shumica e Shteteve anëtare nuk kanë asnjë lloj legjislacioni të vendosur për njohjen e gjinisë. Përveç Finlandës, legjislacioni i tillë duket se ekziston vetëm në gjashtë shtete të tjera. Përfshirë ato që u ofrohen trans-seksualëve të martuar janë edhe më të pakta. Kështu, nuk ka shenja që situata në shtetet anëtare të Këshillit të Evropës ka ndryshuar ndjeshëm qëkur Gjykata ka nxjerrë aktvendimet e saj më të fundit për këto çështje.

75. Në mungesë të një konsensusi evropian dhe duke marrë parasysh që çështja në fjalë padryshim që ngre çështje të ndjeshme morale ose etike, Gjykata konsideron se margjina e vlerësimit që i duhet lejuar Shtetit të paditur duhet të jetë akoma e gjerë (...). Kjo margjinë duhet të shtrihet për të mbuluar në parim vendimin e Shtetit nëse do të miratohet ose jo legjislacion në lidhje me njohjen ligjore të gjinisë së re të trans-seksualëve pas operacionit dhe, pas ndërhyrjes, edhe rregullat që ai vendos për të arritur baraspeshën midis interesave kundërtshënës publikë e privatë.
Hämäläinen kundër Finlandës [GC], nr. 37359/09, 16 korrik 2014

Në interpretimin e Konventës, Gjykata ka marrë parasysh gjithashtu punimet përgatitore ose **travaux préparatoires** që kanë shpjer drejt miratimit të saj

99. Gjykata vëren se para këtij rasti, nuk ka gjykuar asnjëherë mbi çështjen e zbatueshmërisë së nenit 9 për kundërshtarët e ndërgjegjes, për dallim nga Komisioni, i cili ka refuzuar të zbatonte atë nën për persona të tillë. Duke vepruar kështu, Komisioni krijoi hallkën ndërmjet nenit 9 dhe nenit 4 § 3 (b) të Konventës, duke konstatuar që kjo e fundit i ka lënë Palëve Kontraktuese zgjedhjen e njohjes të drejtës së kundërshtimit për shkak të ndërgjegjes. Si rrjedhim, kundërshtuesit e ndërgjegjes ishin përjashtuar nga fushëveprimi i nenit 9, i cili nuk mund të interpretohet që garanton lirinë nga ndjekja penale për shkak të refuzimit të shërbimit ushtarak.

100. Sidoqoftë, Gjykata nuk është e bindur që ky interpretim i nenit 4 § 3 (b) pasqyron qëllimin dhe kuptimin e vërtetë të kësaj dispozite. Ajo vëren se neni 4 § 3 (b) përjashton nga fushëveprimi i “punës me dhunë ose të detyrueshme” të ndaluar me nenin 4 § 2 “çdo shërbim të natyrës ushtarake ose, në rast të kundërshtuesve të ndërgjegjes në vendet ku këto njihen, shërbimi i saktë në vend të shërbimit të detyrueshëm ushtarak”. Më tej, Gjykata thekson në këtë drejtim *travaux préparatoires* (punimet përgatitore) për nenin 4, paragrafi 23, ku thuhet: “Tek nën-paragrafi [(b)], klauzola lidhur me kundërshtuesit e ndërgjegjes ka pasur për qëllim të theksojë çfarëdo shërbimi shtetëror që kërkohet prej tyre me ligj nuk do të binte brenda fushëveprimit të punës së detyruar apo të detyrueshme. Meqenëse koncepti i kundërshtimit për shkak të ndërgjegjes nuk është njohur në shumë vende, është futur shprehja “në vendet ku kundërshtimi për shkak të ndërgjegjes është i njohur”. Sipas mendimit të Gjykatës, *travaux préparatoires* konfirmojnë që qëllimi i vetëm i nën-paragrafit (b) të nenit 4 § 3 është të sigurojë një ndriçim të mëtutjeshëm të nocionit “punë e kryer me dhunë ose e detyruar”. Në vetvete, ai as nuk e njeh dhe as e përjashton të drejtën e kundërshtimit për shkak të ndërgjegjes, pra nuk duhet të ketë efekt kufizues ndaj të drejtave të garantuara me nenin 9. **Bayatyan kundër Armenisë [GC], nr. 23459/03, 7 korrik 2011**

dhe instrumente e aktgjykime e vendime të tjera ndërkombëtare nga organet ndërkombëtare dhe rajonale të të drejtave të njeriut.

134. Gjykata vëren në këtë kontekst që, në interpretimin e dispozitave të Konventës, ajo ja pasur parasysh, në disa raste, pikëpamjet e miratuara nga HRC-ja dhe interpretimin e saj të dispozitave të ICCPR-së (...). Konventa, përfshirë Nenin 6, nuk mund të interpretohet në vakum, si dhe duhet, sa më shumë që të jetë e mundur, të interpretohet në përputhje me rregullat e tjera të së drejtës ndërkombëtare në lidhje me mbrojtjen ndërkombëtare të të drejtave të njeriut (...). Në të vërtetë, siç rrjedh nga neni 31 § 3 (c) i Konventës së Vjenës të vitit 1969 mbi të Drejtën e Traktateve, Konventa duhet, për aq sa është e mundur, të interpretohet në përputhje me rregullat tjera të së drejtës ndërkombëtare në të cilën bën pjesë, përfshirë atë që lidhet me mbrojtjen ndërkombëtare të të drejtave të njeriut. **Correia de Matos kundër Portugalisë [GC], nr. 56402/12, 4 prill 2018**

79. Analiza e instrumenteve ndërkombëtare që përfshijnë parimin *non bis in idem*, në një apo tjetër formë, shpalos larminë e termave në të cilët shprehet ai. Kështu, neni 4 i Protokollit Nr. 7 të Konventës, neni 14 § 7 i Paktit të Kombeve të Bashkuara për të Drejtat Civile dhe Politike, si dhe neni 50 i Kartës së të Drejtave Themelore të Bashkimit Evropian i referohen "[të njëjtës] vepër" ("*même* infraction"), Konventa Amerikane për të Drejtat e Njeriut flet për "të njëjtin shkak" ("*mêmes faits*"), Konventa për zbatimin e Marrëveshjes së Shengenit ndalon ndjekjen penale për "aktet e njëjta" ("*mêmes faits*"), ndërsa Statuti i Gjykatës Penale Ndërkombëtare përdor termin "[i njëjti] veprim" ("*mêmes* actes constitutifs"). Dallimi ndërmjet termave "akte të njëjta" ose "shkaqe të njëjta" ("*mêmes faits*") në njërin anë, si dhe termat "vepra [të njëjta]" ("*même* infraction") në anën tjetër është marrë nga Gjykata e Drejtësisë e Bashkimit Evropian dhe Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejta të Njeriut si element i rëndësishëm në favor të zbatimit të qasjes së bazuar përpikmërisht tek identiteti i akteve substanciale, duke hedhur poshtë klasifikimin juridik të atyre akteve si të parëndësishëm. Duke vendosur kështu, të dy tribunalet kanë theksuar se qasja e tillë do të favorizonte kryesin, i cili do ta dinte që, pasi të ishte shpallur fajtor dhe të vuante dënimin e tij ose të ishte liruar, ai nuk do të kishte nevojë të frikësohej nga ndjekja e mëtutjeshme për të njëjtin akt (...).

80. Gjykata konsideron se përdorimi i fjalës "vepër" në tekstin e nenit 4 të Protokollit Nr. 7 nuk mund të arsyetojë zbatimin e një qasjeje më restriktive. (...)

82. Vijimisht, Gjykata merr qëndrimin që neni 4 i Protokollit Nr. 7 duhet të kuptohet të ketë ndaluar ndjekjen penale ose gjykimin e një "vepre" të dytë për atë që ajo nxirret nga fakte identike ose fakte që esencialisht janë të njëjta. **Sergey Zolotukhin kundër Rusisë [GC], nr. 14939/03, 10 shkurt 2009**

118. I njëjti angazhim për rehabilitimin e të burgosurve të përjetshëm dhe mundësinë e lirimt të tyre eventual mund të gjendet edhe në të drejtën ndërkombëtare.

Rregullat e Kombeve të Bashkuara për standardet minimale të trajtimit të të burgosurve obligojnë autoritetet e burgjeve të përdorin të gjitha resurset e disponueshme për të siguruar kthimin e të dënuarve në shoqëri (...). Përveç kësaj, ka referenca të theksuara shprehimisht ndaj rehabilitimit që përshkojnë gjitha Rregullat (...).

Në të njëjtën mënyrë, neni 10 § 3 i Paktit Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike parasheh në mënyrë specifike që qëllimi thelbësor i sistemit të burgjeve të jetë reformimi dhe rehabilitimi shoqëror i të burgosurve. Kjo theksohet në Komentet e përgjithshme të Komitetit për të Drejtat e Njeriut mbi nenin 10, ku theksohet se asnjë sistem ndëshkimor nuk duhet të jetë vetëm ndëshkues (...).

Më në fund, Gjykata vëren dispozitat relevante të Statutit të Romës për Gjykatën Penale Ndërkombëtare, në të cilin janë palë 121 shtete, përfshirë shumicën dërrmuese të shteteve anëtare të Këshillit të Evropës. Neni 110 (3) i Statutit parasheh shqyrtimin e dënimit të përjetshëm pas njëzet e pesë vjetësh, pasuar me shqyrtime periodike pas kësaj. Rëndësia e nenit 110 (3) theksohet nga fakti se neni 110 (4) dhe (5) i Statutit dhe Rregullave 223 dhe 224 të Rregullores Procedurale dhe të Provave të GJPN-së parashohin garanci të hollësishme procedurale dhe substanciale që duhet të përkufizojnë atë shqyrtim. Kriteret për zbutje të dënimit përfshijnë, *ndër të tjera*, nëse sjellja e të dënuarit gjatë burgimit tregon largim të vërtetë nga e kaluara e tij ose saj penale, si dhe perspektiva e tij/saj për risocializim (...). **Vinter dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 66069/09, 9 korrik 2013**

121. (...), Gjykata nuk mund të mos vërejë rëndësinë në rritje që instrumentet ndërkombëtare dhe të Këshillit të Evropës, por edhe praktikës gjyqësore të gjykatave ndërkombëtare dhe praktikës së organeve të tjera ndërkombëtare, po i kushtojnë procedurës së drejtë në rastet që përfshijnë

largimin ose pushimin nga puna të gjyqtarëve, përfshirë ndërhyrjen e një autoriteti të pavarur nga pushteti ekzekutiv dhe ligjvënës në lidhje me cilindo vendim që ndikon në ndërprerjen e detyrës së gjyqtarit (...). Duke pasur parasysh këtë, Gjykata konsideron se Shteti i paditur ka dëmtuar vetë thelbin e së drejtës së aplikuesit për qasje në gjykatë. **Baka kundër Hungarisë [GC], nr. 20261/12, 23 qershor 2016**

Sidoqoftë, këto jo gjithmonë do të jenë të dobishme.

135. Sa i përket punës përgatitore për nenin 10, Gjykata vëren se është e vërtetë që formulimi i draftit paraprak të Konventës, përgatitur nga Komiteti i Ekspertëve në mbledhjen e tij të parë më 2-8 shkurt 1950, ishte identik me nenin 19 të Deklaratës Universale dhe përmbante të drejtën për të kërkuar informata. Sidoqoftë, në versionet e mëvonshëm të tekstit, e drejta për të kërkuar informata nuk u shfaq më (...). Nuk ka të dhëna për ndonjë diskutim që do të përfshinte këtë ndryshim e në fakt as ndonjë debat për elementët e veçantë që përbëjnë lirinë e shprehjes (...).

Kështu, Gjykata nuk është e bindur që mund t'i atribuohet ndonjë relevancë vendimtare *travaux préparatoires* për sa i përket mundësisë së interpretimit të nenit 10 § 1 sikur të përfshinte të drejtën e qasjes në informata në kontekstin aktual. **Magyar Helsinki Bizottság kundër Hungarisë [GC], nr. 18030/11, 8 nëntor 2016**

73. (...). Për më tepër, nuk ka ndonjë tendencë të qartë që mund të nxirret nga shqyrtimi i teksteve dhe instrumenteve ndërkombëtare relevante (...). Rregulli 4 i Rregullave të Pekinit, i cili, edhe pse nuk është ligjërisht detyrues, mund të ofrojë një lloj indikacioni të ekzistencës së një konsensusi ndërkombëtar, nuk specifikon moshën në të cilën duhet të vendoset përgjegjësia penale, por thjesht fton shtetet të mos e ulin moshën tepër shumë, ndërsa neni 40 § 3 (a) i Konventës së OKB-së kërkon nga Palët Shtetërore të vendosin një moshë minimale nën të cilën fëmijët do të prezumoheshin të mos kishin zotësi për të shkelur ligjin penal, por nuk përmbajnë ndonjë dispozitë që përcakton se cila duhet të jetë ajo moshë. **V. kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 24888/94, 16 dhjetor 1999**

135. Sidoqoftë, edhe kur dispozitat e Konventës dhe ato të ICCPR-së janë pothuajse identike, interpretimi i së njëjtës të drejtë themelore nga HRC-ja dhe nga kjo Gjykatë jo gjithmonë do të përputhen. Kjo ilustron, për shembull, me interpretimin e fushëveprimit të të drejtës së qasjes në gjykata nga HRC-ja si dhe nga kjo Gjykatë. HRC-ja konsideron se e drejta e qasjes në gjykatë sipas nenit 14 § 1 të ICCPR-së ka të bëjë me qasjen në procedurat e shkallës së parë, si dhe nuk adreson çështjen e të drejtës së ankesës (...). Në praktikën e saj gjyqësore të bazuar mirë, Gjykata, nga ana e saj, ka vendosur që derisa neni 6 i Konventës nuk i imponon Shteteve Kontraktuese të themelojnë gjykata të apelit ose të kasacionit, aty ku gjykatat e tilla ekzistojnë, garancitë e nenit 6 duhet të respektohen, për shembull duke u garantuar palëve ndërgjyqëse të drejtën efektive të qasjes në gjykatë (...). **Correia de Matos kundër Portugalisë [GC], nr. 56402/12,**

Gjykata në përgjithësi ndjek praktikën e saj gjyqësore.

35. Aplikuesi argumentoi se, në cilindo rast, çështjet që thirren në bazë të neneve 8 dhe 12 (...) meritojnë rishikim.

Është e vërtetë, siç theksonte ajo, që Gjykata nuk është e lidhur për aktgjykimet e saj të mëparshme; në fakt, kjo trajtohet sipas Rregullit 51 para. 1 të Rregullores së Gjykatës. Sidoqoftë, ajo zakonisht ndjek dhe zbaton rastet e veta precedente, ku një rrugë e tillë është në interes të sigurisë juridike dhe zhvillimit të rregullt të praktikës gjyqësore të Konventës. **Cossey kundër Mbretërisë së Bashkuar [P], nr. 10843/84, 27 shtator 1990**

68. Megjithatë, kjo është hera e parë që Gjykata ka pasur rastin të trajtojë heqje të përgjithshme dhe automatike të të drejtës së votës të të burgosurve të dënuar. Do të vinte në dukje që tek rasti *Patrick Holland* (cituar më lart), çështja më e afërt me faktet e kësaj kërkesë, Komisioni e ka kufizuar veten

tek pyetja nëse ky prag ishte arbitrar si dhe nuk kishte arritur t'i kushtonte vëmendje elementeve të tjerë të testit të vendosur nga Gjykata në rastin *Mathieu-Mohin dhe Clerfayt* (...), gjegjësisht, legjitimitetin e qëllimit dhe proporcionalitetin e masës. Si pasojë, Gjykata nuk mund t'i japë rëndësi vendimtare atij vendimi. Pra, konstatimi i shkeljes nga Dhoma nuk ishte në kundërtënie me aktgjykimin e mëhershëm të Gjykatës; përkundrazi, Dhoma u përpoq të zbatonte precedentin e rastit *Mathieu-Mohin dhe Clerfayt* ndaj fakteve të parashtrara para saj. **Hirst kundër Mbretërisë së Bashkuar (nr. 2) [GC], nr. 74025/01, 6 Tetor 2005**

Sidoqoftë, kjo nuk do të thotë që faktet specifike të një rasti para Gjykatës nuk do ta çojnë atë në përfundimin se kërkohet një qasje e ndryshme.

64. Gjykata ka trajtuar tashmë disa raste të lidhura me imunitetin nga procedurat ligjore që i jepet deputetëve të parlamenteve shtetërore në raport me të drejtën për gjykim të drejtë (...). Të gjitha rastet që ka shqyrtuar kanë të bëjnë me të drejtën e personave që konsideronin të ishin dëmtuar nga fjalët ose veprat e një deputeti për të iniciuar veprime gjyqësore. Ata ankoheshin në Gjykatë se imuniteti parlamentar pengonte punën e gjykatave shtetërore, duke penguar parashtrimin e padive civile tek gjyqtarët. Prandaj, neni 6 ishte i zbatueshëm.

65. Përmes kësaj jurisprudence, Gjykata, duke pranuar zbatueshmërinë e nenit 6, verifikoi përputhshmërinë e imuniteteve parlamentare me Konventën, kundrejt standardit të së drejtës për gjykatë që garantohet nga Konventa. Ishte mundësi që Gjykata të zbuste efektet e imunitetit nga procedurat ligjore të cilat gëzohen nga deputetët duke vendosur parimin se nuk do të ishte në përputhje me sundimin e ligjit në shoqëri demokratike nëse Shteti do të largonte nga juridiksioni i gjykatave një spektër të plotë të pretendimeve civile ose të delegonte imunitete nga përgjegjësia civile tek grupe apo kategori të mëdha personash (...).

66. Sidoqoftë, nuk mund të mohohet që faktet e këtij rasti dallojnë në masë të konsiderueshme nga ato në rastet e lartpërmendura. Për herë të parë Gjykata përballet me një rast kur personi që gëzon imunitetin parlamentar është ankuar se imuniteti i tij e ka penguar të gjykohej. Kështu, natyra e të drejtave në fjalë dhe ankesa që Gjykata duhet të gjykojë janë substancialisht të dallueshme nga ato që ka shqyrtuar deri më tani. Nuk është më çështje e të drejtave "civile" apo pretendimeve të palëve të treta, por e të drejtës së një deputeti të akuzuar për veprë penale që rasti i tij të shqyrtohet nga gjykata. Prandaj, kjo kërkesë ngre një çështje të re ligjore. **Kart kundër Turqisë [GC], nr. 8917/05, 3 dhjetor 2009**

Për më tepër, nevoja për **interpretim dinamik** të Konventës mund ta shtyjë Gjykatën të largohet nga praktika e saj gjyqësore e mëparshme, pra që nuk përbën **precedent obligativ**.

153. Në dritën e këtyre zhvillimeve, Gjykata konsideron se praktika e saj gjyqësore, në kuptimin që e drejta e negocimit kolektiv dhe për të nënshkruar marrëveshje kolektive nuk përbën element të pandashëm të nenit 11 (...) duhet të rishikohet, ashtu që të marrë parasysh evoluimin e perceptueshëm në çështje të tilla, si në të drejtën ndërkombëtare ashtu edhe sistemet juridike vendore. Deri sa është në interes të sigurisë juridike, parashikueshmërisë dhe barazisë para ligjit, Gjykata nuk duhet të largohet, pa ndonjë arsye të fortë, nga rastet precedente të krijuara në çështjet e mëparshme, ku dështimi i Gjykatës në ruajtje të qasjes dinamike dhe evolutive do të rrezikonte ta kthente atë në një pengesë ndaj reformës apo përmirësimit (...).

154. Si rrjedhim, Gjykata konsideron se, duke pasur parasysh zhvillimet në të drejtën e punës, si ndërkombëtare, ashtu edhe shtetërore, si dhe praktikën e Shteteve Kontraktuese në çështje të tilla, e drejta për të negociuar kolektivisht me punëdhënësin, në parim, është bërë një prej elementeve thelbësore të së "të drejtës për të formuar dhe për t'u anëtarësuar në sindikata për të mbrojtur interesat [e personave]", të përcaktuara në nenin 11 të Konventës, duke theksuar që Shtetet mbesin të lira të organizojnë sistemet e tyre ashtu që, sipas rastit, t'i japin status special sindikatave përfaqësuese. Ashtu si punëtorët e tjerë, shërbyesit civilë, përveç në raste shumë specifike, duhet të gëzojnë të drejta të tilla, por pa paragjykuar efektet e "kufizimeve të ligjshme" që mund të jenë të nevojshme të vendosen mbi "pjesëtarët e administratës së Shtetit" në

kuptimin e nenit 11 § 2 - kategori në të cilën, megjithatë, aplikuesit në rastin konkret nuk përkasin (...). ***Demir dhe Baykara kundër Turqisë [GC], nr. 34503/97, 12 nëntor 2008***

Përveç këtyre, Gjykata mund të konstatojë nevojën për të sqaruar ndonjë aspekt të caktuar të vendimit të saj në raste kur vendimet e veta të mëvonshme kanë shpënë në masë të caktuar paqartësie mbi atë që synohej.

110. Gjykata konsideron se zbatimi i parimeve të zhvilluara në rastin *Al-Khawaja dhe Tahery* në praktikën e saj gjyqësore të mëvonshme shpalos nevojën për të sqaruar marrëdhëniet midis tre hapave të lartpërmendur të testit *Al-Khawaja dhe Tahery* kur bëhet fjalë për shqyrtimin e përputhshmërisë me Konventën të një gjykimi në të cilin janë pranuar prova të patestuara inkriminuese nga dëshmitari. Është e qartë që secili nga tre hapat e testit duhen shqyrtuar nëse - sikur tek rasti *Al-Khawaja dhe Tahery* – pyetjet tek hapi i parë (nëse ka pasur arsye të fortë për mospjesëmarrjen e dëshmitarit) dhe i dytë (nëse provat nga dëshmitari i munguar kanë qenë baza e vetme ose vendimtare për dënimin e të pandehurit) kanë marrë përgjigje pozitive (...). Sidoqoftë, Gjykata është thirrur të sqarojë nëse që të tre hapat e testit duhet të kryhen ngjashëm edhe në rastet kur ose pyetja në hapin e parë ose ajo në hapin e dytë ka marrë përgjigje negative, bashkë edhe me renditjen në të cilën duhet të kryhen këta hapa. ***Schatschaschwili kundër Gjermanisë [GC], nr. 9154/10, 15 dhjetor 2015***

VI. Çështje baraspeshe

Përveç disa të drejtave të pakta që janë absolute, zbatimi i Konventës nënkupton arritjen e një **baraspeshe të drejtë** midis të drejtave dhe lirive që garantohen nga ajo, si dhe të drejtave e interesave të tjera paralele.

Arritja e baraspeshës së drejtë është e rëndësishme kur gjykohen edhe pranueshmëria e një ndërhyrje në një të drejtë ose liri dhe çfarë **detyrimi pozitiv** mund të kërkohej për atë të drejtë ose liri.

Në përcaktimin nëse ekziston një baraspeshë i tillë kur ekziston kufizimi i një të drejte ose lirie, Gjykata merr parasysh nëse:

- Është ndjekur një **qëllim legjitim**,
- ka **arsye relevante dhe të mjaftueshme** për ato kufizime dhe
- ekziston **proporcionaliteti** në mjetet që përdoren për ta ndjekur qëllimin.

Në vlerësimin e pajtueshmërisë me dy kriteret e fundit, **margjina e vlerësimit** do të jetë çështje e rëndësishme e trajtimit. Këto dy kriteret mund të trajtohen së bashku nga Gjykata si **nevojë e ngutshme shoqërore**.

Aty ku këto dy kriteret plotësohen, mund të konstatohet se kufizimi është i **domosdoshëm në shoqëri demokratike**.

69. Mbetet të përcaktohet nëse ndërhyrja në fjalë mund të konsiderohet “e domosdoshme në shoqëri demokratike”, gjë që do të thotë se duhet t’i përgjigjet “nevojës së ngutshme shoqërore” si dhe në veçanti, të jetë proporcionale ndaj qëllimit legjitim që ndiqet, si dhe që arsyetimi i parashtruar nga autoritetet shtetërore për ta arsyetuar atë duhet të jetë “relevant dhe i mjaftueshëm” (...). **P.N. kundër Gjermanisë, nr. 74440/17, 11 qershor 2020**

Në ato raste kur nuk ka asnjë bazë të ligjshme për një kufizim të vendosur mbi një të drejtë ose liri (ose baza e supozuar të jetë e ligjshme nuk i plotëson kriteret e cilësisë), nuk do të ketë nevojë ta bëjë provën e baraspeshimit, pasi që nënkuptohet automatikisht që ka pasur shkelje të Konventës.

Të demonstruarit nëse ka pasur **qëllim legjitim** për një kufizim normalisht nuk është i vështirë.

43. Pas ka arritur tek përfundimi se ndërhyrja nuk ishte e parashikuar me ligj, Gjykata nuk e sheh të domosdoshme të konstatojë nëse kriteret tjera të paragrafit 2 të nenit 11 të Konventës janë respektuar në rastin konkret - gjegjësisht, nëse ndërhyrja e tillë kishte ndjekur qëllim legjitim si dhe nëse ishte e domosdoshme në shoqëri demokratike . ***Maestri kundër Italisë [GC], nr. 39748/98, 17 shkurt 2004***

294. Listat e qëllimeve legjitime , në ndjekje të të cilëve nenet 8 deri 11 të Konventës lejojnë ndërhyrje në të drejtat e garantuara prej tyre janë shtruese (...).

295. Megjithatë, në rastet e këtyre dispozitave - si dhe tek nenet 1, 2 dhe 3 të Protokollit Nr. 1, ose nenit 2 §§ 3 dhe 4 të Protokollit Nr. 4 - Qeveritë e paditura zakonisht kanë detyrë relativisht të lehtë në të bindurit e Gjykatës se ndërhyrja ka ndjekur qëllim të ligjshëm , edhe kur aplikuesit me vetëdije pretendojnë që në fakt kanë ndjekur një qëllim tjetër të pashprehur e më të dobët (...).

296. Rastet në të cilët Gjykata ka shprehur dyshime lidhur me qëllimin e deklaruar pa vendosur mbi vetë rastin (...), ka lënë çështjen të hapur (...), ose ka hedhur poshtë një ose më shumë nga qëllimet e deklaruar (...), janë të pakta e të rralla. Rastet në të cilat ka konstatuar shkelje të nenit përkatës thjesht për shkak të mungesës së qëllimit legjitim janë edhe më të rralla (), edhe pse në një rast së voni Dhoma e Madhe ka konstatuar mungesën e qëllimit legjitim por gjithsesi vazhdoi më tutje të trajtonte nëse ndërhyrja kishte qenë e domosdoshme (...).

297. Gjykata në fakt ka pranuar vetë se në shumicën e rasteve, merret me çështjen në mënyrë të shkurtuar (...). Edhe kur përjashton disa nga qëllimet e deklaruar, nëse pranon që një ndërhyrje ndjek të paktën një prej tyre, ajo nuk lëshohet më thellë në atë çështje, si dhe vazhdon të vlerësojë nëse ka qenë e domosdoshme në shoqëri demokratike që të arrihej ai qëllim (...). ***Merabishvili kundër Gjeorgjisë [GC], nr. 72508/13, 28 nëntor 2017***

Sidoqoftë, ka situata në të cilat Gjykata thjesht nuk ka gjetur fare qëllim.

17. Për sa i përket arsytimit të ndërhyrjes, Gjykata vëren se Qeveria nuk ka parashtruar fare të tillë. Gjykata konsideron se kur një fotografi e publikuar në kontekstin e raportimit mbi procedurat penale në vazhdim nuk ka vlerë informuese në vetvete, duhet të ketë arsye bindëse për të justifikuar ndërhyrjen në të drejtën e të pandehurit për respektim të jetës së tij private (...). Edhe nëse supozohet që neni 139 i Kodit të Procedurës Penale të RSFSR-së do të mund të ishte bazë e ligjshme për lejimin e qasjes së mediave në shkresat e rastit, në rastin konkret, Gjykata nuk sheh ndonjë qëllim legjitim për ndërhyrje në të drejtën e aplikuesit të parë për respektimin e jetës së tij private. Duke qenë në mbajtje gjatë kohës në fjalë, ai nuk ishte i arratisur nga drejtësia dhe shfaqja e fotografisë së tij nuk ka pasur mundësi të jetë e domosdoshme për të kërkuar ndihmë nga publiku për të zbuluar vendndodhjen e tij. As nuk mund të thuhet se kjo ka përforcuar natyrën publike të procedurave gjyqësore, sepse në kohën e regjistrimit dhe transmetimit të parë të emisionit televiziv, gjykimi ende nuk kishte filluar. Prandaj, Gjykata konstaton se në rrethanat e rastit konkret, nxjerrja e fotografisë së aplikuesit të parë nga dosja penale në shtyp nuk ka ndjekur ndonjë nga qëllimet legjitime të numëruara në paragrafin 2 të nenit 8.

118. Kështu, ka pasur shkelje të nenit 8 të Konventës në lidhje me aplikuesin e parë. ***Khuzhin dhe të tjerët kundër Rusisë, nr. 13470/02, 23 tetor 2008***

75. Qeveria ka pohuar se publikimi i informatave të tilla siguronte

transparencë më të madhe, qasje të publikut në dokumente në dosjen e aplikuesit, si dhe mbikëqyrje publike të vendimmarrjes së Komisionit. Gjykata nuk konsideron që ndonjëri prej qëllimeve mund të përshkruhet brenda qëllimeve të shënuara në nenin 8 § 2 të Konventës. Për më tepër, ajo nuk e kupton se si vënia në dispozicion publik të një vendimi jo-përfundimtar të Komisionit mund të jetë në përputhje me qëllimet e përgjithshme të lustracionit që Gjykata ka pranuar si legjitime (...). Në këtë drejtim, duhet theksuar se aplikuesi ishte shtatëdhjetë e shtatë vjeç kur Komisioni kishte nxjerrë vendimin e tij, si dhe nuk mbante ndonjë pozitë publike. Për më tepër, nuk ka pasur pretendime, as në procedurat vendore e as para Gjykatës, se ai ka qenë kandidat për ndonjë pozitë të tillë në atë kohë. (...)

76. Gjykata konsideron se mungesa e një qëllimi të ligjshëm mjafton që të përbëjë shkelje të nenit 8. ***Karajanov kundër "Ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë"*, nr. 2229/15, 6 prill 2017**

Sidoqoftë, vëmendje më e madhe i kushtohet faktit nëse arsyet e kufizimit të caktuar janë **relevante dhe të mjaftueshme** si dhe, veçanërisht, kjo e fundit - që është aspekt i **proporcionalitetit** - jo gjithmonë mund të konsiderohet se ekzistojnë.

39. Qeveria gjithashtu ka përmendur përplasjet në kazemat e Schwarzenberg-ut, për të cilat, siç pretendonte ajo, ishin në thelb përgjegjëse publikimet e shoqatës aplikuese dhe aktivitetet e Z. Gubi (...). Kjo situatë kishte shkaktuar një numër të madh ankesash nga rekrutët.

Sipas mendimit të Gjykatës, kjo situatë, e kufizuar në një kazermë të vetme, nuk ishte mjaftueshëm serioze për të justifikuar një vendim, efektet e të cilit shtriheshin në të gjitha zonat ushtarake në territorin e shtetit. Në këtë pikë, faktet mund të nxirren nga rasti Engel dhe të tjerët. Në atë rast, revista e ndaluar ishte shpërndarë vetëm në vendin ku kishin ndodhur trazirat e përmendura nga autoritetet (...). ***Vereinigung demokratischer Soldaten Österreichs dhe Gubi kundër Austrisë*, nr. 15153/89, 19 dhjetor 1994**

8. Duke iu kthyer reagimit të Princit, Gjykata vëren se ai kishte njoftuar synimin e tij për të mos emëruar më aplikuesin në pozitë publike, nëse kërkuesi propozohet nga Kuvendi (Diet) ose ndonjë organ tjetër. Princi konsideroi se deklarata e lartpërmendur nga aplikuesi qartësisht shkel Kushtetutën e Lihtenshtajnit. Në këtë kontekst, ai gjithashtu iu referua një polemike politike me qeverinë e Lihtenshtajnit në tetor të vitit 1992 dhe, si përfundim, ai qortoi aplikuesin, i cili kishte qenë pjesëtar i qeverisë në atë kohë dhe Kryetar i Gjykatës Administrative të Lihtenshtajnit që nga viti 1993, duke e marrë veten sikur të mos ishte i obliguar sipas Kushtetutës. Sipas mendimit të Princit, qëndrimi i aplikuesit ndaj Kushtetutës e bëri atë të papërshtatshëm për pozita publike (...).

69. Reagimi i Princit ishte bazuar në përfundime të përgjithshme të nxjerra nga sjellja e mëparshme e aplikantit në pozitën e tij si pjesëtar i qeverisë, në veçanti me rastin e polemikave politike më 1992, si dhe deklaratën e tij të shkurtër, të raportuar në shtyp, për një çështje të caktuar kushtetuese, edhe pse kontraverze, për kompetencë gjyqësore. Nuk pati ndonjë referencë lidhur me ndonjë incident që do të sugjeronte që mendimi i aplikuesit, shprehur në ligjëratën në fjalë, kishte ndonjë ndikim në punën e tij si Kryetar i Gjykatës Administrative, apo në ndonjë procedurë tjetër në vazhdim ose në pritje. Gjithashtu, Qeveria nuk ka referuar ndonjë rast kur aplikuesi, në zbatim të detyrave të tij gjyqësore ose tjera, kishte vepruar në ndonjë mënyrë të kundërshtueshme.

70. Në lidhje me faktet e rastit aktual, Gjykata konstaton se, përkundër që janë relevante, arsyet në të cilat mbështetet Qeveria për të justifikuar ndërhyrjen në të drejtën e aplikuesit për liri të shprehjes nuk janë të mjaftueshme për të demonstruar se ndërhyrja e kontestuar ishte "e domosdoshme në shoqëri demokratike". Përkundër lejitimit të një hapësire të caktuar të vlerësimit, veprimi i Princit duket jo-proporcional ndaj qëllimit të ndjekur. Rrjedhimisht, Gjykata vlerëson se ka pasur shkelje të nenit 10 të Konventës. ***Wille kundër Lihtenshtajnit [GC]*, nr. 28396/95, 28 tetor 1999**

50. Më tej Gjykata rikujton se duhet të ketë baraspeshë të drejtë midis interesave të fëmijës dhe atyre të prindit (...), si dhe në arritjen e saj, rëndësi të veçantë duhet t'i kushtohet interesave më të mira të fëmijës, të cilat, varësisht nga natyra dhe serioziteti i tyre, mund të mbizotërojnë përtej atyre të prindit. Në veçanti, prindi nuk mund të ketë të drejtë sipas Nenit 8 të Konventës që të sigurojë marrjen e masave të tilla që mund të dëmtojnë shëndetin dhe zhvillimin e fëmijës (...).

51. Në rastin konkret, Gjykata vëren se gjykatat kompetente vendore, kur kanë refuzuar kërkesën e aplikuesit për një marrëveshje vizitash, mbështeteshin në deklaratat e bëra nga fëmija, të marrë në pyetje nga Gjykata e Qarkut në moshën rreth pesë, respektivisht dhe gjashtë vjeç, merrnin në konsideratë marrëdhëniet e tensionuara midis prindërve, duke konsideruar që nuk kishte rëndësi se kush ishte përgjegjës për tensionin, si dhe konstatuan se secili kontakt i mëtejshëm do të ndikonte negativisht tek fëmija.

52. Gjykata nuk dyshon se këto arsye kishin relevancë. Sidoqoftë, duhet të përcaktohet nëse, duke marrë parasysh rrethanat e veçanta të rastit e posaçërisht rëndësinë e vendimeve që duhet të merren, aplikuesi ka qenë i përfshirë në procesin e vendimmarrjes, parë si të tërë, në shkallë të mjaftueshme për t'i siguruar atij mbrojtjen e duhur të interesave të tij (...). Ajo rikujton se në rastin konkret, Gjykata e Qarkut e konsideroi të panevojshme të merrte mendimin e ekspertit me arsyetimin se faktet ishin vërtetuar qartësisht dhe plotësisht për qëllimet e nenit 1711 të Kodit Civil (...). Në lidhje me këtë, Gjykata e Qarkut iu referua marrëdhënieve të tensionuara midis prindërve dhe në veçanti kundërshtimeve të nënës ndaj aplikuesit, të cilat i përcillte tek fëmija. Gjykata konsideron se arsyet e dhëna nga Gjykata e Qarkut janë të pamjaftueshme për të shpjeguar pse, në rrethanat e veçanta të çështjes, nuk i ka konsideruar të nevojshme këshillat e ekspertëve, siç rekomandohet nga Zyra e Rinisë në Erkrath. Për më tepër, duke marrë parasysh rëndësinë e lëndës së rastit, gjegjësisht, marrëdhëniet midis babait dhe fëmijës së tij, Gjykata Rajonale nuk duhet të ishte bindur, në ato rrethana, me mbështetjen e saj tek dosja dhe parashtrirat ankimore me shkrim pa pasur në dispozicion dëshmi të ekspertizës psikologjike për të vlerësuar deklaratat e fëmijës. Gjykata vëren në këtë kontekst që aplikuesi, në ankesën e tij, ka kontestuar konstatimet e Gjykatës së Qarkut si dhe ka kërkuar të përgatitet ekspertiza për të hulumtuar dëshirat e vërteta të fëmijës së tij si dhe për të zgjidhur çështjen e qasjes në përputhje me rrethanat, si dhe që Gjykata Rajonale ka pasur fuqinë e plotë të shqyrtojë të gjitha çështjet në lidhje me kërkesën për qasje. ***Elsholz kundër Gjermanisë [GC], nr. 25735/94, 13 korrik 2000***

Sidoqoftë, mund të ketë nevojë për prova të domosdoshme për të bindur Gjykatën.

74. Sa i përket masës së marrë për ta dërguar aplikuesin e dytë në qendër kujdesi, Gjykata konsideron se kjo është mbështetur nga arsye relevante dhe të mjaftueshme, gjegjësisht, dyshimet e forta se ajo ishte abuzuar dhe dyshimet që ekzistonin në lidhje me aftësinë e aplikuesit të parë për ta mbrojtur (...). Në këtë kontekst të fundit, mund të theksohet se keqtrajtimi kishte ndodhur në shtëpinë e aplikuesit të parë, në dukje pa vetëdijen e saj, si dhe që reagimi i aplikuesit të parë, sado i natyrshëm në rrethana, kishte prirje drejt një mohimi të pretendimeve. Nga intervista gjithashtu del se ndërsa në një moment, aplikuesi i dytë e kishte përshkruar keqtrajtuesin sikur të ishte dëbuar nga shtëpia, në një moment tjetër, ajo përmendte X të kishte ardhur shtëpi ditën vijuese (...). ***T.P. dhe K.M. kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 28945/95, 10 maj 2001***

51. Sipas aktgjykimit të Gjykatës Supreme në rastin në fjalë, i dëmtuari kishte zgjedhjen e parashtrimit të padisë ndaj kompanisë aplikuese ose autorëve të komenteve. Gjykata konsideron se pasiguria sa i përket efektivitetit të masave që kanë mundësuar vërtetimin e identitetit të autorëve të komenteve, shoqëruar me mungesën e instrumenteve të vendosura nga kompania aplikuese për të njëjtin qëllim, ashtu që të mundësohet që viktimat e gjuhës së urrejtjes të bëjnë efektivisht padinë ndaj autorëve të komenteve, janë faktorë që mbështesin konstatimin

se Gjykata Supreme e ka bazuar gjykimin e saj në baza relevante dhe të mjaftueshme. ***Delfi AS kundër Estonisë [GC], nr. 64569/09, 16 qershor 2015***

111. Gjykata e Qarkut ngriti pyetjen nëse aplikuesi si gazetar kishte të drejtë të mos i bindej urdhrave që i janë dhënë atij nga policia. Ajo zbuloi se, në rrethanat e rastit, kushtet për kufizimin e së drejtës së aplikuesit për lirinë e shprehjes ishin plotësuar. Në arritjen e këtij përfundimi, Gjykata e Qarkut iu referua aktgjykimit në rastin *Dammann (...)*, duke argumentuar se rasti i aplikuesit duhet të dallohej prej tij. Arsytet e dhëna nga Gjykata e Qarkut për dënimin e kërkuarit për mosbindje ndaj policisë janë konsistente. Sidoqoftë, duke marrë parasysh natyrën e veçantë të ndërhyrjes në të drejtën e aplikuesit për lirinë e shprehjes në fjalë në rastin konkret (...), Gjykata është e bindur që ato janë relevante dhe të mjaftueshme. Për më tepër, Gjykata e Qarkut kishte marrë parasysh konfliktin e interesave në të cilin vendosej aplikuesi kur kishte vendosur të mos i shqiptonte ndonjë ndëshkim. ***Pentikäinen kundër Finlandës [GC], nr. 11882/10, 20 tetor 2015***

198. Duke parë çështjet e trajtuara si më lart, Gjykata konsideron se, në vlerësimin e rrethanave të deklaruara për vlerësimin e tyre, autoritetet kompetente vendore, si dhe në veçanti, Gjykata e Lartë Administrative i kanë kushtuar vëmendje të duhur parimeve dhe kriterëve të përcaktuara me praktikën gjyqësore të Gjykatës lidhur me baraspeshimin e të drejtës për respektimin e jetës private dhe të drejtës së lirisë së shprehjes. Duke vepruar kështu, Gjykata Supreme Administrative i ka kushtuar rëndësi të veçantë konstatimit se publikimi i të dhënave tatimore në mënyrën dhe masën e përshkruar nuk kontribuan në ndonjë debat me interes publik, si dhe se aplikuesit nuk kanë mundur, në baza substanciale, të pretendonin kjo ishte bërë vetëm për qëllime gazetareske në kuptimin e të drejtës vendore dhe asaj të BE-së. Gjykata nuk sheh asnjë arsye të fortë që do ta shtynte të ndërronte qëndrimin e vet me atë të gjykatave vendore, si dhe të linte anash baraspeshimin që ishte bërë nga to (...). Gjykata është e bindur që arsyet e parashtruara ishin edhe relevante edhe të mjaftueshme për të demonstruar se ndërhyrja e kontestuar ishte “e domosdoshme në një shoqëri demokratike” si dhe që autoritetet e Shtetit të paditur kishin vepruar brenda margjinës së tyre të vlerësimit në arritjen e një baraspeshje të drejtë midis interesave paralelë në fjalë.

199. Prandaj, Gjykata konstaton se nuk ka pasur shkelje të nenit 10 të Konventës. ***Satakunnan Markkinapörssi Oy dhe Satamedia Oy kundër Finlandës [GC], nr. 931/13, 27 qershor 2017***

Në shqyrtimin nëse një kufizim i veçantë plotëson kriteret e **proporcionalitetit**, Gjykata gjithashtu do të marrë parasysh një numër çështjesh specifike për trajtim:

- a e shuan kufizimi në të vërtetë të drejtën ose lirinë në fjalë apo lë sadopak hapësirë për ushtrimin e saj

29. Më në fund, duhet të theksohet se urdhri i kundërshtuar i gjykatës nuk shkoi më larg se ndalimi i shpërndarjes së qarkores; Gjykata e Apelit në Düsseldorf refuzoi kërkesën e ddp-së për masë të përkohshme që do ta ndalonte z. Jacobowski të kritikonte sistematikisht ddp-në (...). Kështu, ai ruajti të drejtën të shprehte mendimet e tij dhe të mbrohej në çfarëdo mënyre tjetër. Ndërhyrja e kontestuar, kështu, nuk mund të konsiderohet disproporcionale. ***Jacobowski kundër Gjermanisë, nr. 15088/89, 23 qershor 1994***

50. Nga sa më sipër do të shihet se z. Hertel nuk ka pasur asnjë rol në zgjedhjen e ilustrimit për numrin 19 të *Gazetës Franz Weber*, se ato deklarata që i ishin atribuar përfundimisht atij ishin krejtësisht të kualifikuara, si dhe që nuk ka asgjë që shpie tek sugjerimi se ata kishin ndonjë ndikim substancial në interesat e anëtarëve të MHEA-së. Përkundër gjithë kësaj, gjykatat zvicerane i ndaluan aplikuesit të deklaronte se ushqimi i përgatitur në furrat mikrovalë ishte rrezik për shëndetin dhe çonte në ndryshime në gjakun e atyre që e konsumojnë, gjë që tregonte çrregullime patologjike dhe krijonte një vazhdimësi që mund të shihej si fillim i një procesi kancerogjen, si dhe nga përdorimi i imazhit të vdekjes në asocim të furrave me mikrovalë.

Gjykata nuk mund të mos vërejë mospërputhjen midis kësaj mase dhe sjelljes që ajo synonte të korrigjonte. Kjo mospërputhje krijon një përshtypje të çekuilibrit, e cila materializohet nga shtrirja e masës së përkohshme në fjalë. Në këtë drejtim, megjithëse është e vërtetë që masa e përkohshme vlen vetëm për deklarata specifike, mbetet gjithsesi fakti që ato deklarata lidhen me vetë substancën e pikëpamjeve të aplikuesit. Kështu, efekti i masës së përkohshme ishte pjesërisht censurimi i punës së aplikuesit, si dhe në substancë, tkurrja e mundësisë së tij për të paraqitur qëndrime publike të cilat kanë vendin e tyre në debat publik, ekzistenca e të cilit nuk mund të mohohet. Pak rëndësi ka që mendimi i tij është i pakicës dhe mund të duket të mos ketë baza, pasi që, në një sferë në të cilën ka pak gjasa të ketë ndonjë siguri, do të ishte veçanërisht e paarsyeshme të kufizohej liria e shprehjes vetëm tek idetë e pranuar përgjithësisht.

Fakti që gjykatat zvicerane rezervuan shprehimisht lirinë e Z. Hertel për të vazhduar studimet e tij nuk e ndryshon në asnjë mënyrë këtë konstatim. Sa i përket paraqitjes së rezultateve jashtë "sferës ekonomike", nuk është krejtësisht e qartë nga vendimet e gjykatave se atij iu dha një mundësi e tillë; mund të ndodhë që fushëveprimi i gjerë i UCA-së nuk do të lejonte që këto rezerva të shihen si zbutje e konsiderueshme e përmasave të ndërhyrjes në fjalë. *Hertel kundër Zvicrës*, nr. 25181/94, 25 gusht 1998

- *proporcionaliteti i sjelljes që kufizohet*

48. Edhe pse komentet e Z. De Haes dhe Z. Gijssels ishin pa dyshim tejet kritike, ato megjithatë duken proporcionale ndaj tronditjes dhe indinjatës së shkaktuar me çështjet e pretenduara në artikujt e tyre. Sa i përket tonit polemik dhe madje agresiv të gazetarëve, me të cilin Gjykata nuk duhet të merret për aprovim, duhet të mbahet mend se neni 10 (art. 10) mbron jo vetëm substancën e ideve dhe informacionit të shprehur, por edhe formën në të cilën ato përçohen (...). ***De Haes dhe Gijssels kundër Belgjikës*, nr. 19983/92, 24 shkurt 1997**

- *mundësia e përdorimit të një mase më pak restriktive*

57. Së fundmi, Gjykata vëren seriozitetin e dënimit penal për mbrojtjen publike të krimeve të kolaboracionizmit (bashkëpunimit me armikun), duke pasur parasysh ekzistimin e mjeteve të tjera të ndërhyrjes dhe kundërshtimit, veçanërisht përmes mjeteve juridike civile. ***Lehideux dhe Isorni kundër Francës [GC]*, nr. 24662/94, 23 shtator 1998**

46. (...). Për më tepër, duhet të theksohet se, për qëllimet e rastit konkret, një masë më pak restriktive ndaj aplikuesit sigurisht nuk do të kishte pasur të njëjtën efektivitet në drejtim të ruajtjes së kredibilitetit të Kishës. Kështu që nuk duket se pasojat e vendimit për të mos ripërtërirë kontratën e tij ishin të tepërta në rrethanat e çështjes, duke marrë parasysh veçanërisht faktin që aplikuesi me vetëdije e kishte vënë veten në një situatë që ishte plotësisht në kundërshtim të normave të Kishës. ***Fernández Martínez kundër Spanjës [GC]*, nr. 56030/07, 12 qershor 2014**

- *barra që i ngarkohet një individ të caktuar*

48. Gjykata konsideron se çështja e proporcionalitetit duhet të shihet edhe nga këndvështrimi i rrezikut që bart cilido blerës për të qenë subjekt i blerjes së parë, duke u penalizuar kështu me humbjen e pronës së tij vetëm e vetëm në interes të ndalimit të mundshëm të nënvlerësimeve në çmim. Ushtrimi i së drejtës së blerjes së parë (para-blerjes) sjell pasoja mjaft serioze ku masa arrin një nivel definitiv të ashpërsisë. Thjesht rimbursimi i çmimit të paguar - plus 10% - dhe kostot dhe shpenzimet e arsyeshme të kontratës nuk mund të mjaftojnë për të kompensuar humbjen e një prone të përvetësuar pa ndonjë qëllim mashtrues. ***Hentrich kundër Francës*, nr. 13616/88, 22 shtator 1994**

59. Duke parë pikat e sipërme, Gjykata pajtohet me Komisionin që sistemi i shtresimit të përmbarrimit të urdhrave për posedim, shoqëruar me atë që ishte bërë tashmë pritje gjashtë vjeçare për shkak të pezullimit me ligj të përmbarrimit të urdhrave të tillë, kishte ngarkuar barrë të tepërt mbi kompaninë aplikuese, si dhe rrjedhimisht, kishte shtrembëruar baraspeshën që duhet të arrihet midis mbrojtjes së së drejtës së pronës dhe kriterëve të interesit të përgjithshëm.

Rrjedhimisht, ka pasur shkelje të nenit 1 të Protokollit Nr. 1. ***Immobiliare Saffi kundër Italisë [GC], nr. 22774/93, 28 korrik 1999***

- ashpërsia e sanksionit në fjalë

37. Gjykata vëren gjithashtu ashpërsinë e dënimit të shqiptuar ndaj aplikuesit - një vit e tetë muaj burg, plus gjobë prej 100,000 lirash turke (...). Më tej, gjykata është e ndërgjegjshme për faktin se, si pasojë e dënimit të tij, aplikuesi ka humbur pozitën e tij si kryetar i sindikatës së punëtorëve të naftës, si dhe një numër të drejtash politike dhe civile (...).

Në lidhje me këtë, Gjykata thekson se natyra dhe ashpërsia e dënimit të shqiptuar janë gjithashtu faktorë që duhet të merren parasysh gjatë vlerësimit të proporcionalitetit të ndërhyrjes. ***Ceylan kundër Turqisë [GC], nr. 23556/94, 8 korrik 1999***

156. Në rastin konkret, duhet të vërehet se dënimi i shqiptuar ndaj aplikuesit vështirë se mund të thuhet ta ketë penguar atë të shprehte pikëpamjet e tij, duke qenë që ka ndodhur pasi ishin botuar artikujt (...).

157. Për më tepër, shuma e gjobës (800 CHF, ose afërsisht 476 EUR me kursin aktual të këmbimit) ishte relativisht e vogël. Për më tepër, ajo ishte shqiptuar për një veprë që bën pjesë në kapitullin e "kundërvajtjeve" në kuptimin e nenit 101 të Kodit Penal, në fuqi në kohën konkrete, që përbënte kategorinë më të ulët të veprave të dënueshme sipas Kodit Penal Zviceran. Sanksione më të ashpra, që shkojnë madje deri në dënim me burg, vlejné për të njëjtën veprë si në nenin 293 të Kodit Penal ashtu edhe në ligjet e shteteve të tjera anëtare të Këshillit të Evropës (...).

158. Gjykata e Qarkut në Zürich, me aktgjykimin e saj të 22 janarit 1999, gjithashtu kishte pranuar ekzistencën e rrethanave lehtësuese dhe kishte marrë qëndrimin që shpalosja e letrës konfidenciale nuk kishte dëmtonuar themelet e Shtetit.

159. Është e vërtetë që nuk është ndërmarrë asnjë veprim për të ndjekur penalisht gazetarët, të cilët një ditë pasi u shfaqën artikujt e aplikuesit, kishin publikuar raportin pjesërisht dhe madje edhe të plotë, e kështu, në pamje të parë, kishin zbuluan shumë më tepër informata që konsideroheshin konfidenciale. Sidoqoftë, ky fakt në vetvete nuk e bën sanksionin e shqiptuar ndaj aplikuesit të jetë diskriminues ose joproporcional. Së pari, aplikuesi ishte i pari që shpalosi informacionin në fjalë. Së dyti, parimi i ndjekjes penale diskrecionale i lë Shteteve hapësirë të konsiderueshme manovrimi në të vendosurit nëse duhet të iniciojë procedurë ndaj dikujt që mendohet të ketë kryer një veprë. Në rastin si ky aktual, Shtetet kanë të drejtë, posaçërisht, të marrin parasysh çështjet e etikës profesionale.

160. Së fundmi, për sa i përket efektit të mundshëm parandalues të gjobës, Gjykata merr qëndrimin që, megjithëse rreziku është i pandashëm nga çfarëdo sanksioni penal, shuma relativisht modeste e gjobës duhet të merret parasysh në rastin aktual.

161. Duke parë të gjithë faktorët e mësipërm, Gjykata nuk e konsideron gjobën e shqiptuar në rastin konkret të jetë jo-proporcionale ndaj qëllimit të ndjekur. ***Stoll kundër Zvicrës [GC], nr. 69698/01, 10 dhjetor 2007***

272. Në dy raste të fundit sipas nenit 10 të Konventës, Gjykata konfirmoi proporcionalitetin e ndërhyrjeve që konsistojnë në skema rregullative, të cilat kufizojnë mënyrat teknike përmes të cilave liria e shprehjes mund të ushtrohet në sferën publike (...). Në të kundërt, forma e ndërhyrjes konkrete në këtë rast - aktgjykimi dënues penal që mund të rezultojë edhe me burgim - ishte shumë më e rëndë për sa i përket pasojave të tij për aplikuesin, si dhe kërkon kontrollim më të thellë.

273. Në rastin *Lehideux dhe Isorni (...)*, Gjykata vuri në dukje, siç ka bërë në shumë raste të tjera sipas nenit 10 të Konventës, se dënimi penal ishte sanksion i rëndë, duke marrë parasysh ekzistencën e mjeteve të tjera të

ndërhyrjes dhe kundërshtimit, veçanërisht përmes mjeteve juridike civile. E njëjta gjë vlen edhe këtu: ajo që ka rëndësi nuk është aq shumë ashpërsia e dënimit të aplikuesit, por vetë fakti që ai ishte dënuar penalisht, që është një nga format më serioze të ndërhyrjes në të drejtën e lirisë së shprehjes. **Perinçek kundër Zvicrës [GC], nr. 27510/08, 15 tetor 2015**

101. Në veçanti, në procedurat gjyqësore në lidhje me heqjen e licencës së aplikuesit, gjykatat vendore nuk arritën të vlerësojnë sa duhet proporcionalitetin e ndërhyrjes, duke pasur parasysh që sanksioni i heqjes së licencës së avokatit përbënte sanksionin më të ashpër disiplinor në profesionin juridik, me pasojë të pakthyeshme në jetën profesionale të një avokati. (...) Gjykatat vendore nuk sqaruan pse deklarata e aplikuesit në gjykatore ishte sjellje aq e rëndë sa të arsyetonte sanksionin më të rëndë disiplinor. **Bagirov kundër Azerbajxhanit, nr. 81024/12, 25 qershor 2020**

Baraspesha e drejtë është gjithashtu e rëndësishme kur përcaktohet natyra e cilitdo **detyrimi pozitiv** që vendoset për t'u përmbushur në zbatimin e një të drejte apo lirie.

Si pasojë, Gjykata do të shqyrtojë nëse - e ndoshta edhe të konstatojë - që disa obligime të tilla që janë pretenduar të jenë të domosdoshme do t'i ngarkonin barrë jo-proporcionale Palës së Lartë Kontraktuese në fjalë.

115. Gjykata vëren se fjalë e parë e nenit 2 § 1 obligon Shtetin jo vetëm të përmbahet nga marrja e qëllimshme dhe e paligjshme e jetës, por edhe të ndërmarrë hapat e duhur për të mbrojtur jetën e atyre që janë në juridiksionin e tij (...). Ekziston baza e përbashkët e pajtimit që obligimi i Shtetit në këtë drejtim shtrihet përtej detyrës së tij parësore për të siguruar të drejtën e jetës, duke vendosur dispozita efektive të së drejtës penale për të penguar kryerjen e veprave penale ndaj personit, mbështetur me makinerinë e zbatimit të ligjit për parandalimin, luftimin dhe sanksionimin e shkeljeve të dispozitave të tilla. Kështu, edhe ata që paraqiten para Gjykatës pranojnë që neni 2 i Konventës mund të nënkuptojë, në disa rrethana të definuara mirë, një detyrim pozitiv mbi autoritetet që të marrin masa parandaluese operative për të mbrojtur individin, jeta e të cilit rrezikohet nga veprimet kriminale të një individi tjetër. Fushëveprimi i këtij detyrimi është çështje kontesti midis palëve.

116. Për Gjykatën, si dhe duke pasur parasysh vështirësitë që vijnë me shërbimet policore në shoqëri moderne, paparashikueshmërinë e sjelljes njerëzore dhe përcaktimet operacionale që duhet të bëhen për sa i përket prioriteteve dhe resurseve, detyrimi i tillë duhet të interpretohet në atë mënyrë që të mos ngarkojë ndonjë barrë të pamundur apo jo-proporcionale mbi autoritetet. **Osman kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 23452/94, 28 tetor 1998**

35. Në rastin aktual, sidoqoftë, e drejta e pohuar nga Z. Botta, përkatësisht e drejta për të pasur qasje në plazh dhe det në një vend të largët nga vendbanimi i tij normal gjatë pushimeve, ka të bëjë me marrëdhëniet ndërnjerëzore të një shtrirjeje aq të gjerë dhe të papërcaktuar sa që nuk mund të ketë ndonjë lidhje të drejtpërdrejtë të imagjinueshme midis masave që i janë kërkuar Shtetit të marrë për të korrigjuar lëshimet e subjekteve private të larges dhe jetën private të aplikuesit.

Rrjedhimisht, neni 8 nuk zbatohet në këtë rast. **Botta kundër Italisë [GC], nr. 21439/93, 24 shkurt 1998**

89. Ndërsa aplikuesi kritikoi rregullat shtetërore të pëlqimit, për faktin se ato nuk mund të anashkaloheshin në zbatim në asnjë rrethanë, Gjykata nuk konstaton se natyra absolute e Aktit është, si e tillë, detyruesisht në kundërshtim me nenin 8 (...). Respektimi i dinjitetit dhe vullnetit të lirë njerëzor, si dhe dëshira për të siguruar baraspeshën e drejtë midis palëve në trajtimin me IVF, janë themeli i vendimit të legjislaturës për të miratuar dispozita që nuk lejojnë asnjë përjashtim, për të siguruar që çdo person që dhuron materialin për qëllimin e trajtimit IVF të dijë paraprakisht që materiali i tij ose i saj gjenetik nuk mund të shfrytëzohet pa pëlqimin e tij të vazhdueshëm. Përveç parimit në fjalë, natyra absolute e rregullit shërbeu për të promovuar sigurinë juridike dhe për të shmangur problemet e arbitraritetit dhe mungesës së pashmangshme të konsistencës në vlerësimin, në secilin rast të veçantë, e asaj që Gjykata e Apelit e përshkroi si interesa "tërësisht të papërputhshëm" (...). Sipas vështrimit të Gjykatës,

këto interesa të përgjithshme të synuara nga legjislacioni janë legjitime dhe në përputhje me nenin 8.

90. Sa i përket baraspeshës së arritur midis të drejtave të kundërta, sipas nenit 8, të palëve për trajtimin IVF, Dhoma e Madhe, njëzëri me çdo gjykatë tjetër që ka trajtuar këtë çështje, fuqimisht bashkëndjen me aplikuesin, i cili qartësisht dëshiron një fëmijë me lidhje gjenetike mbi çdo gjë tjetër. Sidoqoftë, duke marrë parasysh çështjet e mësipërme, përfshirë mungesën e ndonjë konsensusi evropian për këtë pikë (...), gjykata nuk konsideron se e drejta e aplikuesit për respektim të vendimit për t'u bërë prind në kuptimin gjenetik duhet t'i jepet një peshë më e madhe sesa të drejtës së J.-së për respektim të vendimit të tij për të mos pasur fëmijë me lidhje gjenetike me të.

91. Gjykata pranon që do të ishte e mundur që Parlamenti ta rregullonte situatën ndryshe. Sidoqoftë, siç edhe ka vështruar Dhoma, çështja kryesore për sa i përket nenit 8 të Konventës nuk është nëse do të mund të ishte miratuar ndonjë zgjidhje tjetër nga legjislatura, por në fakt nëse, në gjetjen e baraspeshës në atë pikë, Parlamenti kishte tejkaluar margjinën e vlerësimit që i është dhënë sipas atij neni (...).

92. Dhoma e Madhe konsideron se, duke pasur parasysh mungesën e konsensusit evropian për këtë pikë, fakti që rregullat vendore ishin të qarta dhe iu bënë të ditura aplikuesit, si dhe që kishin arritur baraspeshë të drejtë midis interesave të kundërt, nuk ka pasur shkelje të nenit 8 të Konventës. ***Evans kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 6339/05, 10 prill 2007***

Sidoqoftë, ajo që dikur mund të jetë parë si **jo-proporcionale**, më vonë mund të konsiderohet të mos jetë problematike.

86. Në rastin Rees, Gjykata theksoi që Qeveria do të mund t'i kushtonte vëmendje të madhe natyrës historike të sistemit të regjistrave të lindjeve. Argumenti që lejimi i përjashtimeve nga ky sistem do të dëmtonte funksionimin e tij pati peshë të madhe në vlerësim.

87. Sidoqoftë, mund të theksohet se përjashtimet janë bërë tashmë në bazën historike të sistemit të regjistrimit të lindjeve, gjegjësisht, në rastin e legjitimitetit ose birësimeve, kur ekziston mundësia e lëshimit të certifikatave të reja për të pasqyruar ndryshimet në status pas lindjes. Bërja e një përjashtimi tjetër në rastin e trans-seksualëve (kategori e vlerësuar të përfshijë rreth 2,000-5,000 persona në Mbretërinë e Bashkuar, sipas Raportit të Grupit Punues Ndërinstitucional, f. 26) nuk do të përbënte, sipas mendimit të Gjykatës, rrezik të përmbysjes së të gjithë sistemit. Megjithatë janë bërë referime më parë ndaj dëmit të pësuar nga palët e treta të cilët mund të mos jenë në gjendje të kenë qasje në shënime origjinale dhe komplikimeve që ndodhin në fushën e të drejtës së familjes dhe të trashëgimisë (...), këto pohime janë parashtruar në terma të përgjithshëm, si dhe Gjykata nuk konstaton, mbi bazën e materialeve para saj në këtë rast, që të ketë identifikuar ndonjë gjasë për ndonjë perspektivë reale dëmtimi që do të mund të ndodhte po të bëheshin ndryshime në sistemin aktual.

88. Për më tepër, Gjykata vëren se Qeveria së voni ka shpalosur propozime për reforma që do të mundësonin ndryshimin e vazhdueshëm të të dhënave të gjendjes civile (...). Prandaj, ajo nuk është e bindur që nevoja për të ruajtur me ngurtësi integritetin e bazës historike të sistemit të regjistrimit të lindjeve merr të njëjtën rëndësi në klimën aktuale si në atë të vitit 1986. ***Christine Goodwin kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 28957/95, 11 korrik 2002***

VII. Çështjet e zbatimit

Kur i kërkohet të shqyrtojë zbatueshmërinë e Konventës në një situatë të caktuar, Gjykata duhet të marrë parasysh edhe barrën e provës edhe standardin e provës kur vlerëson faktet. Në të njëjtën kohë, asaj i duhet të shqyrtojë nëse ato fakte janë brenda juridiksionit të Palës së Lartë Kontraktuese në fjalë.

Kur konstatohet një shkelje, konstatimi se ajo përfshin një problem sistematik do të ketë implikime në masat korrigjuese që kërkohen. Sidoqoftë, për sa i përket individit, të drejtat dhe liritë e të cilit janë shkelur, qëllimi kryesor është të sigurojë kthimin në gjendje të mëparshme, apo *restitutio in integrum*, për aq sa është e mundur.

Barra e provës mbi atë nëse një e drejtë ose liri e Konventës është shkelur, përgjithësisht, bie mbi personin që pretendon se ka ndodhur. Sidoqoftë, mund të ketë rrethana ku Gjykata do të konsiderojë se i bie Palës së Lartë Kontraktuese të demonstrojë se nuk ka ndodhur.

Kjo mund të ndodhë kur

- është vërtetuar dallimi në trajtim

- ka dëshmi *prima facie* për lidhje kauzale midis masës së marrë dhe kufizimit të pretenduar

31. Gjykata vëren se Shteti i paditur ka mëtuar të arsyetojë dallimin në trajtimin midis qiramarrësve që mbanin me qira prona shtetërore, si aplikuesi, si dhe qiramarrësve të tjerë privatë që mbanin me qira prona të pronarëve privatë, duke nënvizuar detyrimet që Kushtetuta ua ngarkon autoriteteve në lidhje me administrimin e pronave të Shtetit. Ndërsa Gjykata pranon që masa që ka efekt të trajtimit të pabarabartë të personave në situata relativisht të ngjashme mund të justifikohet për arsye të interesit publik, ajo konsideron se në rastin konkret, Qeveria nuk ka dhënë ndonjë shpjegim bindës se si do të shërbejë interesi i përgjithshëm me dëbimin e aplikuesit. Qeveria nuk ka vënë në dukje ndonjë interes mbizotërues që do të impononte heqjen e mbrojtjes që iu akordohet qiramarrësve të tjerë nga aplikuesi, në bazë të Ligjit të vitit 1983 për kontrollimin e qirave. Sa i përket argumentit të Qeverisë se dhënia me qira e banesave në pronësi të shtetit nuk motivohet kryesisht nga çështje me bazë profiti, si dhe për këtë arsye, ato nuk mund të krahasohen me qiradhënësit privatë (...), Gjykata do të vërente që asgjë nuk i pengon autoritetet të kërkojnë nga qiramarrësit e tyre që të paguajnë normën e tregut, si dhe siç është vënë tashmë në dukje, në rastin aktual, nuk është argumentuar se qiraja e aplikantit ishte caktuar me ndonjë normë preferenciale. Në të vërtetë, duhet të rikujtohet që Shteti ia ka ndarë pronën aplikuesit duke vepruar jo në interes të të drejtës publike, si dhe duke pasur parasysh interesat e komunitetit, por si palë në një transaksion të të drejtës private (...). **Larkos kundër Qipros [GC], nr. 29515/95, 18 shkurt 1999**

140. Në rastet kur margjina e vlerësimit është e ngushtë, siç është pozita ku ekziston një dallim në trajtim, bazuar në gjini apo orientim seksual, parimi i proporcionalitetit nuk kërkon thjesht që masa e zgjedhur të jetë e përshtatshme, në parim, për arritjen e qëllimit të synuar. Duhet po ashtu të demonstrohet që ka qenë e domosdoshme, për të arritur atë qëllim, të përfshihen kategori të caktuara njerëzish, në këtë rast personat që jetojnë në lidhje homoseksuale, nga fushëveprimi i zbatimit të dispozitave në fjalë (...).

141. Në zbatim të praktikës gjyqësore të cituar më lart, Gjykata vëren se barra e provës bie mbi Qeverinë. I bie Qeverisë të demonstrojë se mbrojtja e familjes në kuptimin tradicional, e më saktësisht, mbrojtja e interesave të fëmijës, kërkon përjashtimin e çifteve të të njëjtës gjini nga birësimi si prind i dytë, gjë që është e hapur për çiftet heteroseksuale të pamartuara. **X. dhe të tjerët kundër Austrisë [GC], nr. 19010/07, 10 shkurt 2013**

149. Gjykata është e mendimit që sapo të ketë prova *prima facie* në favor të versionit të aplikuesit për ngjarjet dhe ekzistencën e një lidhje kauzale, barra e provës duhet t'i kalohet Qeverisë. Kjo ka rëndësi të posaçme në rastin në fjalë, pasi arsyet e ndërprerjes së mandatit të aplikuesit janë në dijeni të Qeverisë, si dhe asnjëherë nuk janë përcaktuar e as shqyrtuar nga ndonjë gjykatë ose organ i pavarur, në të kundërtën e rastit të ish-

zv. Kryetarit të Gjykatës Supreme. Gjykata vëren se shpjegimet e dhëna në kohën përkatëse në projekt-dokumentet që shpalosnin ndryshimplotësimet për ndërprerjen e mandatit të aplikuesit nuk ishin aq të hollësishme. Këto drafte i referoheshin përgjithësisht Ligjit të ri Themelor të Hungarisë, trashëgimia e Gjykatës Supreme dhe ndryshimet në sistemin gjyqësor që rrjedhnin nga ai Ligj, pa shpjeguar ndryshimet që shkaktuan përfundimin e parakohshëm të mandatit të aplikuesit si Kryetar. Kjo nuk mund të konsiderohet e mjaftueshme në rrethanat e çështjes në fjalë, duke marrë parasysh faktin se projektet e mëparshme të parashtruara gjatë procesit legjislativ nuk kishin përmendur ndërprerjen e mandatit të aplikuesit (...), si dhe se deklaratat e mëparshme nga Qeveria dhe deputetët e shumicës parlamentare kishin theksuar saktësisht të kundërtën, përkatësisht që mandati i aplikuesit nuk do të ndërpritej me hyrjen në fuqi të Ligjit Themelor (...). Për më tepër, as aftësia e aplikuesit për të ushtruar funksionet e tij si kryetar i organit suprem gjyqësor dhe sjellja e tij profesionale nuk u vunë në dyshim nga autoritetet vendore (...). **Baka kundër Hungarisë [GC], nr. 20261/12, 23 qershor 2016**

- rrethanat në të cilat ka ndodhur shkelja e pretenduar ishin në masë të madhe në dijeni ekskluzivisht të autoriteteve

100. Në shqyrtimin e provave, Gjykata në përgjithësi ka zbatuar standardin e provës "përtej dyshimit të arsyeshëm" (...). Sidoqoftë, provat e tilla mund të nxirren nga bashkëjetesa e përfundimeve mjaftueshëm të qëndrueshme, të qarta e konsistente ose prezumimeve të ngjashme të pakundërshtueshme faktike. Kur ngjarjet në fjalë qëndrojnë tërësisht, ose në masë të madhe, në dijeni ekskluzive të autoriteteve, si në rastin e personave që janë nën kontrollin e tyre gjatë mbajtjes, këtu lindin prezumime të qëndrueshme fakti në lidhje me lëndimet dhe vdekjen që mund të ndodhin gjatë mbajtjes së tillë. Në fakt, barra e provës mund të konsiderohet të qëndrojë tek autoritetet që të ofrojnë shpjegime të kënaqshme e bindëse. **Salman kundër Turqisë [GC], nr. 21986/93, 27 qershor 2000**

Në përcaktimin nëse ekziston baza e provave për të mbështetur konstatimin e një të drejte apo lirie të caktuar, Gjykata ndjek **standardin e vet të provës**.

147. (...), Në vlerësimin e provave, Gjykata ka vendosur standardin e provës "përtej dyshimit të arsyeshëm". Sidoqoftë, nuk ka qenë asnjëherë qëllimi i saj të huazojë qasjen e sistemeve juridike shtetërore që zbatojnë atë standard. Roli i saj nuk është të vendosë mbi fajësinë penale apo përgjegjësinë civile, por për përgjegjësinë e Shteteve Kontraktuese sipas Konventës. Veçantia e detyrës së saj sipas nenit 19 të Konventës - që të sigurojë respektimin e angazhimeve të Shteteve Kontraktuese për të siguruar të drejtat themelore të përligjura në Konventë - kushtëzon qasjen e saj ndaj çështjeve të dëshmive dhe provave. Në procedurat e Gjykatës, nuk ka pengesa procedurale për pranueshmërinë e provave e as ndonjë formulë të paracaktuar për vlerësimin e tyre. Ajo miraton konkluzionet që, sipas mendimit të saj, mbështeten nga vlerësimi i lirë i të gjitha provave, përfshirë përfundimet që mund të nxirren nga faktet dhe parashtratat e palëve. Sipas praktikës së saj ligjore të vendosur, provat mund të nxirren nga bashkëjetesa e përfundimeve mjaftueshëm të qëndrueshme, të qarta e konsistente ose prezumimeve të ngjashme të pakundërshtueshme faktike. Për më tepër, niveli i bindjes që nevojitet për të arritur në një përfundim të caktuar, e në këtë drejtim, ndarja e barrës së provës janë thelbësisht të lidhura në thelb me specificitetin e fakteve, natyrën e pretendimit të ngritur dhe të drejtën e Konventës në fjalë. Gjykata është gjithashtu e vëmendshme për seriozitetin që i kushton vendimit që një Shtet Kontraktues ka shkëlur të drejtat themelore (...). **Nachova dhe të tjerët kundër Bullgarisë [GC], nr. 43577/98, 6 korrik 2005**

123. Prandaj, vlerësimi i Gjykatës nëse ka pasur shkelje të nenit 3 nuk mund të reduktohet në një llogaritje numerike të metrave katrorë që i ndahen një të burgosuri. Një qasje e tillë, për më tepër, do të shpërfillte faktin se, në terma praktikë, vetëm një qasje gjithëpërfshirëse ndaj kushteve të veçanta të mbajtjes mund të sigurojë një pasqyrë të saktë të realitetit për të mbajturit (...).

124. Sidoqoftë, duke analizuar praktikën e saj në raste dhe duke pasur parasysh rëndësinë që i kushton faktorit të hapësirës në vlerësimin e

përgjithshëm të kushteve të burgimit, Gjykata konsideron se një prezumim i fortë i shkeljes së nenit 3 krijohet kur hapësira personale në dispozicion të një të burgosuri shkon nën 3 metra katrorë në çeli me shumë persona.

125. Testi i "prezumimit të fortë" duhet të veprojë si prezumim me peshë, por jo i pakontestueshëm, i shkeljes së nenit 3. Kjo në veçanti do të thotë që, në këto rrethana, efektet kumulative të mbajtjes mund ta vënë në pikëpyetje atë prezumim. Sigurisht, do të jetë e vështirë të kundërshtohet prezumimi në kontekstin e mungesës flagrante ose të zgjatur të hapësirës personale nën 3 m katrorë. Rrethanat në të cilat prezumimi mund të kundërshtohet do të shtjellohen më poshtë (...).

126. Rrjedhimisht, kur konstatohet përfundimisht se i burgosuri ka disponuar më pak se 3 m katrorë sipërfaqe në çeli me shumë persona, pika e fillimit për vlerësimin e Gjykatës është prezumimi i fortë i shkeljes së nenit 3. Pastaj, i mbetet Qeverisë së paditur të demonstrojë bindshëm se ka pasur faktorë me mundësi të kompensimit adekuat për ndarjen e hapësirave të pakta personale. Efekti kumulativ i këtyre kushteve duhet të ushqejë vendimin e Gjykatës nëse, në këto rrethana, prezumimi i shkeljes mund të kundërshtohet apo jo.

127. Në lidhje me metodologjinë për atë vlerësim, Gjykata i referohet standardit të provës të krijuar në rastet e kushteve të burgimit (...). Në këtë kontekst, Gjykata është veçanërisht e ndërgjegjshme për vështirësitë objektive që kanë aplikuesit në grumbullimin e provave për të vërtetuar pretendimet e tyre për kushtet e burgimit të tyre. Sidoqoftë, në raste të tilla aplikuesit duhet të ofrojnë pasqyrë të hollësishme dhe konsistente të fakteve për të cilat janë ankuar (...). Në raste të caktuara, aplikuesit arrijnë të ofrojnë së paku një pjesë të provave në mbështetje të ankesave të tyre. Gjykata ka konsideruar si provë, për shembull, deklaratat me shkrim nga të burgosurit e tjerë ose, sipas mundësisë, fotografitë e dhëna nga aplikuesit në mbështetje të pretendimeve të tyre (...).

128. Pasi të jetë krijuar një përshkrim i besueshëm dhe arsyeshëm i detajuar i kushteve të burgimit të pretenduara degraduese, e të cilat *prima facie* përbëjnë rast të keqtrajtimit, barra e provës zhvendoset tek Qeveria e paditur, e cila si e vetme ka qasje në informata që mund t'i mbështesin apo t'i mohojnë këto pretendime. Qeverive në veçanti u kërkohet të grumbullojnë e dhe prodhojnë dokumente relevante, si dhe të ofrojnë pasqyrë të detajuar të kushteve të burgimit të aplikuesit. Informatat relevante nga organet tjera ndërkombëtare, të tilla si CPT, për kushtet e burgimit, si dhe autoritetet dhe institucionet kompetente shtetërore, duhet që po ashtu gjithashtu të informojnë vendimin e Gjykatës për çështjen (...). **Muršić kundër Kroacisë [GC], nr. 7334/13, 20 tetor 2016**

Për më tepër, Gjykata duhet të bindet që veprimi ose mosveprimi që pretendohet të përbëjë shkelje të Konventës ka ndodhur brenda **juridiksionit** të një Pale të Lartë Kontraktuese, pasi vetëm aty ajo do të ketë përgjegjësinë për të siguruar të drejtat dhe liritë e garantuara nga ajo.

Ky juridiksion **është kryesisht territorial** - dmth, brenda kufijve të tij - por jo ekskluzivisht.

131. Kompetenca e juridiksionit të shtetit sipas nenit 1 është kryesisht territoriale (...). Juridiksioni prezumohet të ushtrohet normalisht në të gjithë territorin e Shtetit (...). Në të kundërtën, aktet e Shteteve Kontraktuese të kryera, ose që prodhojnë efekte, jashtë territoreve të tyre mund të përbëjnë ushtrim juridiksioni në kuptimin e nenit 1 vetëm në raste të jashtëzakonshme (...).

132. Deri sot, Gjykata, në praktikën e saj gjyqësore, ka marrë parasysh një numër rrethanash të jashtëzakonshme që kanë mundësi t'i japin shkas ushtrimit të juridiksionit nga Shteti Kontraktues jashtë kufijve të tij territoriale. Në secilin rast, çështja nëse ekzistojnë rrethana të jashtëzakonshme, të cilat kërkojnë dhe justifikojnë konstatimin nga Gjykata që Shteti po ushtronte juridiksion në mënyrë jashtë-territoriale duhet të përcaktohet duke iu referuar fakteve të veçanta.

133. Gjykata ka pranuar në praktikën e saj gjyqësore që, si përjashtim nga parimi i territorit, juridiksioni i një Shteti Kontraktues sipas nenit 1 mund të shtrihet tek aktet e autoriteteve të tij jashtë territorit të vet (...).

134. Së pari, është e qartë se aktet e agjentëve diplomatikë dhe konsullorë, të cilët janë të pranishëm në territorin e huaj, në përputhje me dispozitat e të drejtës ndërkombëtare, mund të jenë ushtrim juridiksioni kur këta agjentë ushtrojnë autoritet dhe kontroll mbi të tjerët (...).

135. Së dyti, Gjykata ka pranuar ushtrimin e juridiksionit ekstra-territorial nga Shteti Kontraktues kur, përmes pëlqimit, ftesës apo pranimit të heshtur nga Qeveria e atij territori, ai ushtron plotësisht ose pjesërisht kompetencat publike që normalisht ushtrohen nga ajo Qeveri (...).

136. Përveç kësaj, praktika gjyqësore e Gjykatës demonstroi që, në rrethanat të caktuara, përdorimi i forcës nga agjentët e Shtetit që operojnë jashtë territorit të tij mund të sjellë individin ashtu të futur nën kontrollin e autoriteteve të Shtetit brenda juridiksionit të shtetit sipas nenit 1. Ky parim është zbatuar kur individit merret në mbajtje nga agjentët e shtetit jashtë tij. (...)

138. Një përjashtim tjetër nga parimi që juridiksioni sipas nenit 1 është i kufizuar në territorin vetanake të Shtetit ndodh kur, si pasojë e një veprimi të ligjshëm ose të kundërligjshëm ushtarak, një Shtet Kontraktues ushtron kontroll efektiv mbi një zonë jashtë atij territori shtetëror. Detyrimi për të siguruar, në zonën e tillë, të drejtat dhe liritë e përcaktuara në Konventë, buron nga fakti i atij kontrolli, qoftë ai i ushtruar drejtpërdrejt, përmes forcave të armatosura të vetë Shtetit Kontraktues, ose përmes një administrate lokale vartëse (...). ***Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar [GC], nr. 55721/07, 7 korrik 2011***

177. Gjykata tashmë ka konstatuar se, sipas praktikës gjyqësore të Komisionit dhe Gjykatës, qëllimi i nenit 4 të Protokollit Nr. 4 është të pengojë shtetet nga të qenit në gjendje të largojnë të huajt pa shqyrtuar rrethanat e tyre personale si dhe rrjedhimisht, pa i mundësuar atyre të parashtrijnë argumentet e tyre kundër masës së marrë nga autoriteti përkatës. Kështu, nëse neni 4 i Protokollit Nr. 4 do të zbatohet vetëm për dëbimet kolektive nga territori shtetëror i Shteteve Palë në Konventë, një element i rëndësishëm i trendeve bashkëkohore migruese nuk do të binte brenda fushëveprimit të asaj dispozite, duke mos harruar faktin që sjellja të cilën mëton ta ndalojë mund të ndodhë jashtë territorit shtetëror, e në veçanti, si në rastin aktual, edhe në dete të largëta. Kështu, neni 4 do të ishte jo-efektiv në praktikë në rastin e situatave të tilla, të cilat, megjithatë, janë në rritje. Pasoja e kësaj do të ishte që migruesit që dalin në det, shpesh duke rrezikuar jetën e tyre, si dhe duke mos arritur në kufijtë e një Shteti, nuk do të kishin të drejtë të shqyrtimit të rrethanave të tyre personale para se të dëboheshin, ndryshe nga ata që udhëtojnë në tokë.

178. Prandaj është e qartë se, ndërsa nocioni i "juridiksionit" është kryesisht territorial si dhe supozohet se ushtrohet në territorin shtetëror të shteteve (...), nocioni i dëbimit është gjithashtu parimisht territorial në kuptimin që dëbimet kryhen më së shpeshti nga territori shtetëror. Kur, sidoqoftë, si në rastin aktual, Gjykata ka konstatuar se Shteti Kontraktues, përjashtimisht, ka ushtruar juridiksionin e tij jashtë territorit të vet shtetëror, ajo nuk sheh asnjë pengesë për të pranuar që ushtrimi i juridiksionit ekstra-territorial nga ai shtet ka marrë formën e dëbimeve kolektive. Po të konstatohej ndryshe, si dhe t'i jepej nocionit të fundit shtrirje përpikmërisht territoriale, do të rezultonte me mospërputhje midis fushëveprimit të zbatimit të Konventës si të tillë dhe atij të nenit 4 të Protokollit Nr. 4, gjë që do të ishte në kundërshtim me parimin që Konventa duhet interpretuar si një e tërë. Për më tepër, për sa i përket ushtrimit nga Shteti të juridiksionit të vet në dete, Gjykata tashmë ka deklaruar se natyra e veçantë e mjedisit detar nuk mund të justifikojë një zonë jashtë ligjit, ku individët nuk janë të mbuluar me asnjë sistem juridik që arrin t'i mundësojë atyre gëzimin e të drejtave dhe garancive të mbrojtura nga Konventa, e të cilat Shtetet kanë marrë përsipër t'i sigurojnë për të gjithë brenda juridiksionit të tyre (...). ***Hirsi Jamaa dhe të tjerët kundër Italisë [GC], nr. 27765/09, 23 shkurt 2012***

Fakti që një Palë e Lartë Kontraktuese nuk ka kontroll mbi territorin e saj nuk do të thotë detyrimisht se shkeljet e të drejtave dhe lirive të Konventës nuk konsiderohen të jenë në **juridiksionin** e saj, edhe nëse i atribuohen drejtpërdrejt subjekteve brenda saj.

145. Aplikuesi në rastin aktual është një person i cili, pavarësisht se është liruar nga Gjykata Supreme e Gjeorgjisë (...), megjithatë mbetet në mbajtje nga autoritetet lokale Ajariane (...). Ndërsa ai ia atribuon vazhdimin e mbajtjes së tij arbitraritetit nga ana e autoriteteve lokale, aplikuesi po ashtu ankohet se masat e marra nga autoriteti qendror për të siguruar lirinë e tij kanë qenë joefektive.

Siç shihet në shkresat e rastit, autoritetet qendrore kanë ndërmarrë të gjithë hapat proceduralë të mundshëm sipas ligjit vendor për të siguruar respektimin e aktgjykimit lirues të aplikuesit, kanë kërkuar të zgjidhin mosmarrëveshjen me mjete të ndryshme politike, si dhe i kanë kërkuar vazhdimisht autoriteteve Ajariane ta lirojnë. Sidoqoftë, nuk ka pasur përgjigje ndaj asnjërës prej kërkesave të tyre (...).

Kështu, Gjykata është shtyrë drejt përfundimit se, brenda sistemit vendor, çështjet e kontestuara nga aplikuesi mund t'i atribuohen drejtpërdrejt autoriteteve lokale Ajariane. (...)

147. Përkundër mosfunksionimit të pjesëve të makinerisë shtetërore në Gjeorgji dhe ekzistencës së territoreve me status të veçantë, Republika Autonome Ajariane sipas të drejtës është subjekt nën kontrollin e Shtetit Gjeorgjian. Marrëdhënia që ekziston midis autoriteteve lokale Ajariane dhe qeverisë qendrore është e tillë që vetëm dështimi nga ana e kësaj të fundit mund ta bëjë të mundur shkeljen e vazhdueshme të dispozitave të Konventës në nivelin lokal. Detyrimi i përgjithshëm i vendosur ndaj Shtetit nga neni 1 i Konventës përfshin dhe obligon zbatimin e një sistemi shtetëror me kapacitet për të siguruar respektimin e Konventës në të gjithë territorin e Shtetit për të gjithë. (...)

149. Kështu, Gjykata thekson se autoritetet më të larta të Shtetit Gjeorgjian janë përpikmërisht përgjegjës, sipas Konventës, për sjelljen e vartësve të tyre (...). Është vetëm përgjegjësia e vetë Shtetit Gjeorgjian - jo ajo e ndonjë autoriteti ose organi vendor - që vihet në diskutim para Gjykatës. Nuk është rol i Gjykatës të merret me shumësinë e autoriteteve apo gjykatave vendore, apo të shqyrtojë mosmarrëveshjet midis institucioneve apo politikën e brendshme. (...) **Assanidze kundër Gjeorgjisë [GC], nr. 71503/01, 8 prill 2004**

Për më tepër, përgjegjësia për të siguruar të drejtat dhe liritë e Konventës do të mbetet - të paktën në një farë mase - nën **juridiksionin** e një Pale të Lartë Kontraktuese e cila ka humbur **kontrollin** mbi ndonjë pjesë të territorit të tij nga një shtet tjetër.

333. Gjykata konsideron se në rastin kur një Shtet Kontraktues pengohet nga ushtrimi i autoritetit të vet mbi tërë territorin e tij për shkak të një situatë shtrënguese *de fakto*, si ato që ndodhin kur krijohet një regjim separatist, pavarësisht nëse kjo shoqërohet me okupimin ushtarak nga një shtet tjetër apo jo, ai shtet nuk pushon të ketë juridiksion në kuptimin e neni 1 të Konventës mbi atë pjesë të territorit të tij që përkohësisht i nënshtrohet një autoriteti lokal, mbajtur nga forcat kryengritëse ose nga një Shtet tjetër.

Sidoqoftë, një gjendje e tillë faktike zvogëlon fushëveprimin e atij juridiksioni në kuptimin që sipërmarrja e bërë nga Shteti sipas neni 1 duhet të shqyrtohet nga Gjykata vetëm në dritën e detyrimit pozitiv të Shtetit Kontraktues ndaj personave brenda territorit të tij. Shteti në fjalë duhet të përpiqet, me të gjitha mjetet ligjore dhe diplomatike që janë në dispozicion të tij *kundrejt* Shteteve të huaja dhe organizatave ndërkombëtare, të vazhdojë të garantojë gëzimin e të drejtave dhe lirive të përcaktuara në Konventë. **Ilasçu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë [GC], nr. 48787/99, 8 korrik 2004**

317. Përgjegjësia e një Shteti gjithashtu mund të trajtohet për llogari të veprimeve që kanë pasojë mjaftueshëm të afërta mbi të drejtat e garantuara nga Konventa, edhe nëse ato pasojë ndodhin jashtëjuridiksionit të tij. Kështu, duke iu referuar ekstradimit në një Shtet jo-Kontraktues, Gjykata ka vendosur që Shteti Kontraktues do të vepronte në mënyrë të papajtueshme me vlerat themelore të Konventës, «ajo trashëgimi e

përbashkët e traditave politike, idealeve, lirisë dhe sundimit të ligjit” të cilit i referohet Preambula, po t’ia dorëzonte me vetëdije një të arratisur një Shteti tjetër, kur ekzistojnë baza substanciale për të besuar se personi në fjalë përballët me rrezik të vërtetë të nënshtrimit ndaj torturës ose trajtimit ose dënimit çnjerëzor ose degradues (...) ***Ilasçu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë [GC], nr. 48787/99, 8 korrik 2004***

319. Një Shtet gjithashtu mund të mbahet përgjegjës edhe kur agjentët e tij veprojnë *ultra-vires* ose në kundërshtim me udhëzimet. Sipas Konventës, autoritetet e një shteti janë plotësisht përgjegjës për sjelljen e vartësve të tyre; ato kanë për detyrë të imponojnë vullnetin e tyre dhe nuk mund të fshihen prapa pamundësisë së tyre për të siguruar respektimin e tij (...). ***Ilasçu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë [GC], nr. 48787/99, 8 korrik 2004***

22. Mbetet të përcaktohet nëse Shteti duhet të mbahet përgjegjës, sipas nenit 3, për rrahjen e aplikuesit nga njerku i tij.

Në veçanti, Gjykata konsideron që detyrimi mbi Palët e Larta Kontraktuese sipas nenit 1 të Konventës për t’i siguruar secilit brenda juridiksionit të tyre të drejtat dhe liritë e përcaktuara në Konventë, të lexuara në lidhje me nenin 3, obligon Shtetet të marrin masa të menduara për të siguruar që individët brenda juridiksionit të tyre të mos i nënshtrohen torturës, trajtimit ose dënimit çnjerëzor dhe poshtërues, përfshirë keqtrajtimin e tillë që administrohet nga individë privatë (...). Fëmijët dhe individët e tjerë të cënueshëm, në veçanti, kanë të drejtë për mbrojtje nga shteti, në formën e parandalimit efektiv, nga shkeljet e tilla serioze të integritetit personal (...).

23. Gjykata kujton që sipas ligjit anglez, argumenti mbrojtës ndaj akuzës së sulmit ndaj fëmijës është që trajtimi ishte “qortim i arsyeshëm” (...). Barra e provës i bie prokurorisë që të vërtetojë, përtej dyshimit të arsyeshëm, se ai sulm shkonte përtej kufijve të dënimit të ligjshëm. Në rastin konkret, përkundër faktit se aplikuesi i ishte nënshtruar një trajtimi që ishte mjaftueshëm i ashpër për të qenë brenda fushëveprimit të nenit 3, juria e liri njerku në tij, i cili kishte administruar trajtimin (...).

24. Sipas mendimit të Gjykatës, ligji nuk i ka ofruar aplikuesit mbrojtjen e duhur nga trajtimi ose dënimi në kundërshtim me nenin 3. Në fakt, Qeveria ka pranuar që ky ligj aktualisht nuk arrin të sigurojë mbrojtje adekuate për fëmijët dhe duhet të ndryshohet.

Në rrethanat e çështjes në fjalë, dështimi në ofrimin e mbrojtjes së duhur paraqet shkelje të nenit 3 të Konventës. ***A. kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 25599/94, 23 shtator 1998***

66. Neni 1 i Konventës, marrë në lidhje me nenin 3, vendos mbi Shtetet detyrimet pozitive për të siguruar që individët brenda juridiksionit të tyre të mbrohen nga gjitha format e keqtrajtit të ndaluar me nenin 3, duke përfshirë rastet kur trajtimi i tillë administrohet nga individë privatë (...). Ky detyrim duhet të përfshijë mbrojtjen efektive, *mes të tjerash*, të një individi ose individëve të identifikuar nga veprimet kriminale të një pale të tretë, si dhe hapa të arsyeshëm për të parandaluar keqtrajtimin, të cilin autoritetet e dinin ose duhet ta dinin (...). Për më tepër, neni 3 kërkon që autoritetet të kryejnë hetime zyrtare efektive lidhur me keqtrajtimin e pretenduar, edhe nëse trajtimi i tillë është shkaktuar nga individë privatë (...). Për t’u marrë si efektiv, hetimi në parim duhet të arrijë të shpjëjë drejt vërtetimit të gjendjes faktike të rastit, si dhe tek identifikimi dhe dënimi i atyre që janë përgjegjës. Ky nuk është detyrim për rezultat, por detyrim për mjetet. Në këtë drejtim, Gjykata shpesh ka vlerësuar nëse autoritetet kanë reaguar menjëherë ndaj incidenteve të raportuara në kohën përkatëse. Vëmendje i është kushtuar inicimit të hetimeve, vonesave në marrjen e deklaratave dhe kohën e kaluar në hetime fillestare (...). ***Identoba dhe të tjerët kundër Gjeorgjisë, nr. 73235/12, 12 maj 2015***

Në disa raste, Gjykata mund të konsiderojë se shkelja e një të drejte ose lirie të Konventës e konstatuar në rastin e trajtuar nga ajo, është përfaqësim i një dështimi më qenësor në zbatimin efektiv të Konventës, përkatësisht një **problemi sistematik**.

93. Nga konstatimet e Gjykatës mund të kuptohet që shkelja e së drejtës së aplikuesit për gjykim brenda një afati të arsyeshëm nuk është incident i izoluar, por në fakt problem sistematik që ka rezultuar nga legjislacioni i papërshtatshëm dhe joefikasiteti në ndarjen e drejtësisë. Problemi vazhdon të përbëjë rrezik që prek secilin person që kërkon mbrojtje gjyqësore të të drejtave të tyre. **Lukenda kundër Sllovenisë, nr. 23032/02, 6 tetor 2005**

237. (...) Dhoma e Madhe e sheh problemin themelor sistematik si kombinim i kufizimeve të të drejtave të pronarëve, përfshirë dispozitat defekte për përcaktimin e qirasë, i cili ka qenë dhe vazhdon të përkeqësohet nga mungesa e gjitha mënyrave dhe mjeteve ligjore që do t'i mundësonte atyre që së paku të rikuperonin humbjet e pësuar në lidhje me mirëmbajtjen e pronës, më tepër sesa si çështje që lidhet vetëm me dështimin e Shtetit për t'u siguruar qiradhënësve nivel të qirasë në përpjesëtim të arsyeshëm me kostot e mirëmbajtjes së pronës. **Hutten-Czapska kundër Polonisë [GC], nr. 35014/97, 19 qershor 2006**

Kjo do të ketë implikime në masat korrigjuese që do të nevojiten për të adresuar problemin e tillë.

280. Shkelja e nenit 3 të Konventës, e konstatuar në rastin aktual në lidhje me regjimin dhe kushtet e burgimit të aplikuesve rrjedh, në masë të madhe, nga dispozitat përkatëse të Ligjit të vitit 2009 për Ekzekutimin e dënimeve dhe paraburgimit, dhe rregulloreve për zbatimin e tij (...) Këtu zbulohet një problem sistematik që tashmë i ka dhënë shkas aplikimeve të ngjashme (...) dhe mund të shkaktojë më shumë aplikime të tilla. Natyra e shkeljes sugjeron që për të ekzekutuar mirëfilli këtë aktgjykim, nga Shteti i paditur do të kërkohej të reformonte, preferohet me anë të legjislacionit, kornizën ligjore që rregullon regjimin e burgjeve që vlen për personat e dënuar me burgim të përjetshëm, me ose pa libtim me kusht. Kjo reformë, e rekomanduar në mënyrë të pandryshueshme nga CPT-ja që nga viti 1999 (...), duhet të nënkuptojë (a) heqjen e zbatimit automatik të regjimit tejet restriktiv të burgimit që aktualisht zbatohet për të gjithë të burgosurit për një periudhë fillestare prej të paktën pesë vjet, dhe (b) vendosja e dispozitave që parashohin që regjimi special i sigurisë mundet vetëm të vendoset - dhe të vazhdojë - në bazë të një vlerësimi të rrezikut individual të secilit të burgosur të përjetshëm, dhe të vlejë jo më gjatë se sa përpikmërisht nevojitet. **Harachiev dhe Tolumov kundër Bullgarisë, nr. 15018/11, 8 korrik 2014**

Kur të drejtat dhe liritë e Konventës shken, ka nevojë të ofrohen mjete kompensimi për ata që ndikohen, ku qëllimi kryesor është që ata të vihen, sa më shumë që të jetë e mundur, në pozitën që do të mund të ishin, po të mos anashkaloheshin kriteret e Konventës, d.m.th., për të arritur kthimin në gjendjen e mëparshme, ose **restitutio in integrum**.

Kjo gjë mund të marrë forma të ndryshme, përfshirë kthimin e pasurisë së marrë, rihapjen e procedurave ligjore dhe heqjen e çfarëdo diskualifikimi të vendosur.

89. (...) Kur individ i është dënuar pas procedurave që kanë përfshirë shkelje të kriterëve të nenit 6 të Konventës, Gjykata mund të theksojë që rigjykimi ose rihapja e rastit, nëse kërkohet, paraqet në parim një mënyrë të përshtatshme për të korrigjuar shkeljen (...). Kjo është në përputhje me udhëzimet e Komitetit të Ministrave, i cili në Rekomandimin Nr. R (2000) 2 u bëri thirrje Shteteve Palë të Konventës të vendosin mekanizma për rishqyrtimin e rastit dhe rihapjen e procedurave në nivel vendor, duke konstatuar se masat e tilla përfaqësojnë "mjetin më efikas, nëse jo të vetëm, për të arritur *restitutio in integrum*" (...). **Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) kundër Zvicrës (nr. 2) [GC], nr. 32772/02, 30 qershor 2009**

Megjithatë, arritja e **restitutio in integrum** mund të mos jetë gjithmonë e mundur – p.sh., pasuria e konfiskuar mund të jetë shitur tek një palë e tretë e pafajshme - dhe pagesa e kompensimit mund të jetë kështu e vetmja masë e mundshme.

246. Gjykata rithekson që aktgjykimi në të cilin konstaton shkelje në mbi shtetin e paditur detyrimin ligjor që t'i japë fund shkeljes dhe të sigurojë dëmshpërblimin për pasojat e saj, ashtu që të kthejë, sa më shumë të jetë e mundur, gjendjen ekzistuese para shkeljes (...)

247. Shtetet Kontraktuese që janë palë në një rast janë në parim të lira të zgjedhin mjetet me të cilat zbatojnë një aktgjykim në të cilin Gjykata ka konstatuar shkeljen. Ky diskrecion për mënyrën e ekzekutimit të një aktgjykimi pasqyron lirinë e zgjedhjes së që shkon krah për krah me detyrimin kryesor të Shteteve Kontraktuese sipas Konventës për të siguruar të drejtat dhe liritë e garantuara (neni 1). Nëse natyra e shkeljes mundëson *restitutio in integrum*, i takon Shtetit të paditur ta realizojë, Gjykata nuk ka as fuqi e as mundësi praktike ta bëjë vetë. Nëse, nga ana tjetër, e drejta vendore nuk mundëson - ose mundëson vetëm pjesërisht - reparacionet për pasojat e shkeljes, neni 41 e fuqizon Gjykatën t'i mundësojë palës së dëmtuar kompensimin e tillë që asaj pale i duket e përshtatshme (...)

248. Gjykata ka vendosur që ndërhyrja në fjalë plotësonte kushtin e ligjshmërisë dhe nuk ishte arbitrare (...). Akti i Qeverisë italiane që Gjykata konsideroi se ishte në kundërshtim me Konventën ishte një shpronësim që do të ishte i ligjshëm, po të mos ishte dështimi në pagesën e kompensimit të drejtë (...). Për më tepër, Gjykata ka konstatuar se zbatimi retrospektiv i nenit 5 *bis* të Ligjit Nr. 359/1992 privonte aplikuesit nga mundësia e paraparë me nenin 39 të Ligjit nr. 2359/1865, që vlen për rastin konkret, të sigurimit të kompensimit të pasurisë në vlerën e tregut (...).

249. Në rastin konkret, Gjykata konsideron që natyra e shkeljeve të gjetura nuk i mundëson të supozojë se *restitutio in integrum* mund të bëhet (...). Prandaj, duhet të ofrohet dëmshpërblimi me kompensim ekuivalent.

250. Ligjshmëria e privimit të tillë nga posedimi ndikon në mënyrë të pashmangshme në kriteret që duhet të përdoren për përcaktimin e dëmshpërblimit që i detyrohet shteti i paditur, pasi pasojat monetare të një shpronësimi të ligjshëm nuk mund të përngjasohen me ato të privimit të paligjshëm (...).

251. Gjykata ka marrë një qëndrim tejet të ngjashëm në rastin *Papamichalopoulos dhe të tjerët* (...). Ajo kishte gjetur shkelje në atë rast për shkak të shpronësimit *de facto* të paligjshëm (zënia e tokës nga Marina Greke që nga viti 1967) që kishte zgjatur për më shumë se njëzet e pesë vjet në datën e aktgjykimit parësor të nxjerrë më 24 qershor 1993. Rrjedhimisht, Gjykata urdhëroi Shtetin Grek t'i paguante aplikuesve, për dëmet dhe humbjen e posedimit që kur autoritetet kishin hyrë në posedim të tokës, një shumë që korrespondon me vlerën aktuale të tokës, duke shtuar aty edhe vlerësimin e bërë të ndërtesave ekzistuese që janë ngritur që nga koha e zënies së tokës. **Scordino kundër Italisë (Nr. 1) [GC], nr. 36813/97, 29 mars 2006**

VIII. Fjalorth

A

absolut	19, 24
xarbitrariteti	16, 21, 22

B

baraspesha e drejtë	55
barra e provës	30, 31, 58, 59, 60
barra e provës	58, 63

D

detyrime negative	24
detyrimi procedural	33
detyrim pozitiv	27, 55
detyrim të nënkuptuar	6

E

e domosdoshme në shoqëri demokratike	48, 49, 50
--------------------------------------	------------

I

instrument i gjallë	38, 39, 42
interesave paralelë	52
interpretim dinamik	6, 34, 38, 46

J

jo-proporcionale	6, 54, 55, 56
juridiksioni	33, 46, 60, 61, 62

K

konsensus	8, 40, 41, 42, 43, 45
konsensus evropian	42, 43
kontrolli	18, 21, 41, 61
kriteret e cilësisë	49
kufizime të nënkuptuara	6
kuptim autonom	10, 11
kuptimi i rregullt	34

M

margjina e vlerësimit	6, 8, 9, 41, 43, 48, 58
mbrojtjen e qenieve njerëzore	35

N

natyra dygjuhëshe e tekstit	10
natyra e të drejtave dhe detyrimeve	4
nevojë e ngutshme shoqërore	40, 48

O

objekti dhe qëllimi	7, 31, 35
---------------------	-----------

P

parashikueshmëria	18
parimi i subsidiaritetit	6, 7
përtej tekstit	36
praktika gjyqësore	5, 36, 41, 61
praktik dhe efektiv	34
precedent obligativ	46
problem sistematik	58, 64

Q

qasja ndaj interpretimit	4, 34
qasshmëri	18
qëllim legjitim	48, 49

R

reciprocitet	24
relevante dhe të mjaftueshme	48, 50, 51, 52
respektimi i rregullave në praktikë	17
restitutio in integrum	58, 64, 65
roli i gjykatës	4, 8
rregullat e zbatimit të përgjithshëm	17

S

saktësia në fushëveprimin	
e kompetencave	20
shkallë e katërt	6, 7
standardin e provës	58, 59
sundimi i ligjit	17

T

të drejta të nënkuptuara	6, 26
territorial	34, 35, 60, 61
travaux préparatoires	43, 45

Përgjigjet ndaj shumë pyetjeve në lidhje me zbatimin e Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut shpesh mund të gjenden duke iu referuar praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut. Kjo praktikë gjyqësore është pak a shumë mishi mbi skeletin që ofrohet brenda tekstit të vetë Konventës. Qartësisht, pa këtë praktikë gjyqësore, mund të jetë vështirë të vlerësohet plotësisht ajo që kërkohet nga të drejtat dhe liritë e ndryshme në Konventë.

Sidoqoftë, jo gjithmonë do të ketë raste që trajtojnë saktësisht situatën e veçantë për të cilën bëhet fjalë, si dhe për të cilën mendohet apo sugjerohet që Konventa është relevante. Për më tepër, edhe nëse ka raste që duken relevante për atë situatë, pikat e caktuara brenda tyre mund të nënkuptojnë që nuk është e përshtatshme të ndiqet qasja e tyre, ose ndjekja e qasjes mund të bëhet vetëm në ndonjë mënyrë të modifikuar.

Kjo broshurë nuk mund të ofrojë përgjigje për problemet specifike të tilla. Në fakt, broshura mëton të hedhë dritë mbi përjasjet që ushqejnë interpretimin dhe zbatimin e dispozitave të Konventës nga Gjykata - doktrinat dhe metodologjia e saj - ashtu që të arrihet të nxirret mënyra e zgjidhjes së problemeve të tilla, në situatat kur nuk ka raste me fakte absolutisht identike e që mund të jenë të zbatueshme.

SQI

www.coe.int

Këshilli i Evropës është organizata kryesore e kontinentit për të drejtat e njeriut. Në të bëjnë pjesë 47 shtete anëtare, duke përfshirë të gjitha shtetet anëtare të Bashkimit Evropian. Të gjithë shtetet anëtare të Këshillit të Evropës kanë nënshkruar Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, dokument i cili është hartuar për të mbrojtur të drejtat e njeriut, demokracinë dhe shtetin e së drejtës. Gjykata Evropiane mbikëqyr zbatimin e Konventës nga shtetet anëtare.